P IV/212

„MIHAIL SADOVEANU"
Inv. Nr. 25524

Biblioteca Bucureştilor

1
Ianuarie
2000

STA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

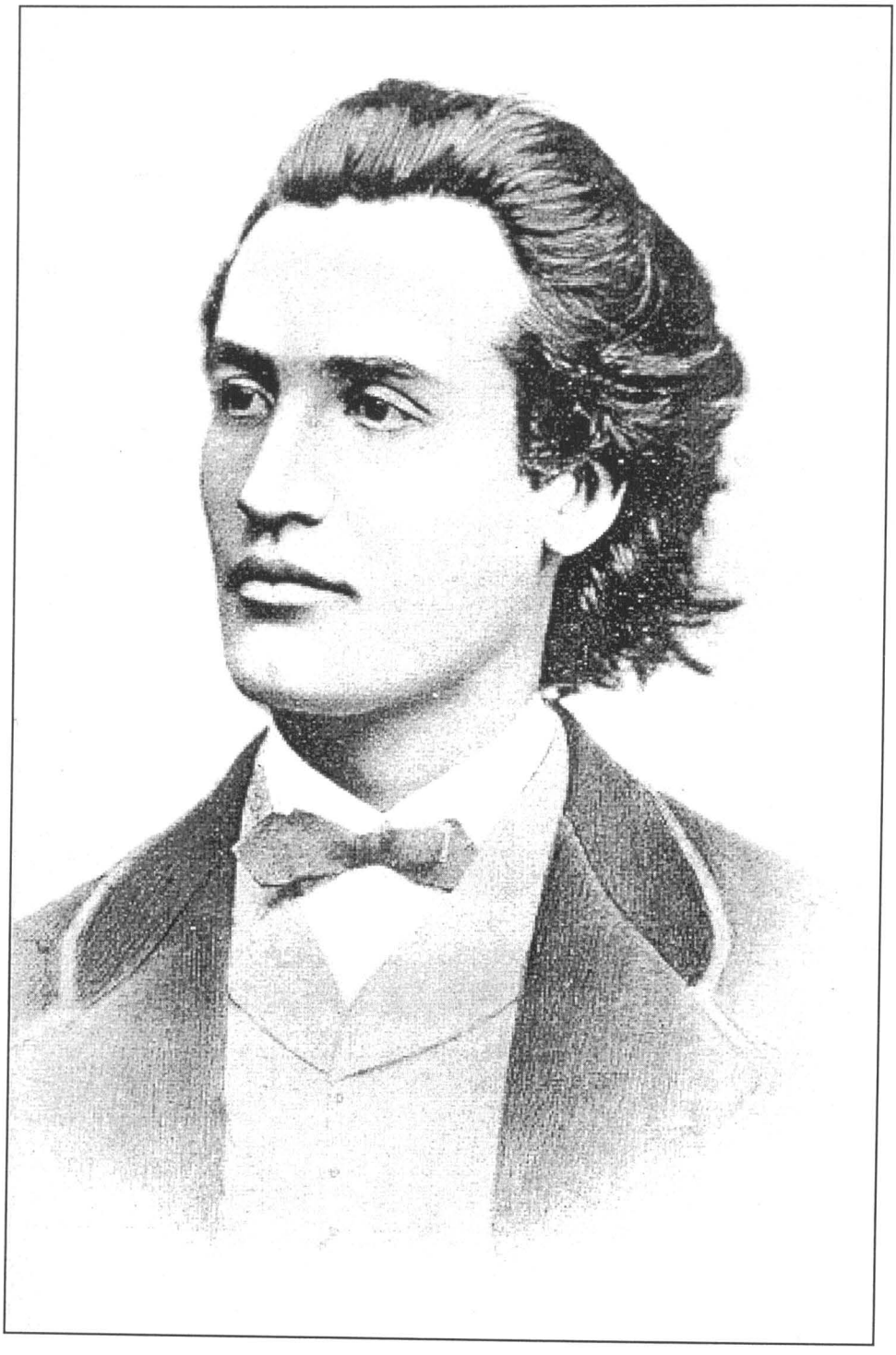

1850 - 2000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Geo Bogza

În tinerețea mea care a fost a unei iconoclastii totale, pe el nimeni nu l-a tăgăduit.

În acea vreme, noi am rostit un rechizitoriu împotriva tuturor, clasici sau contemporani de mare prestigiu, dar pe el nimeni nu l-a tăgăduit.

Oricît de tare şi din orice parte ar fi bătut vîntul, şi oricît ar fi cîntat cocoşii a treia oară, pe el nimeni nu l-a tăgăduit.

Istoria literară va cunoaşte alte generaţii iconoclaste, eu cred în frumusețea şi necesitatea generațiilor iconoclaste, dar pe el nimeni nu-l va tăgădui.

Gheorghe Eminovici

Casa de la Ipoteşti

Raluca Eminovici

G. Călinescu

Gheorghe Eminovici era un om de modă veche. Înalt, voinic mai mult decât gras, "munte de om", de-o putere herculeană, trup sănătos, minte sănătoasă, el ne priveşte din fotografie cu un cap masiv, acoperit cu păr trainic şi învăluit în barba castanie, tunsă cu foarfecele, spre împăcarea tradiției cu civilizația, cu nas prădalnic şi ochi albaştri-verzui cari trec, dispreţuitori, dincolo de lucruri, cu falca de jos, uşor obstinată şi plină de sine. Înfățişarea trădează pe omul de muncă, răsbătător şi cu voința de avere, în acel stadiu de înaltă linişte a omului care şi-a agonisit totul prin sine şi, fără slăbiciuni, e oricând gata s'o ia dela început. (*Viața lui Mihai Eminescu*)

Fiind băiet păduri cutreeram

Fiind băiet păduri cutreeram
Şi mă culcam ades lângă isvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S'aud cum apa sună 'ncetişor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Şi un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Răsare luna, 'mi bate drept în față:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpi un văl de argintie ceață,
Sclipiri pe cer, văpae preste ape,
Un bucium cântă tainic cu dulceață,
Sunând din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunze-uscate sau prin naltul ierbii
Părea c'aud venind în cete cerbii.

Alături teiul vechiu mi se deschise:
Din el ieşi o tânără crăiasă,
Pluteau în lacrimi ochi-i plini de vise,
Cu fruntea ei într'o maramă deasă,
Cu ochii mari, cu gura-abia închisă;
Ca 'n somn încet-încet pe frunze pasă,
Călcând pe vârful micului picior,
Veni alături, mă privi cu dor.
.....

G. Călinescu

Umbla tăcută prin casă, cu un aer de resemnare. Ochii negri aveau o orientare îndepărtată, visătoare, iar colțul gurii un zâmbet dureros. Era plină de bunătate, statornică în iubire ca şi în ură, şi ca mai toate ființele slabe şi pasive, cu ieşiri, uneori, de sarcasm. Existența Ralucăi Eminovici s'a scurs, fără îndoială, obscură şi trudită, într'o casă plină de copii, în grija continuă de ei, într'o hărnicie casnică necesară pentru a menține o familie aşa de numeroasă. La desele supărări ce se vor fi ivit din pricina firii violente a lui Eminovici şi a pedagogiei sale sumare, s'a adăugat moartea unora din copii şi mai ales a doi din cei mai mari (Şerban şi Iorgu), morți în plină vigoare bărbătească, aproape unul după altul. (*Viața lui Mihai Eminescu*)

C. Botez

Nu era vorbăreț de felul său, dar cînd vorbea cu oamenii, spunea de va fi ploaie sau vînt, le dădea sfaturi să pună sau nu pe arie, şi oamenii îl ascultau, căci începuseră a crede în sfaturile lui. Într-o vară, tatăl lui Eminescu a voit să scoată la treierat: Eminescu privind cerul, l-a oprit, zicînd să nu facă asta că are să vie un puhoiu aşa de mare, încît are să ia năsada (snopii) de pe arie. În adevăr, a doua zi a căzut o ploaie aşa de mare, că înotau caii pînă la brîu şi atunci au început oamenii să creadă că el este năzdrăvan.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Progresul omenirii consistă în aceea că popoare noi, tinere, își apropiază rezultatele intelectuale ale celor îmbătrînite, ca o provizie gata și cîștigată deja, care pentru civilizațiunea lor ulterioară [e] *numai punctul de plecare*. Energia cheltuită și prefăcută în rezultate intelectuale a poporului bătrîn și murind, se transmite celui tînăr. În infinitul timpului cele tinere o duc mai departe, adaugă la suma moștenită, energia lor pe care o cheltuiesc istoricește, asemenea în formă de cultură, și se sting la rîndul lor. Progresul națiunilor e limitat, progresul omenirii infinit. Cu toate aceste progresul n-ar fi posibil, cum mișcarea n-ar fi posibilă cînd temperatura ar fi una și vedem în aceste deosebirea între incultură și cultură, între tinerețe și bătrînețe eternă. (*Fragmentarium*)

Tudor V. Ștefanelli

Eminescu a început să cerceteze liceul din Cernăuți în luna Septemvrie a anului 1860.

[...] Limba și literatura românească ne-o preda, când era sănătos, profesorul Aron Pumnul, iar dacă se bolnăvia, atuncea îl substituia profesorul Dr. Ion Sbiera, ulterior profesor la universitatea din Cernăuți. [...] Atât la Pumnul cât și la Sbiera era Eminescu unul din cei mai buni elevi, pentrucă el cunoștea gramatica și literatura română mai bine decât noi toți, iar ce privește istoria națională, nici nu ne puteam asemăna cu dânsul, pentrucă el avea o deosebită predilecție pentru aceasta, și se vede că avea și din România cărți de istorie națională, pe când noi ceilalți, nu numai că nu aveam astfel de cărți, dar nici nu le puteam afla undeva.

Eminescu ne vorbia adese în clasă și noi îl ascultam cu plăcere, pentrucă vorbia românește mai corect decât noi, și se feria și de așa numitele expresii pumnuliste care prinsese rădăcină între studenți. Pe lângă aceasta avea și un dar deosebit pentru a istorisi!

Poate că și împrejurarea că era din România, a fost una din cauzele că noi Bucovinenii țineam atât de mult la Eminescu și că Aron Pumnul îl trata cu deosebită bunăvoință și-l lua ades la sine. Odată l-am întrebat pe Eminescu ori de are cărți pentru istoria Românilor, și el îmi răspunse că nu are cărți de școală, dar are alte cărți vechi în care află ce-i trebuie.

Pe acea vreme noi elevii din liceu nu aveam o gramatică românească tipărită, ci învățam după dictatul profesorilor. Eminescu însă căpătase scriptele dela Pumnul și-și prescrise astfel gramatica. Colegii lui Eminescu împrumutau deci adese manuscriptul său ca să-și prescrie și ei gramatica, și el le împrumuta fără greutate acest manuscript cu condiția să nu-i îndoaie colțurile filelor, adecă să nu-i facă *Eselsohren* cum ziceam noi pe atuncea. Pe lângă limba și istoria românească studia Eminescu cu mare plăcere și istoria antică și se ocupa cu predilecțiune cu istoria Grecilor, Romanilor, Egiptenilor, Babilonienilor, Asirienilor, Persienilor și a Indiilor. [...]

Eminescu vorbia bine și limba germană, pentrucă urmase în Cernăuți și două clase primare și astfel avuse ocazie să învețe și această limbă. Cele mai bune note le avea Eminescu din religie, din limba și literatura românească și din istoria universală. [...] (*Eminescu în școală la liceu*)

La mormântul lui Aron Pumnul

Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină,
Cu cipru verde 'ncinge antică fruntea ta;
Că-acuma din pleiada-ți auroasă și senină
Se stinse un luceafăr, se stinse o lumină,
Se stinse-o dalbă stea!

Metalica, vibrânda a clopotelor jale
Vuiește în cadență și sună întristat;
Căci, ah! geniul mare al deșteptării tale
Păși, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Și 'n urmă ne-a lăsat!

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o, geniu nalt și mare,
Colò unde te-așteaptă toți îngerii în cor,
Ce 'ntonă tainic, dulce a sferelor cântare
Și-ți împletesc ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plânge Bucovina, te plânge 'n vocè tare,
Te plânge 'n tânguire și locul tău natal;
Căci umbra ta măreață și falnica-i sburare
O urmă 'ncet cu ochiul în tristă lăcrimare
Ce-i simț național!

Urmeze încă 'n cale-ți și lacrima duioasă
Ce junii toți o varsă pe trist mormântul tău,
Urmeze-ți ea prin sboru-ți în cânturi tânguioase,
În cânturi răsunânde, suspine-armonioase,
Colò în Elizeu!...

După ce a părăsit trupa Tardini în Maiu 1864, apoi în primăvara anului 1865 Cernăuțul, a dispărut și Eminescu, dar spre toamna anului 1865 apare iarăși între noi și ne spune că se va supune unui examen pentru a fi primit ca elev public. Acum el locuia la Pumnul și îngrijia și de bibliotecă. Aici trebuia să se fi simțit el în elementul său, căci rânduise biblioteca și știa unde se află orice carte. Nu mai trebuia ca mai înainte, să scotocești tot dulapul, pân' ce dai de cartea ce-i trebuia. Eminescu se ducea drept la dânsa și o scotea dintre celelalte cărți, dându-ți-o cu un fel satisfacție și dovedind astfel că cunoaște fiecare tom din această colecțiune. Pe vremea aceasta profesorul Pumnul era greu bolnav și nu mai părăsia patul. Eminescu îmi spuse că după vorbele medicilor, Pumnul nu va duce-o lung, și în adevăr Pumnul muri în ziua de 12/24 Ianuarie 1866. Doliul era mare în toată Bucovina și între studenți, iar Eminescu era neconsolat, pentrucă ținea mult la acest rar bărbat și îl iubia ca pe un tată. Când am auzit despre moartea lui Pumnul, am alergat la locuința sa, ca să-l văd pe iubitul meu profesor cea din urmă oară. Am intrat întâi în camera lui Eminescu. El îmi povesti despre ultimele momente ale acestui mare apostol al Românilor din Bucovina și acuma îl văzui pe Eminescu întâiași dată vărsând lacrămi de durere. Seara m-am dus iarăși la Eminescu și l-am aflat scriind o poezie. El mai schimba, mai adăogia, mai netezia, dar am observat, că nu i-a plăcut că l-am surprins. Pe urmă însă îmi arătă poezia și-mi spuse că mai mulți studenți vor scrie poezii la moartea lui Pumnul cari se vor tipări. Mi-a cetit apoi întreaga poezie. Este aceeași care împreună cu alte șase poezii a fost tipărită cu ocazia morții lui Pumnul sub titula: *Lăcrămioarele învățăceilor gimnasiaști din Cernăuți la moartea prea iubitului lor profesor Arune Pumnul*. După cetire îmi spuse singur că începutul strofei a doua, adecă *Metalica vibrândă a clopotelor jale*, nu-i place, dar nu mai are timp să prefacă poezia, căci trebuie să o predea profesorului Sbiera. Eminescu iscălește această poezie: *M. Eminoviciu, privatist.* [...] (*Eminescu afară de școală*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Domnilor,... progresul omenirei nu zace adesea în mulţimea geniilor săi - noţiuni ca genii mulţi şi străluciţi sunt adesea nefericite - ci în acele personagii mute ale istoriei, cari lucrează neobosit fără altă răsplată decît conştiinţa datoriei împlinite - în fine progresul e în toţi - nu în unul or în unii. (*Fragmentarium*)

N. Iorga

După aceea poetul a fost mai mult în treacăt la Blaj şi trecerea aceasta prin Blaj, legăturile sale cu ardelenii au avut o foarte mare influenţă asupra lui, influenţă care se datoreşte înainte de toate cunoaşterii maselor ţărăneşti adânci, neprefăcute de cultura superficială străină.

Trebuie să fi trăit cineva la Blaj înainte de război, pentru ca să înţeleagă ce înseamnă acest Ardeal blăjean. Blajul nu este numai catedrala fastuoasă a canonicilor, nu este nici şirul de case ale acestor canonici-profesori, ci sunt copiii de la ţară, cari vin acolo la şcoli; aspri, încă ruzi, porniţi dintr-o viaţă ţărănească profundă, tradiţional-virtuoasă, cu merindea adusă de acasă, cu bucata de brânză şi sacul de mălai. Sfânt azil de învăţătură acest liceu! Cea mai bine organizată colonie, cel mai luxos internat încă nu echivalează pentru pregătirea sufletească a unui om cu cămăruţa din fundul unei locuinţe de canonic sărac, cu colţişorul de dulap în care se păstrează ceea ce s-a adus de acasă şi unde se mănâncă în acelaşi timp şi pâinea pregătită de acasă şi binecuvântarea părinţilor cari au dat-o. În mediul acesta de la Blaj s-a format Eminescu, băieţelul din Moldova-de-Sus cu atâtea amintiri istorice, care nu s-au pierdut niciodată. Nu ştie cineva ce este Moldova aceasta în viaţa poporului românesc. Ea înseamnă bisericile şi mănăstirile de odinioară, înseamnă viaţa istorică, ce trăieşte şi în ultimul ţăran. Ţăranul bun elector din părţile muntene nu se poate asemăna cu ţăranul rămas în urmă în multe privinţi, dar atât de inteligent, atât de armonios sufleteşte, atât de viteaz în atitudinea lui de arcaş al lui Ştefan cel Mare din acest fund de Moldovă. Sunt acolo zilnic evocaţii istorice pe care nu le poate uita cine le-a văzut o dată. Aceasta a fost zestrea de acasă a lui Eminescu pe care a înfrăţit-o acolo la Blaj cu viaţa copiilor de ţărani, model de virtute simplă, pentru oricine, din orice timp şi din orice ţară. (I. Buzaşi - *Eminescu şi Blajul*)

Gregoriu Dragoş

Om închis de la natură. Umbla mai tot singur. Semnele se arătau în faţă, în umblet, în vorbă, în ordinea vestmintelor de pe dânsul... Era foarte indiferent cum îi sta părul, cum îi stau vestmintele pe dânsul... Flămânzea mereu. Nu era mirare că era aşa disperat. Mi se rupea inima de milă, unde-l vedeam cum umblă de destrămat şi de flămând în periodul ultim (prin septembrie 1866) că mai înainte nu ştiu pe unde a stat şi cum a trăit.

- Nu ţi-a rămas ceva? îmi zice sărmanul cu o faţă palidă, demnă de compătimit... Venea seara, cina şi se suia în podul grajdului de la seminar şi acolo se culca încălţat, îmbrăcat... se scula târziu... Cum se scula, mergea de nu-l mai vedeam cu ochii, până îl rupea foamea...

Pentru ultima oară când a venit la mine, l-am văzut plângând... Ce a avut, ce n-a avut, nu ştiu, destul că în semn de recunoştinţă, mi-a donat toată averea sa, care a constat din *Lehrbuch der Poetik für hohere Unterrichts-anstalte wie auch zum Privatgebrauche, von Dr. Friederich Beck, München*, 1862. Cufundat în cugete se pune la masă, apucă o peană şi pe foaia albă din această carte scrie următoarele:

Spre suvenire fratelui Gregoriu Dragoşiu
M.G. Eminescu
din Ipoteşti

Dacă vreodată, în lunga-ţi cale
Te-i simţi, frate, nenorocit,
Pieptul în chinuri, inima-n jale,
Viaţa-ţi în lacrimi-o tristă vale,
Ochiu-ţi în plângeri de dor răpit;
Când fără soarte, fără nume,
Te-i vedea singur... despreţuit,
Un singur suflet nu-i avea-n lume,
Luptând cu-a vieţii valuri în spume,
Un suflet care te-ar fi iubit;
Când fug amicii de lângă tine,
Când plângi de soarte-ţi trist, părăsit:
Gândeşte atuncea şi tu la mine,
Nici eu în lume n-o duc mai bine,
Şi eu sunt, frate, nenorocit,

M.G. Eminescu

(I. Buzaşi - *Eminescu şi Blajul*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Naționalismul este un semn rău la un popor. Nimeni nu ține atîta la existența sa decît acela ce are s-o piardă în curînd (aceasta se simte instinctiv) și nimeni nu-ngrijește mai mult pentru ținerea la un loc a individului său, decît cel ce are să se dez facă prin moarte. Nicăiri nu se manifestă voință de viață mai tare decît acolo unde viața este periclitată sau prin boală intern sau prin pericol estern. (*Fragmentarium*)

Botoșani, 30 august 8[76]
Dulcea mea amică,

Adormind seara cu gîndul la tine și deșteptîndu-mă dimineața tot cu el, aș putea să-ți scriu toată ziua fără ca să obosesc, daca cititul nu te-ar obosi pe tine.

Nu știu de ce orice lucru, chiar acelea cari n-au a face deloc cu tine, îmi aduc aminte de tine. Ce ai tu a-mpărți cu teii, cu florile și frunzele de tei? Poate unde ești așa de dulce ca mirosul florilor acestora.

Și dacă se întîmplă pe tine să te văz
Desigur că la noapte un tei o să visez,
Iar daca se întîmplă să întîlnesc un tei
Desigur toată noaptea visez la ochii tăi.

Nu rimează bine, *gentil[l]esse absolue*, dar nici mînile noastre nu rimează, căci a mea-i urîtă ș-a ta albă și subțire, și tot se strîng cîteodată într-o singură strofă de zece degete.

Astfel - dulce și drăgălașă amică - m-am prostit cu desăvîrșire și sperez de la îndurarea cerului că nu mă voi cumința niciodată, cel puțin față cu tine nu. Și n-am măcar un portret bun al tău. Sub un portret bun aș înțelege unul fără coafiură înaltă, pe care capul tău cel mic să ocupe proporțiile lui proprii, căci numai pe acestea le iubesc. În genere te iubesc în proporții cît se poate de proprii. *C'est une grande méchanceté.*

De aceea și sărut mînile fără mănuși, ochii fără ochelari, fruntea fără pălărie și picioarele fără ciorapi și te rog să nu mă uiți, mai cu seamă cînd adormi.

Mihai

(*Scrisoare către Veronica Micle*)

Ioan Slavici

[...] El crescuse în Moldova, în Bucovina, la Sibiu, la Blaj, la București, și în multele lui cutreierări mereu în mijlocul poporului român citise cronicarii și multe cărți bisericești, cunoștea literatura română în toate fazele ei, și în acum destul de lunga mea viață n-am cunoscut om stăpînit deopotrivă cu dînsul de gîndul unității naționale și de pornirea de a se da întreg pentru ridicarea neamului românesc. Încîntat de trecutul românilor și de marile lor destoinicii, el era scîrbit de prezentul după p rerea lui urît, admira pe bătrîni și se uita cu însuflețire în viitorul lumino Ceea ce noi numim sentimentalitate nu exista pentru dînsul. El n-ave slăbiciuni pentru nimic. Toate porneau la dînsul din convingere, și cee ce noi ceilalți facem din iubire el făcea din hotărîre nestrămutată, iar u se dedea la dînsul ca dispreț pe față. Niciodată nu l-am văzut plîngînd nu cred că era în stare să plîngă, iar cu înduioșare numai despre mum lui l-am auzit vorbind. [...] (*Amintiri*)

Viena, în 17/6 870
Scumpe Domnule Redactor,

Alles in Deutschland hat sich in Prosa und Versen verschlimmert,
Ach, und hinter uns liegt weit schon die goldene Zeit!

Într-adevăr așa-și începe Schiller *Ieremiada*, numai că el făcea un complime trecutului, pe cînd, aplicat la noi românii, mi se pare a fi un adevăr. Daca *Epigonii* veți vedea laude pentru poeți ca Bolliac, Mureșan or Eliade, acelea n sînt pentru meritul intern a lucrărilor lor, ci numai pentru că într-adevăr te mișc acea naivitate sinceră, neconștiută, cu care lucrau ei. Noi cești mai n cunoaștem starea noastră, sîntem trezi de suflarea secolului - și de-aceea avea atîta cauză de-a ne descuraja. Nimic - decît culmile strălucite, nimic - dec conștiința sigură că nu le vom ajunge niciodată. Și să nu fim sceptici? Atîta lucr cele mai multe puteri sfărîmîndu-se în van, în lupte sterile, cele puține - descura jate, amețite de strigătul gunoiului ce înoată asupra apei. Îmi place să citesc prin tre șire. Deși dmv. cercați a rîde în *Copii*, totuși adesea văd descurajarea interna convicțiunea amară că nu veți putea ajunge la ceva cu ele - căci e o generațiun aceea cu care vă luptați. [...]

Poate că *Epigonii* să fie rău scrisă. Ideea fundamentală e comparațiunea din tre lucrarea încrezută și naivă a predecesorilor noștri și lucrarea noastră, trezi dar rece. Prin operele liricilor români tineri se manifestă acel aer bolnav, de dulce, pe care germanii o numesc *Weltschmerz*. Așa Nicoleanu, așa Schelitti, aș Matilda Cugler - e oarecum conștiința adevărului trist și sceptic, învins de către colorile și formele frumoase, e ruptura între lumea bulgărului și lumea idee Predecesorii noștri credeau în ceea ce scriau, cum Shak[e]speare credea în fan tasmele sale; îndată însă cu conștiința, vind [gîndul] că imaginile nu sînt decît u joc; atuncea, după părerea mea, se naște neîncrederea sceptică în propriile sal creațiuni.

Comparațiunea din poezia mea cade în defavorul generațiunei noi, și - cre cu drept.

Încă una. Mi se pare că strofa a treia nu se prea potrivește cu întregul. S poate cumcă numai mi se pare; se poate cumcă și multe altele mi s-or fi părîn bune și-or fi rele; în fine - ceea ce nu se va potrivi puteți șterge în bună voie. Î caz de-a șterge strofa a treia, apoi veți fi bun de-a corege într-a patra vorba *zidea* în *zidind*: "Eliad' zidind...". Omițînd strofa a treia, ar suna mai bine cores astfel.

Vă rog de indulgință pentru timpul cît vi-l răpesc cu citirea epistolei mele și încredințîndu-vă despre deosebita stimă ce vă păstrez,

rămîn al d-voastră, **M. Eminescu**

(*Scrisoare către Iacob Negruzzi*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mă mir cum sunt oamenii, ce pot să creadă, că lumea şi istoria are de bază intenţiuni şi principii, că în ele e progres şi că istoria merge din bine în mai bine. Istoria e dinamică şi statică a puterei brute, nimica alta. Din două puteri ce se combat, sunt două cazuri posibile. Sau ele-s egale - atunci sătule de luptă intră într-un compromis de egalitate sau sunt neegale ş-atunci cea mai slabă suferă asupra sa o presiune cît se poate de mare. Acest compromis este aplicat la viaţa oamenilor, este dreptul, statul. Puterea dar este motorul naturei şi-a oamenilor. Numele ei moral este *răul*, negaţiunea ei e virtutea. (*Fragmentarium*)

Ştefan cel Mare

Tudor V. Ştefanelli

Serbarea dela Putna din 15/27 August 1871 a fost una din cele mai frumoase şi valoroase serbări aranjate de societatea academică "România jună" din Viena. Toată suflarea românească a primit cu cea mai mare însufleţire ideea aranjării acestei serbări în Putna, la mormântul marelui Erou, spre a se închina la acest sfânt mormânt şi a aduce omagii de pietate şi veneraţiune Aceluia, ale cărui rămăşiţe pământene timp de peste trei secole şi jumătate se odihneau în vechea mănăstire zidită de dânsul. Era întâia serbare la care au luat parte Românii din toate ţările locuite de dânşii. [...] Cel mai important lucru pentru Eminescu era însă rezultatul moral al serbării. Se va ridica - aşa argumenta el - se va ridica simţul naţional, aproape adormit până acum şi va lua alt avânt, iar studenţii ce au sosit din toate părţile şi au făcut cunoştinţă şi legături de prietenie între dânşii, vor lua cu sine impresii neşterse şi vor fi pe vremuri propagatorii cei mai zeloşi ai ideii că lucrând uniţi şi conduşi de acelaş ideal, vor contribui la deşteptarea şi mărirea neamului lor în provinciile de unde se trag. A luat şi atâta amar de inteligenţă parte la serbare, tot bărbaţi marcanţi, din toate ţările locuite de Români. Şi ei s'au cunoscut mai de aproape; şi între dânşii a urmat un schimb de vederi; şi ei s'au apropiat în simţirile lor unii de alţii, şi nu se poate ca acest fapt să nu influenţeze activitatea lor publică şi să nu aibă urmări binefăcătoare pentru neamul întreg. Studenţi, popor şi inteligenţă au văzut, au simţit şi au înţeles cu toţii, că hotarele nu pot împiedeca manifestările entusiaste ale unui popor *pentru o idee pe care a urmărit-o şi serbarea dela Putna*. Deşi despărţiţi prin hotare politice, toţi ştiu că sunt *unul şi acelaş neam*, şi această convingere va mări puterea de resistenţă şi îi va oţeli în lupta pentru neam, lege şi ţară.

(*Eminescu şi serbarea de la Putna 1871*)

Viena-n 4 mart 870
Domnilor şi fraţilor,

În ziua de 15/27 august a.c. românii în genere serbează ziua Sfintei Marie, vergina castă şi totuşi mama care din sînul ei a născut pe reprezintantele libertăţii, pe martirul omenimei lănţuite, pe Crist.

Această zi s-a-ntîmplat să fie patroana mănăstirei Putnei, fondată de către eroul naţiunei româneşti, Ştefan cel Mare. Puternic şi înfricoşat în război, el era pios şi blînd în pace; căci cîte războele atîtea azile ale rugăciunei şi ale inimei înfrînte, atîtea mănăstiri.

Fraţilor, am proiectat a serba cu toţii ziua acelei sînte care-a conceput în sînul ei vergin tot ce lumea a visat mai mare, tot ce abnegaţiunea a legiuit mai nobil, tot ce pune pe om alături cu omul: Libertatea!

Dar acea serbare, deşi va avea caracter religios, prin omogenitatea de naţionalitate şi limbă a acelora ce vor serba-o şi prin împrejurarea că se va ţinea lîngă mormîntul lui Ştefan cel Mare, nimeni nu va putea opri ca ea să aibă, afară de cel religios, şi un caracter naţional. Adepţi ai bisericei creştine, fie ea de orice nuanţă, noi cu toate astea n-am încetat de-a fi români, şi de aceea vom şti ca să dezvoltăm această zi într-o serbare naţională în memoria lui Ştefan cel Mare. De sine însuşi această serbare religioasă e şi naţională, căci locaşul dumnezeiesc, monastirea Putnei, e fondată de erou şi acolo zac oasele sale sînte, apoi pentru că o serbare a creştinului e prin escelinţă o serbare românească, căci trecutul nostru nu e decît înfricoşatul coif de aramă al creştinătăţii, al civilizaţiunii.

Crist a învins cu litera de aur a adevărului şi a iubirei, Ştefan cu spada cea de flăcări a dreptului. Unul a fost libertatea, cellalt apărătorul evangelului ei. Vom depune deci o urnă de argint pe mormîntul lui Ştefan, pe mormîntul creştinului pios, a românului mare.

Dar asta nu e tot. Serbarea trebuie să devină şi purtătoarea unei idei. Ideea *unităţii morale* a naţiunei noastre e ceea ce ne-a-nsufleţit ca să luăm iniţiativa unei serbări în care inima va fi una, a priori; în care însă cugetele se vor unifica - cugetele doamne a lucrărilor - astfel încît pe viitor lucrările noastre toate să aibă una şi aceeaşi ţintă, astfel ca unificarea direcţiunei noastre spirituale să urzească de pe-acuma unitatea destinelor noastre. Să facem ca o cugetare, una singură, să treacă prin toate faptele, să pătrundă toată viaţa noastră naţională. Să fim conştii de situaţiunea noastră faţă cu lumea, de datoriile către ea şi către noi înşine. În trecut ni s-a *impus* o istorie, în viitor să ne-o facem noi.

Pentru asta însă trebuie să ne-ntrunim, să ne-nţelegem. Şi nu poate fi o zi mai aptă pentru această întrunirea decît o serbare întru memoria eroului celui mai mare şi mai conştint de misiunea sa. Un pelerinagiu de pietate către trecut, un congres al inteligenţelor din respect către viitor - iată în două cuvinte scopul serbării noastre. [...]

Preşedintele Comitetului Central
Conte E. Logothetty
Secretar M. Eminescu

D[umnea]lor domnilor auditori la Facultatea Teologică din Blaş

(*Scrisoare către studenţii din Blaj*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Se-nțelege că nu vom putea da o istorie detaliată a miilor de ani cîte-au trecut pînă acuma, ci numai mediul acela, prin care trec fenomenele istorice. Să espunem mai întîi puntul de vedere din care istoria trebuie concepută. Fapta cea mare şi primă pe care o observăm este aceea că suma averilor din lume a crescut într-un mod uriaş cu fiecare zi, cu fiecare popor, am putea zice cu fiecare individ. Măsurătoarea acestei creşteri a averilor este cantitatea de averi pe care le posedează individul singular. Să ne aducem aminte de marea deosebire dintre pescarii, vînătorii, nomazii de odinioară şi oamenii de azi. (*Fragmentarium*)

ANDREI MUREȘANU

.....

Văd cerul lan albastru sădit cu grâu de stele,
El îmi arată planul adâncei întocmele
Cu care-şi mişcă sorii. - În sâmburul de ghindă
E un stejar. - Cum dânsul din proprii rădăcine,
Din planul vieții sale ascuns în colțu-obscur
Îşi creşte trunchiul aspru - aşa, poporul meu,
În tine e puterea-ți, nălțarea-ți şi pieirea-ți.
Eu cred că tot ce este menit de a fi mare
Să-şi înnăsprească trebue superba rădăcină
Prin viscole turbate, prin arşiță şi 'ngheț.
Mai tare e-acea stâncă, ce a trecut martiră
Prin vijelii mai multe. Popoarele barbare
Ce-au cotropit Românii sunt vijelii mărețe,
Turbate, mândre, aspre ca orice vijelie,
Dară şi trecătoare ca ele. Iar stejarul
Poporului meu tare ridică şi-azi în vânturi
Întunecata-i frunte şi proaspăta lui frunză.
În lume văd popoare cumințI şi fericite,
Şi mă întreb ce soarte să doresc la al meu?
Şi-un gând îmi vine aspru, adânc, fără de milă
Şi sfărmător de lume. - Nu, Nu! N'aş vrea ca alte
Popoare să mai fie c'al meu - nu merit ele
Să-i semene. Poporu-mi menitu-i ca să fie
Altfel de cumu-s alte. Eu nu cer fericire
Pentru a lui viață. - O, nație iubită!
Vei înțelege doru-mi, vei şti să-l prețuieşti?
Voiu să te văd, iubito! nu fericită - mare!
Decât o viață moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viața ginții mele,
Decât o soartă aspră din chin în chin s'o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte!

[1872]

Charlottenburg, 5 februarie 1874
Prea stimate Domn,

Vă mulțămesc din inimă pentru perspectiva unei eventuale numiri a umilei mele persoane în mult-grăitoarea calitate de profesor de filozofie. Cred însă că o atare propunere, pentru mine de altfel îndeajuns de măgulitoare şi în acord cu întreaga mea aplecare firească, pare să fie venită totuşi, în lumina conştiinței de mine, prea de vreme. Formalitatea unui titlu academic ar fi, pentru moment, piedica cea mai mică şi cea mai uşoară de trecut; dar este aceasta, şi singura? Am eu dreptul, fără un plan didactic precis, pe care să-l fi prelucrat în întregime, să-mi asum, la anii mei riscul unei astfel de sarcini?

O docență liberă, deci privată, avînd în vedere prelegeri asupra unui domeniu strict determinat al filozofiei, cum ar fi de pildă abordarea specială a filozofiei kantiene sau schopenhaueriene, aşa cum se găsesc ele în scrierile respective, aş fi îndrăznit să primesc, căci [în astfel de cazuri] nu se poate depăşi decît cu puțin textul, iar [prelegerea] depinde mai mult de redarea fidelă şi clară a celor ştiute decît de prelucrarea extensivă a sistemelor respective. Dar pentru a reda filozofia schopenhaueriană astfel încît să formeze un curs complet, cum prescrie de altfel autorul însuşi, se cer cunoştințe pentru care ar trebui neapărat să mă pregătesc în mod special, îndeosebi de ştiințele naturii, de antropologie. [...]

Acestea sînt temerile mele. Căci direcția noastră se caracterizează printr-o conştiinciozitate care nu se mulțumeşte cu îndeplinirea doar exterioară a ceea ce se cere să reprezinți. Un titlu de doctor m-ar aranja într-adevăr cu lumea şi cu ordinea ei legală, nu şi cu mine însumi, care deocamdată nu mă mulțumeşte, nu. Tocmai această împrejurare concretă mi-a arătat limpede seriozitatea sarcinii mele, iar ideea foloaselor ce mi s-ar putea oferi pe această cale nu e mai puternică decît conştiința datoriei. Iată de ce aş cere timp. Cît, depinde iarăşi de mijloacele mele. [...]

Al dumneavoastră sincer devotat
Eminescu

(*Scrisoare către Titu Maiorescu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Limba românească e la sine acasă o împărătească bogată căreia multe popoare i-au plătit dare în metal aur pe cînd ea pare a nu fi dat nimănui nimic. Dar metalul aur ea l-a tipărit în tipariul ei propriu şi e azi al ei pentru că tot poartă efigia ei neschimbată, neschimbabilă chiar. A o dezbrăca de averile, pe care economică şi chibzuită le-a adunat în mii de ani, însemnează a o face din împ[ărătească] cerşitoare. (*Fragmentarium*)

Titu Maiorescu

Tînăra generaţie română se află astăzi sub influenţa operei poetice a lui Eminescu.

Se cuvine dar să ne dăm seama de partea caracteristică a acestei opere şi să încercăm totdeodată a fixa individualitatea omului care a personificat în sine cu atîta strălucire ultima fază a poeziei române din zilele noastre.

Pe la mijlocul secolului în care trăim, predomnea în limba şi literatura română o tendenţă semierudită de latinizare, pornită din o legitimă revendicare naţională, dar care aducea cu sine pericolul unei înstrăinări între popor şi clasele lui culte. De la 1860 încoace datează îndreptarea; ea începe cu Vasile Alecsandri, care ştie să deştepte gustul pentru poezia populară, se continuă şi se îndeplineşte prin cercetarea şi înţelegerea condiţiilor sub care se dezvoltă limba şi scrierea unui popor.

Fiind astfel cîştigată o temelie firească, cea dintîi treaptă de înălţare a literaturei naţionale, în legătură strînsă cu toată aspirarea generaţiei noastre spre cultura occidentală, trebuia neapărat să răspundă la două cerinţe; să arete întîi în cuprinsul ei o parte din cugetările şi simţirile care agită deopotrivă toată inteligenţa europeană în artă, în ştiinţă, în filozofie; să aibă, al doilea, în forma ei o limbă adaptată fără silă la exprimarea credincioasă a acestei amplificări.

Amîndouă condiţiile le realizează poezia lui Eminescu în limitele în care le poate realiza o poezie lirică; de aceea Eminescu face epocă în mişcarea noastră literară. [...]

Ceea ce caracterizează mai întîi de toate personalitatea lui Eminescu este o aşa de covîrşitoare inteligenţă, ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-şi întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienaţiei declarate), încît lumea în care trăia el după firea lui şi fără nici o silă era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce şi le însuşise şi le avea pururea la îndemînă. În aceeaş proporţie tot ce era caz individual, întîmplare externă, convenţie socială, avere sau neavere, rang sau nivelare obştească şi chiar soarta externă a persoanei sale ca persoană îi erau indiferente. A vorbi de mizeria materială a lui Eminescu însemnează a întrebuinţa o expresie nepotrivită cu individualitatea lui şi pe care el cel dintîi ar fi respins-o. Cît i-a trebuit lui Eminescu ca să trăiască în accepţiunea materială a cuvîntului, a avut el totdeauna. Grijile existenţei nu l-au cuprins niciodată în vremea puterii lui intelectuale; cînd nu cîştiga singur, îl susţinea tatăl său şi-l ajutau amicii. Iar recunoaşterile publice le-a despreţuit totdeauna. [...]

(*Eminescu şi poeziile lui*)

Din cerurile-albastre

Din cerurile-albastre
Luceferi se desfac,
Zâmbind iubirii noastre
Şi undelor pe lac.
De glasul păsărelelor
Pe gânduri codru-i pus.
O stelelor, stelelor,
Unde v'aţi dus?

În turme călătoare
Trec nourii pe ceriu,
Ce seamăn pieritoare
Duioaselor dureri.
De strălucirea florilor
E câmpul tot răpus.
O norilor, norilor,
Unde v'aţi dus?

Şoptiri aeriane
Pătrund din mal în mal
Ş'a stelelor icoane
Pre fiecare val.
De ochii tăi cei plini de-amor
Aminte mi-am adus.
O stelelor, stelelor,
Unde v'aţi dus?

Cum iedera se leagă
De ramuri de stejar,
Mi-a fost odată dragă
Şi dragă-mi este iar.
De braţul tău cuprins cu dor
Aminte mi-am adus.
O braţelor, braţelor,
Unde v'aţi dus?

Iacob Negruzzi

[...] Spre marea mea părere de rău am fost împiedicat de a mă duce la mînăstirea Putna ca să asist la adunarea tinerimii române de la mormîntul lui Ştefan cel Mare, şi astfel n-am mai văzut pe Eminescu pănă la aşăzarea sa în Iaşi ce a urmat cîţiva ani mai tîrziu. Însă în tot intervalul acesta am fost în corespondenţă regulată cu dînsul, şi-mi aduc aminte că eu îl tot îndemnam în scrisorile mele să-şi facă doctoratul, pentru a putea dobîndi la Iaşi o catedră la Facultatea de litere, dar Eminescu, nu-mi răspundea deloc asupra acestui punct, viindu-i se vede foarte greu să-şi cercuiască studiile, în marginile cele bine hotărîte, pe care le cere orice universitate pentru eliberarea unei diplome. Astfel Eminescu nu a dobîndit niciodată vreun grad academic, cu toate bogatele cunoştinţe ce avea, mai ales în filosofie şi istorie, şi aspiraţiile la o catedră universitară pe care, de altminteri, numai noi le aveam pentru dînsul, iar el nu le avea deloc precum îndeobşte nu avea nici o aspiraţie - nu s-au putut realiza.

Venit în Iaşi, el deveni în curînd prieten intim cu mai mulţi membri ai "Junimii", Miron Pompiliu, Bodnărescu, Creangă, şi mai pe urmă reînnoi prietenia cu Slavici care şi el veni la Iaşi urmînd invitării mele. De pe la aceştia am aflat cîte ceva despre originea şi viaţa trecută a lui Eminescu, căci cu mine el nu vorbea niciodată de sine sau de ai lui. [...]

(*Amintiri din "Junimea"*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

S-a dezvoltat o literatură în limba țării, care trăia în gura și în spiritul poporului. Aiurea limba claselor culte era atît de deosebită de cea grăită de popor, încît literatura familiară clasei de sus era cu totul inaccesibilă claselor de jos. Urmarea naturală a fost lipsa de circulație a caracterului și științei în toate clasele corpului social, cari nu sunt deosebite la cel cult și la cel ignorant decît prin grad, nu prin fel, precum și lipsa circulației și schimbului de impresii prin o limbă și o literatură, comună tuturor, singura care face din populație o *națiune*. (*Fragmentarium*)

Ion Creangă

Ieși, 1877, decembre
Bădie Mihai,

Ai plecat și mata din Ieși, lăsînd în sufletul meu multă scîrbă și amăreală.

Să deie Dumnezeu să fie mai bine pe acolo, dar nu cred. Munteanul e frate cu dracul, dintr-un pol el face doi; ș-apoi dă, poate nu-s cu inima curată cînd grăiesc de fratele nostru că-i cu dracul, în loc să fie cu Dumnezeu.

Dar, iartă și mata, căci o prietinie care ne-a legat așa de strîns nu poate să fie ruptă fără de ciudă din partea aceluia care rămîne singur.

Această epistolie ți-o scriu în cerdacul unde de atîtea ori am stat împreună, unde mata, uitîndu-te pe cerul plin cu minunății, îmi povesteai atîtea lucruri frumoase... frumoase...

Dar coșcogemite om ca mine, gîndindu-se la acele vremuri, a început să plîngă...

Bădie Mihai, nu pot să uit acele nopți albe cînd hoinăream prin Ciric și Aroneanu, fără pic de gînduri rele, dar din dragostea cea mare pentru Ieșul nostru uitat și părăsit de toți.

Și dimineața cînd ne întorceam la cuibar, blagosloviți de aghiazma cea fără de prihană și atît iertătoare a Tincăi, care ne primea cu alai, parcă cine știe ce nelegiuire am făptuit și noi.

Ti-aș scrie mai multișor, însă a venit Enăchescu și trebuie să plec cu dînsul la tipografie.

Cu toată dragostea,

Ionică

George Panu

Din cele întîi zile s-a stabilit mare prietenie între Creangă și Eminescu, sau mai drept Eminescu a fost cuprins deodată de o mare dragoste pentru Creangă.

Eminescu avea, cum am spus, o cultură cu totul de carte. Cu toate aceste, dacă limbagiul și ideile erau străine, rămăsese însă la dînsul un fond aproape inconștient de aspirații și de năzuințe naționale. Creangă a trebuit, prin urmare, ca să-l captiveze imediat, căci el reprezenta pentru Eminescu tipul românului simplu, natural, nefalsificat de ideile și cultura modernă.

Eminescu, ca să poată găsi un tip de român vechi, își plimbase eroul, *Sărmanul Dionis*, prin veacul lui Alexandru cel Bun, și ca să poată avea înaintea lui case vechi cu cerdacuri largi și cu obiceiuri bătrîne, trebuia să le inventeze. Creangă, cu tipul său de țăran îmbrăcat în haine nemțești și cu toate expresiile arhaice care-i presărau vorbirea, repet, îi realiza visul lui Eminescu.

Legătura se stabili astfel, încît pe urmă mai nimenea nu mai văzu pe Eminescu fără Creangă și pe Creangă fără Eminescu; amîndoi veneau la "Junimea", amîndoi ieșeau de la "Junimea".

Noi ceștilalți ne duceam după "Junimea", cîteodată, pe la cafenelele cele mai cu vază ale Iașului. Eminescu ne-a urmat uneori, însă nu cu mare plăcere. Îndată ce cunoscu pe Creangă, el se izolă cu totul de noi, dîndu-se în societatea aceluia numai.

Ce făceau ei? Unde se duceau? Ce vorbeau oare, zile, nopți întregi?

Ce făceau și unde se duceau, știu. Plecau amîndoi și se înfundau pe la vreun crîșmar de prin Tătărași, Păcurari, sau Nicolina, adică prin părțile exterioare ale orașului. [...]

Ce vorbeau între ei? Nu știu. Eminescu și Creangă rar primeau cîte un al treilea în intimitatea lor, dar îmi închipui ce trebuiau să vorbească. Creangă istorisind povești din bătrîni și de la țară, Eminescu făcînd teorii metafizice și croind visuri cum ar trebui să fie poporul român. [...]

Cîteodată Creangă și Eminescu dispăreau cîte trei-patru zile nu se știa ce au devenit. În timpul acesta ei ieșeau din oraș pe jos, cutreierau Galata cu tîrgușorul, treceau în spre bariera Păcurarilor, făceau înconjurul pe la Copou și Aroneanu, dormeau pe o laviță la vreun han sau la vreo crîșmă, mîncau ce găseau și erau fericiți.

Cînd se întorceau, erau de nerecunoscut; hainele neîngrijite, figurile obosite de veghere, de trudă și puțin de băutură, însă foarte încîntați de asemenea escursiuni, gata să le reînnoiască a doua zi.

Cîteodată noi îi îndemnam să meargă pe la crîșmele noastre boierești; mai totdeauna refuzau.

- Nu, nu mergem, preferăm să ne ducem la chir Costache crîșmarul, de la Nicolina. Să vezi ce pastramă minunată are! Cel adăugă Creangă, să-mi aducă pe un hîrb de strachină vreo trei cărbuni și-mi pun eu singur pastrama pe dînșii de se frige. Apoi este băietul Ghiță, care e un drac și jumătate! Vinu-i cam turbure și cam acrișor, dar bun. Și stăm de vorbă pînă în ziuă. Nu-i așa Eminescule?

Eminescu, cu figura plină de mulțumire, zîmbea.

Apoi amîndoi plecau ca oamenii cei mai fericiți din lume.

(*Prietenia între Creangă și Eminescu*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

... aş vrea ca omenirea să fie ca prisma, una singură, strălucită, pătrunsă de lumină, care are însă atâtea colori. O prismă cu mii de colori, un curcubeu cu mii de nuanţe. Naţiunile nu sunt decât nuanţele prismatice ale Omenirei, şi deosebirea dintre ele e atât de naturală, atât de esplicabilă cum putem esplica din împrejurări asemenea diferenţa dintre individ şi individ. Făceţi ca toate aceste colori să fie egal de strălucite, egal de poleite, egal de favorizate de Lumina ce le formează şi fără care ele ar fi pierdute în nimicul neesistenţei, căci în întunericul nedreptăţii şi a barbariei toate naţiunile îşi sunt egale în abrutizare, în îndobitocire, în fanatism, în vulgaritate; ci când Lumina abia se reflectă în ele, ea formează colori prismatice. Sufletul omului e ca un val - sufletul unei naţiuni ca un ocean. (*Geniu pustiu*)

Septembrie 1876

Un om nu poate face nimic într'o ţară rău întocmită şi măcar să tot poruncească, rămîne la vorba aceea: A poruncit cînelui şi cînele pisicei şi pisica şoarecelui, iar şoarecele şi-a atîrnat porunca de coadă.

Cît despre tablouri, ce vor fi lipsind la prefectură, chestiunea în sine nu mă priveşte, mă oblig eu ca astăzi, cînd nu mai sînt revisor şi nici am la dispoziţie asemenea tablouri, să-i comunic pe de rost D-lui prefect şcoalele, învăţătorii, învăţătura cîtă o au aceştia, numărul copiilor, previderile budgetelor comunale etc. Toate acestea, ca un semn, cît de fără grijă şi nepăsătoare au fost administraţia trecută faţă cu şcoalele rurale. Tot atunci 'i voiu împărtăşi, de ce multe şcoale sînt neocupate; care de sigur astăzi se vor ocupa - după acelaş sistem şi cu acelaş soiu de oameni, cu care se ocupă mai toate funcţiile la noi.

Iar la făgăduinţele D-lui prefect, vom spune şi noi vorba veche de baştină a moşului Terinte-Barbă-lată, rezeş şi el la Funduri în ţinutul Vasluiului: Tînărul spune cîte face, bătrînul cîte au făcut, nebunul cîte are de gînd să facă.

În împrejurările (acestea) şcoalele din judeţul Vaslui sînt cele mai bune posibile, precum lumea lui Leibnitz cu toată miseria şi nimicnicia ei vădită, este cea mai bună lume posibilă, căci posibilitate şi esistenţă sînt identice şi ceea ce e posibil esistă. Precum soarele stă locului de milioane de ani, ori-care ar fi fost părerile omeneşti, fie geocentriste fie heliocentriste, tot astfel părerile oamenilor nu schimbă nimic din mersul firesc, material al lucrului. Părinţi miseri şi vitioşi, copii goi şi bolnavi, învăţători ignoranţi şi rău plătiţi, administratori superficiali, toate acestea îngreuiate prin creşterea impositelor, menite a hrăni această stare de lucruri, nu sînt condiţiunile normale pentru şcoli bune, precum lemn de brad putregaiu, gelău de plumb şi meşter prost nu-mi dă o masă bună. Şcoala va fi bună, cînd popa va fi bun, darea mică, subprefecţii oameni ca să ştie administraţie, finanţe şi economie politică, învăţătorii pedagogi, pe cînd adică va fi şi şcoala şcoală, statul stat, şi omul om, precum e în toată lumea, iar nu cum e la noi - adică ca la nimeni, unde găseşti în cercurile cele mai înalte oameni, ce trăiesc în vecinică duşmănie cu gramatica, necum cu alte cunoştinţe sau cu dreapta judecată. Din nefericire tocmai aceasta din urmă lipseşte şi nici în şcoli franţuzeşti nu se poate învăţa, pentru că se moşteneşte de la mamă. (*Opere complecte* - Ediţia Cuza)

Mușatin și codrul

Şi pe culmea înălţată
El ajunge de o dată
Şi făcându-şi ochii roată
Moşteneşte lumea toată,
Că departe se 'ntind şesuri,
Ce cu ochii nu le măsuri,
Unde soarele cel sfânt,
Parcă iese din pământ,
Colo 'n zarea depărtată
Nistrul mare îi s'arată,
Despre ţările tătare
Şi departe curge 'n mare.
La liman ca şi o salbă
Se 'nşira Cetatea Albă,
Iar în linişte de vânt
Trec departe de pământ
Cu-a lor pânze atârnate
Mii corăbii încărcate.
Şi privind spre miază-zi
Dunărea el o zări
Într'un arc spre mare 'ntoarsă
Şi pe şapte guri se varsă.
De la Nistru pân' la ea
Ţară mândră se 'ntindea,
Văi coboară fumegând
Dealuri mândre înverzind,
Vede codri cum coboară,
Deal cu deal, scară cu scară
Resfirându-se pe şes
Unde râurile ies
Şi pe vârfuri de păduri
Mânăstiri cu 'ntărituri.
Vede târguri, vaduri, sate
Pe câmpie presărate.
Vede mândrele cetăţi
Stăpânind pustietăţi,
Vede turmele de oi
Cu ciobanii dinapoi,
Cu fluere şi cimpoi,
Iară ergheliile
Petreceau câmpiile
Şi de-alungul râurilor
S'aşterneau pustiurilor.
Iară şoimul tinerel
Pe asupra-i sboară el
Şi din gură-i cuvânta:
"Să trăieşti Măria ta!
Câtă lume, câtă zare
De la Nistru pân' la mare,
Fă-ţi odată ochii roată
C'aceasta-i Moldova toată!"

I. L. Caragiale

Am cunoscut foarte deaproape pe un om de o superioară înzestrare intelectuală; rareori a încăput într'un cap atâta putere de gândire. Era pe lângă aceasta un mare poet; cu cea mai nobilă şi mai înaltă fantazie, ajutată de un rafinat instinct artistic, el a turnat într'o lapidară «formă nouă limba veche şi 'nţeleaptă», pe care o cunoştea atât de bine şi o iubea atât de mult. [...]

Omul acesta a trăit, mai des mâhnit, mai rar vesel, într'un cerc foarte restrâns de prieteni. Dar era şi un om ciudat! El îşi făcea o plăcere din necaz şi din durere o voluptate. Dacă n'avea vre-o supărare, şi-o căuta; dacă nu venea să-l întâmpine durerea din afară, el ştia să şi-o scormonească singur din rărunchi. Cu un astfel de caracter mai era şi de tot sărac. Îmi vine destul de greu să contrazic nişte autorităţi în materie literară, ştiind bine cât le iritează contrazicerea şi cât de primejdioasă e iritaţia lor pentru soarta şi reputaţia unor simpli muritori ca noi; dar trebue să spun odată că poetul de care e vorba a trăit material rău; sărăcia lui nu este o legendă: a fost o nenorocită realitate şi ea îl afecta foarte. Ce Dumnezeu! doar n'a trăit omul acesta acum câteva veacuri, ca să ne permitem cu atâta uşurinţă a băsni despre trista lui viaţă!... a trăit până mai ieri, aci, cu noi, cu mine, zi cu zi, ani întregi... Pe cine vrem noi să amăgim? [...] (*Opere* - Ediţia Zarifopol)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Grămădirea de averi naşte cultura, cultura ateism, ateismul ştergerea credinţelor pozitive religioase din cari popoarele sug puterea de-a esista muncind, avizaţi la o fericire iluzorie în cealaltă lume. Astfel ne găsim în starea de-a vedea pe de-o parte o clasă avută îngrădită în plăcerile ei de legi, a căror baze religioase s-au stins atît în ei cît şi-n cei de jos, pe de altă parte o clasă care munceşte geloasă de averile celeilalte, şi silită a respecta legi şi principii, la care nu participă cu sufletul lor. (*Fragmentarium*)

Memento Mori

.....

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Când a nopţii întunerec - înstelatul rege maur -
Lasă norii lui molateci înfoiaţi în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr'a stelelor ninsoare,
Când în straturi luminoase basmele copile cresc.

Mergi, tu, luntre-a vieţii mele, pe-a visării lucii valuri
Până unde'n ape sfinte se ridică mândre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde şi cu lunci de chiparos,
Unde'n ramurile negre o cântare'n veci suspină,
Unde sfinţii se preîmblă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre şi cu chipul ei frumos.

Una-i lumea 'nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Te încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste seci;
Una-i lumea 'nchipuirii cu-a ei mândre flori de aur,
Alta unde cerci viaţa s'o 'ntocmeşti precum un faur
Cearc'a da fierului aspru forma cugetării reci.

Las' să dorm... să nu ştiu lumea ce dureri îmi mai păstrează.
Îmbătat de-un cântec vecinic, îndrăgit de-o sfântă rază,
Eu să văd numai dulceaţă unde alţii văd necaz,
Căci ş'aşa ar fi degeaba ca să văd cu ochiul bine;
De văd răul sau de nu-l văd, el pe lume tot rămâne
Şi nimic nu-mi foloseşte de-oiu cerca să rămân treaz.

N'au mai spus şi alţii lumii de-a ei rele să se lase?
Cine-a vrut s'asculte vorba? Cine-aude? Cui îi pasă?
Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas.
O, acele uriaşe, însă mute piramide
Cari stau ca veacuri negre în pustiuri împietrite
Câte-au mai văzut şi ele - ce-ar vorbi de-ar avea glas!

Când posomorâtul basmu - vechia secolilor strajă -
Îmi deschide cu chei de-aur şi cu-a vorbelor lui vrajă
Poarta naltă dela templul unde secolii se torc -
Eu sub arcurile negre, cu stâlpi nalţi suiţi în stele,
Ascultând cu adâncime glasul gândurilor mele,
Uriaşa roat'a vremei înnapoi eu o întorc...

.....

Ligia Macovei: "Împărat şi proletar"

Sărmanul Dionis

... şi tot astfel, dacă închid un ochi, văd mîna mea mai mică decît cu amîndoi. De aş avea trei ochi, aş vedea-o şi mai mare, şi cu cît mai multi ochi aş avea cu atîta lucrurile toate dimprejurul meu ar părea mai mari. Cu toate astea, *născut* cu mii de ochi, în mijlocul unor arătări colosale, ele toate în raport cu mine, păstrîndu-şi proporţiunea, nu mi-ar părea nici mai mari, nici mai mici de cum îmi par azi. Să ne-nchipuim lumea redusă la dimensiunile unui glonte, şi toate celea din ea scăzute în analogie, locuitorii acestei lumi, presupuindu-i dotaţi cu organele noastre, ar pricepe toate celea absolut în felul şi în proporţiunile în care le pricepem noi. Să ne-o închipuim, *caeteris paribus*, înmiit de mare - acelaşi lucru. Cu proporţiuni neschimbate - o lume înmiit de mare şi alta înmiit de mică ar fi pentru noi tot atît de mare. Şi obiectele ce le văd, privite c-un ochi, sînt mai mici cu amîndoi - mai mari; cît de mari sînt ele absolut? Cine ştie dacă nu trăim într-o lume microscopică şi numai făptura ochilor noştri ne face s-o vedem în mărimea în care o vedem? Cine ştie dacă nu vede fiecare din oameni toate celea într-alt fel, şi nu aude fiecare sunet într-alt fel - şi numai limba numirea într-un fel a unui obiect ce unul îl vede aşa, altul altfel, îi *uneşte* în înţelegere. - Limba? - Nu. Poate fiecare vorbă sună diferit în urechile diferiţilor oameni - numai individul, acelaş rămîind o aude într-un fel. [...]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

E foarte adevărat că oraşele cele mari împiedică superfluenţa populaţiunii, dar în care mod? Care e ţesătura aceea de viaţă socială, care consumă puterile, şi face pe oameni incapabili de reproducere? Bordelele şi căsătoria sălbatecă consumă femeia, un lucru rău plătit şi nopţi petrecute în orgie consumă pe bărbatul din popor - pe cel avut şi mai mult, căci el are mijloacele de a-şi procura cea mai rafinată deboşerie. Nenorocire şi durere familiară e în început foarte multă în această stare de lucruri, dar în urmă aceste simţiri se tîmpesc, indivizii încep a privi cu indiferenţă ideile morale, moralitatea decade şi această decadenţă a spiritului e cauza accelerării procesului de consumare a populaţiunii. Spiritul literar al acestor epoce e corupt şi ni se pare nouă atît de fad, pe cît fade le par şi lor scrierile clasicilor şi-a moraliştilor mai vechi. Călcîndu-se din principiu cele ce pentru noi treceau de bune şi frumoase şi nepunîndu-se nimic în locul lor, căci nu se poate numi o restituţiune acele plăceri ce esaurează sucul vieţii - din acest se naşte dezgust şi greaţă, - greaţa ascunsă în sufletul omenesc, care se iveşte abia atunci după ce-ai gustat plăceri ce i se păreau frumoase şi invidiabile. Frenezie şi dezgust, dezgust şi frenezie - iată schimbările perpetue din sufletul omenesc modern. (*Fragmentarium*)

Ligia Macovei: "Frumoasă-i..."

Auzi prin frunzi uscate

Auzi prin frunzi uscate
Trecând un rece vânt,
El duce viețile toate
În mormânt, în adâncul mormânt.

Auzi sub bolți de piatră
Un trist, un rece cânt,
El duce viețile noastre
În mormânt, în adâncul mormânt.

În gură port un singur
Și dureros cuvânt,
Cu el pe buze m'or duce
În mormânt, în adâncul mormânt.

De-asupra-mi să șoptească
Iubitu-ți nume sfânt,
Când m'or lăsa 'n întuneric
În mormânt, în adâncul mormânt.

Până nu te văzusem
Nici nu simțeam că sânt
Ș'acum doresc să dorm somnul
Adâncului mormânt.

Ca frunzele uscate
Căzând de-un rece vânt,
S'au dus nădejdile toate
În mormânt, în adâncul mormânt.

Și parcă sub bolți de piatră
Aud un rece cânt,
Ce-atrage viețile noastre
În mormânt, în rece mormânt.

[...] Trecem prin nişte zile în adevăr foarte grele şi trebuie în sfîrşit să ne dăm seama că aceasta este plata, foarte scumpă poate, a greşelilor şi rătăcirilor noastre politice săvîrşite de treizeci de ani încoace. De la mişcarea din 48 şi pînă astăzi naţiunea românească, pe tărîmul politic, n-a făcut alta decît a se lepăda sistematic de orice tradiţie, a răsturna orice autoritate, a arunca departe orice s-ar fi putut numi original în viaţa ei naţională, şi-n acelaşi timp a adopta, cu mai multă ardoare decît cuartalurile de coloni din America de miazănoapte şi pe o scară tot atît de înaltă, toate reformele, toate teoriile cosmopolite, toate calapoadele internaţionale, în viaţa politică şi intelectuală, în limbă, în moravuri, în tot. [...]

Sîntem azi un popor de abia aproape cinci milioane de suflete. Nimic, aproape absolut nimic nu se produce în adevăratul înţeles al cuvîntului în ţara aceasta decît pe tărîmul agricol; în cea mai mare parte agricultura noastră se lucrează într-un chip cu totul rudimentar şi, mulţumită nestatorniciei de temperatură ce domneşte în valea dintre Carpaţi, Dunăre şi Marea Neagră, producţia noastră atîrnă mai mult de la bunăvoinţa cerului, de la mila elementelor lui. Două milioane şi jumătate de ţărani (cifră exagerată poate), populaţie în adevăr românească, lucrează pămîntul şi dau singura producţie reală în această ţară, pe cîtă vreme restul locuitorilor români, cei din oraşe, tîrguri şi tîrguşoare, populaţie amestecată din curcituri asimilate românilor, din străini neasimilaţi încă şi din jidani neasimilaţi şi neasimilabili, fac negustorie, speculă, camătă, ocupă miile de funcţii publice, trăiesc din gheşefturi şi din politică.

Populaţia rurală în marea ei majoritate, mai ales cea mai depărtată de tîrguri, n-are drept hrană zilnică decît mămăligă cu oţet şi cu zarzavaturi, drept băutură spirt amestecat cu apă; foarte rar, la zile mari, şi nici chiar atunci în multe cazuri, se învredniceşte să mănînce carne şi să bea vin; trăind sub un regim alimentar aşa de mizerabil, ţăranul a ajuns la un grad de anemie şi de slăbiciune morală destul de întristătoare. Chipul unui ţăran român, om de la ţară, trăit în aer liber, seamănă cu al uvrierului stors de puteri în umbra fabricilor. Cine a umblat prin satele noastre, mai ales prin cele de cîmp şi de baltă, a putut constata că d-abia din trei în trei case se găseşte o familie care să aibă un copil, mult doi, şi aceia slabi, galbeni, ligniţi şi chinuiţi de friguri permanente. Această populaţie, pe lîngă toate necazurile ei, mai are unul ce pune vîrf la toate: administraţia. De Dumnezeu nu mai are nici o teamă muncitorul de la ţară, pentru că Dumnezeu l-a părăsit, pentru cine ştie ce păcate, în mîna acestei administraţii, compusă în cea mai mare parte din haitele de cafenegii, din ştrengarii şi necăpătuiţii de prin tîrguri. Această corporaţie liberală şi umanitară nedreptăţeşte, batjocoreşte şi jefoaie pe ţăran fără nici o milă; sînt membri în această onorabilă corporaţie al cărora numai numele bagă în năbădăi sate întregi. Aceasta ca stare normală şi constantă, fără să mai pomenim că pe la soroace vine şi cîte o împrejurare mai însemnată, ca de exemplu afacerea Mihăilescu-Warszawschy.

În acelaşi timp, în oraşe mari şi mici, liberalismul şi umanitarismul ne prieşte foarte bine: în numele libertăţii se face camătă fără margine; în numele egalităţii şi fraternităţii deschidem braţele tutulor elementelor stricate pe care le rejectează chiar societăţile ipercivilizate şi, în numele *naţiunii române*, facem politică radicală, aspirînd la o republică, ba chiar şi la mai multe. [...] (*"Timpul", 23 iunie 1879*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În descrierea unui voiaj în Țările Române germanul K[unisch] povestește legenda Luceafărului. Aceasta e povestea. Iar înțelesul alegoric ce i-am dat este că dacă geniul nu cunoaşte nici moarte şi nume[le] lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte aici pe pământ nici e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de-a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc. Mi s-a părut că soarta luceafărului din poveste seamănă mult cu soarta geniului pe pământ şi i-am dat acest înțeles alegoric. (*Fragmentarium*)

[...] Adevărata cauză a necontenitei revoluții - dacă putem s-o numim astfel - e următoarea: mişcarea n-a pornit de jos în sus, precum se cuvenea, ci de sus în jos. Cine erau purtătorii de steag la revoluția de la 1848? Poporul? Am spus că poporul e prea cuminte pentru asemenea lucruri. Fii de boieri, rău preparați în țară, cari, apucînd de ici şi de colo în străinătate cînd o aşchie de cunoştință, cînd alta, s-au întors cu surcelele în poală să dea foc țării şi nu altceva. Să fi văzut apoi luptă între giubelii şi bonjurişții de moda veche cu mustața bătută şi în frac civit cu nasturi de aur. Dar lupta n-a ținut mult, pentru că numiții bonjurişti erau chiar fiii giubeliilor, cari, mai murind, după vremuri, mai dîndu-se în lături de bunăvoie, era libertăților şi pospăielii importate a-nceput la largul ei. Şi deodată cu era libertăților şi a noualor legi încurcate, în cari paragrafii se bat în capete, a-nceput să emigreze o generație de tineri în străinătate, ca să învețe... teologia? Nu. Ştiințele naturale, tehnica, medicina, filologia. Nu, nimiç din toate aceste. Dreptul. În sfîrşit, a sosit o droaie de doctori în drept şi-n strîmb, cărora le trebuie pînea de toate zilele şi, cuconaşi scoşi ca din cutie precum sînt, deveniseră şi cam exigenți de felul lor. Pita lui Vodă nu-i tocmai mare în Țara românească. Mai drumuri de fier pe unde şi-a-nțărcat dracu copiii, mai poduri pe uscat, mai şcoli prin sate unde populația stă din trei creştini şi-un şoarece, c-un cuvînt, mai una, mai alta, au împuținat rău de tot pita lui Vodă şi lefurile nu sînt tocmai mari. Au credeți cumcă e vreuna din aceste somități care să-nțeleagă că trăim în țară săracă? Aş, ferit-a sfîntul! Propune-i unui asemenea geniu ticluit la Paris - la Piza chiar - un post de subprefect sau de judecătoraş la tîrgul Hîrlăului. Se va crede insultat în demnitatea lui democratică. Alte visuri îi umblă prin cap. Nu-i vorba, ca judecător de pace în tîrgul Hîrlăului omul poate face mult bine şi, mai cu munca, mai cu vrerea lui Dumnezeu, poate asemenea ajunge departe - membru la Casație sau ministru de justiție chiar.

De ce nu? Nici o lege n-o opreşte aceasta şi societatea noastră - orice s-ar zice - chiar cea mai naltă societate e pe deplin democratică. Dar pentru o asemenea înaintare regulată prin merit, prin ştiință, prin onestitate se cere muncă şi răbdare, iar cuconaşii nu iubesc munca şi sînt nerăbdători de-a parveni. Aceasta e adevărata corupție: tendența de-a cîştiga lesne şi fără muncă, tendența de-a se gera în om mare fără merit, aceasta e corupția adevărată, ale cării urmări sînt ura şi invidia contra oricărui merit adevărat şi cocoțarea nulităților în acele locuri la cari numai o înaltă inteligență sau un caracter estraordinar dau un drept. [...] (*"Timpul", 5 ianuarie 1879*)

Ligia Macovei: "Luceafărul"

Şi oare tot n'ați înțeles...

Şi oare tot n'ați înțeles
Cum nu mi-i lumea dragă
Când cu nimic nu m'am ales
Din viața mea întreagă.

Când al meu cuget mistuit
De-o stranie părere
A fost un lung, necontenit
Prilej pentru durere.

Şi a păstrat în fundul său
Ca în cenuşa rece
Taina părerilor de rău
După un vis ce trece.

.....

La Ieşi ninge frumos de ast-noapte, încît s-a făcut drum de sanie.
Ciricul parcă e mai frumos acum.
Vino, frate Mihai, vino, căci fără tine sunt străin.
Te sărut pe frunte,

Ion Creangă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Flori mirositoare, însă sălbatece ca florile din cununa nebunului rege Lear. Oare amestecul ce pare fără înțeles a florilor sălbatece ce se strecoară prin pletele bătrînului rege nu sînt metafore vie a creierilor săi, în care imaginile, florile gîndirei s-amestecau sălbatice şi fără înțeles. Şi cîtă profunditate în acele gîndiri, şi cît miros în acele flori. Astfel sînt şi florile sălbatece - cîntecele poporale. Pe cîmpiile lor a cules Shakespeare şi orce poet național - pe alte cîmpii însă a[u] cules poeții aceia cari vorbesc de rai şi iad, de îngeri şi demoni, de stelele cerului şi de mărgăritarele din fundul mării. Shakespeare a vorbit de om - de om cum e. Bețivul său e beţiv, eroul său erou, nebunul său nebun, scepticul său sceptic şi fiecare om e muruit din gros cu coloarea caracterului său, căci Poporul concepe cum vede şi Shakespeare a fost al poporului său prin escelință. (*Fragmentarium*)

Rasa traco-ilirică s-a distins în decursul tuturor secolelor printr-o energie estraordinară, printr-un neastîmpărat dor de rezboi [;] dar totdeuna în *serviciu străin*, mai mult *spre folosul unor vecini slăbănogi* decît pentru întărirea propriei puteri. Sub flamurile lui Alexandru cel Mare locuitorii tracoilirici ai munților au cucerit Asia şi Africa pentru - *greci*.

În timpul romanilor mulți iliri, după o viață strălucită de ostaşi, s-au suit pe tronul împăraților romani, lucrînd pentru... romani.

Şi-n timpul cel mai nou, paşii şi soldații din poporul albanezilor, urmaşii acelor oştiri ilirice şi epirote, în fruntea cărora Alexandru a cucerit Persia, cu cari regele Pyrohos contestă şi romanilor şi cartaginezilor posesiunea Italiei, urmaşii aceloraşi soldați cari-şi făceau drum la tronul imperiului univer[sal].

Traci şi iliri erau popoare înrudite. Descendenții ilirilor sunt albanezii actuali; în Tracia s-au născut românii. Miklosich ne-a comunicat vreo 50 de cuvinte, cari parte sunt comune albanezilor şi românilor, parte au în amîndouă limbile o formă şi un sens deosebit. Un număr însemnat de cuvinte latine au trecut de la români nu numai în limba bulgară, ci în toate limbile peninsulei.

Şi oare regimentele cele mai bune ale Austriei nu sunt române? Şi oare luptătorii independenței Greciei de la 1821, n-au fost albanezi? Şi oare eroii lui Osman la Plevna nu erau albanezi?

Astfel vulturii cu două capete şi politicienii cu două fețe ne pun să ne împuşcăm noi în noi înşine, pe moldovan în albanez, pe ardelean în dalmatin, pe frate în frate. (*Fragmentarium*)

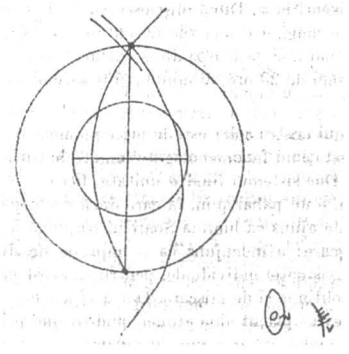

Ligia Macovei: "Lacul codrilor albastru..."

Ce șoptești atât de tainic...

Ce şopteşti atât de tainic,
Tu, isvor de cânturi dulci?
Repezind bălaia undă
Floarea țărmului o smulgi

Şi o duci, o duci cu tine,
Vâjâind încet pe prund;
Ale tale unde floarea
Cine ştii unde-o ascund?

Astfel trece şi viața-mi,
Dar o floare'n valu-i nu e,
Nici nu spun ca tine doru-mi
Nimăruie, nimăruie.

Ci eu trec tăcut ca moartea,
Nu mă uit la vechii munți;
Scrisă-i soarta mea în creții
Întristatei mele frunți.

Numa colo, unde teiul
Lasă floarea-i la pământ,
Eu încep să mişc din buze
Şi trimit cuvinte'n vânt.

Vis nebun, deşarte vorbe!
Floarea cade, rece cântu-i
Şi eu ştiu numai atâta
C'aş dori odat' să mântui!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mulți scriitori nu stimează pe nimeni şi nu-l cred pe nime de geniu, decît după ce-a dovedit în o sută de coale că-i nebun. Om de spirit e cel care-n fundul inimei lui rîde de toți şi de toate. Om de geniu e cel ce rîde de el însuşi. De aceea un geniu nu poate fi rău, pe cînd un om de spirit e totdeuna rău. (*Fragmentarium*)

Din când în când...

Eu te-am iubit îmi pare-un veac, tu nici măcar din când în când,
Şi nici ai vrut să alinezi al meu amar din când în când.
Erai frumoasă cum nu e nimic în cer şi pe pământ;
Azi nu mai eşti precum ai fost, frumoasă doar din când în când
Şi ochii tăi ce străluceau mistuitor şi înfocat
Sunt osteniți şi se aprind cu mult mai rar din când în când.
O spune-mi, suflet dulce, tu, pe care-atâta l-am iubit,
Dac'ai aflat în calea ta vr'un solitar din când în când,
Care de-adâncul meu amor atâta de nemărginit
Măcar ca 'n vis să-ți fi adus aminte iar din când în când.
Nu! Ai trecut din mâini în mâni prin toți acei oameni de rând,
Tu, trupul tău cel dulce plin le-ai dat în dar din când în când,
Cu al tău suflet aşa cald ş'adormitor nu i-ai atins,
O, şi nici unul n'a 'nțeles atâta har din când în când.
Cu câtă inspirare eu, cu cât înnalt ceresc avânt
Apropiam de gura mea acest păhar din când în când!
O, iubeam umbra ta şi tot ce e în tine, tot ce eşti
Şi astăzi dacă mă gândesc, nebunesc iar din când în când.
Dar vai! pierdută astăzi eşti, orice dorință a pierit;
Tot încă visu-l urmăresc şi, înzădar din când în când,
Tot te mai văz naintea mea plutind ca 'n vis, pierdută da,
Cu buze supte, c'un obraz ca şi de var, din când în când.
Paserea Phoenix, numai ea, răsare din cenuşa ei,
Dar oameni ce se mistuesc nu mai răsar din când în când.
Că a mea viață'ai chinuit, iertai de mult, ci-mi pare rău.
L'al tău trecut eu mă gândesc cu-atât amar din când în când.

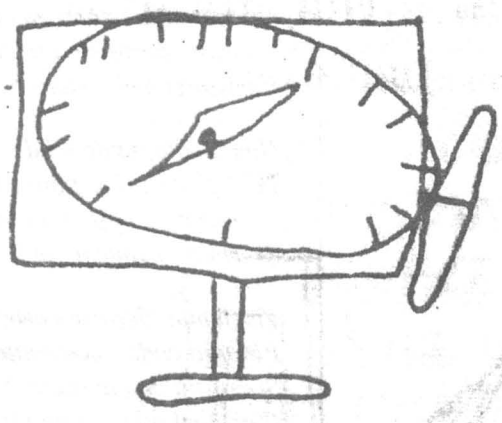

Ligia Macovei: "Trecut-au anii..."

București, 1882

Tu trebuie să-ți închipuieşti astăzi sub figura mea un om foarte obosit, de vreme ce sînt singur la negustoria asta de principii şi peste aceasta bolnav, care ar avea nevoie de cel puțin şase luni de repaos pentru a-şi veni în fire. Ei bine, de şase ani aproape o duc într-o muncă zădarnică, de şase ani mă zbat ca într-un cerc vicios în cercul acesta, care cu toate acestea e singurul adevărat; de şase ani n-am liniște, n-am repausul senin de care aş avea atît trebuință pentru ca să mai pot lucra şi altceva decît politică. *Quelle vie, mon Dieu, quelle vie*! (...)

Să pot zbura pe trei zile la Iaşi, tare-aş veni. Dar mai mult de trei zile n-aş avea, pentru că eu nu am vacanțe, ci trebuie să trag ca catîrii, greu la vale şi greu la deal. (...) Ei, dacă ai şti cum salahoria asta în care petrec, împreunată cu boala şi mizeria, mă apasă şi mă fac incapabil de-a voi! (...) Folosul meu după atîta muncă e că sînt stricat cu toată lumea şi că toată energia, daca am avut-o vreodată, şi toată elasticitatea intelectuală s-a dus pe apa sîmbetei. (...)

Eu rămîn cel amăgit în afacere, căci am lucrat din convingere şi cu speranță în consolidarea ideilor mele şi un mai bun viitor. Dar nu merge. În opt ani de cînd m-am întors în România, decepțiune a urmat după decepțiune, şi mă simt atît de bătrîn, atît de obosit, încît degeaba pun mîna pe condei să-ncerc a scrie ceva. Simt că nu mai pot, mă simt că am secat moraliceşte şi că mi-ar trebui un lung, lung repaus ca să-mi vin în fire. Şi cu toate acestea, ca lucrătorii ce de rînd din fabrici, un asemenea repaos nu-l pot avea nicăiri şi la nimeni. Sînt strivit, nu mă mai regăsesc şi nu mă mai recunosc. (...)

Aştept telegramele Havas, ca să scriu iar, să scriu de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormînt şi n-aş mai fi ajuns să trăiesc!

(*Scrisoare către o persoană neidentificată*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Treceți încet prin aer călcând pe întuneric (*Mureşanu*)

Titu Maiorescu

Colecția de față cuprinde toate poesiile lui Eminescu publicate în "Convorbiri Literare" de vre-o doisprezece ani incoace, precum şi cele aflate pănă acum numai in manuscript pe la unele persoane particulare.

Publicarea se face in lipsa poetului din Țară. El a fost totdeauna prea impersonal şi prea nepăsător de soarta lucrărilor sale, pentru a fi putu fi induplecat să se ingrijească insuşi de o asemenea culegere, cu toată stăruința amicilor sei literari.

Poesiile, aşa cum se presintă in paginele următoare, nu sunt dar revezute de Eminescu şi sunt prin urmare lipsite de indreptările ce avea de gănd să le facă, cel puțin la cele vechi (*Venere şi Madonă, Mortua est, Egipetul, Noaptea, Ănger de pază, Impĕrat şi proletar, Rugăciunea unui Dac, Ănger şi Demon*).

Dacă totuşi am publicat şi aceste poesii, impreună cu celelalte, aşa cum se găsesc, am făcut-o dintr'un simțimĕnt de datorie literară. Trebuiau să devie mai uşor accesibile pentru iubitorii de literatura noastră toate scrierile poetice, chiar şi cele incĕpetoare, ale unui autor, care a fost inzestrat cu darul de a intrupà aduncа sa simțire şi cele mai inalte găndiri intr'o frumusețĕ de forme, subt al cărei farmec limba română pare a primì o nouă viață.

Bucuresti, Decemvrie 1883.

(Prefață la volumul *Poesii*)

Domnului Eminescu
Wien, Ober-Döbling
in der Heilanstalt Leidesdorf-Obersteiner
Iubite Domnule Eminescu,

Şi scrisoarea d-tale cătră mine şi scrisoarea de mai nainte cătră Chibici le-am cetit, eu cu familia mea şi toți amicii d-tale, cu o nespusă bucurie. Căci ne-au fost dovada sigură despre deplina d-tale însănătoşare. Nu te mira că-ți vorbesc mai întîi de *bucurie*, deşi amîndouă scrisorile sînt triste şi concepute sub un fel de "deprimare a moralului", cum ar zice galomanii noştri. Căci eu cred că, tristețea d-tale [fiind] trecătoare şi desigur neîntemeiată, pentru noi rămîne doar bucuria curată. [...]

De vreai să ştii cu ce mijloace eşti susținut deocamdată? Bine, domnule Eminescu, sîntem noi aşa străini unii de alții? Nu ştii d-ta iubirea şi (dacă-mi dai voie să întrebuințez cuvîntul exact, deşi este mai tare) admirația adeseori entuziastă ce o am şi eu şi tot cercul nostru literar pentru d-ta, pentru poeziile d-tale, pentru toată lucrarea d-tale literară şi politică? Dar a fost o adevărată exploziune de iubire cu cari noi toți prietenii d-tale şi (*numai aceştia*) am contribuit pentru puținele trebuințe materiale ce le reclamă situația. Şi n-ai fi făcut şi d-ta tot aşa din multul-puținul ce l-ai fi avut cînd ar fi fost vorba de orice amic, necum de un amic de valoarea d-tale?

Acum trebuie să mai ştii că volumul de poezii ți l-a publicat Socec, după îndemnul meu în dechemvrie anul trecut, a avut cel mai mare succes, aşa încît Socec stă încă uimit. În aceste 7 săptămîni de la aparițiunea lui s-au vîndut 700 de exemplare; o mie este toată ediția, şi de pe acum trebuie să te gîndeşti la ediția doua, care va fi reclamată pe la toamnă şi în care vei putea face toate îndreptările ce le crezi de trebuință. Poeziile d-tale sînt astăzi cetite de toate cucoanele, de la Palat pînă la mahala la Tirchileşti, şi la întoarcerea în țară te vei trezi cel mai popular scriitor al României. "Was ich mir dafor koofe!" Aşa cam este, dar tot nu este rău, cînd te simți primit cu atîta iubire de compatrioții tăi.

Aşadar, fii fără grijă, redobîndeşte-ți acea filozofie impersonală ce o aveai întotdeauna, adaogă-i ceva veselie şi petrece în excursia prin frumoasa Italie şi, la întoarcere, mai încălzeşte-ne mintea şi inima cu o rază din geniul d-tale poetic, care este şi va rămîne cea mai înaltă încorporare a inteligenței române.

La revedere cu bine şi o caldă strîngere de mînă de la toți, de la toți prietenii şi mai ales de la

al d-tale devotat
T. Maiorescu

Mai scrie-mi cîte-un rînd din Italia, dacă ai vreme în mijlocul impresiilor de acolo.

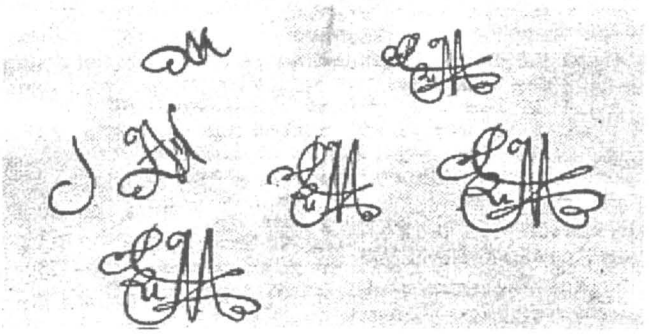

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

De aceea pretențiunile cele mari făcute artei românești și tuturor celor românești în genere, căci varga măsurătoarei am luat-o de la străini, înfundîndu-ne în perfecțiunile literaturilor lor cu disprețul și uitarea a tuturor productelor române, cari naturalminte trebuie să fie inferioare celor străine. Societatea noastră semidoctă ocupă o sferă falsă față cu sfera în cari se află realitatea la noi. *(Fragmentarium)*

Nicolae Iorga

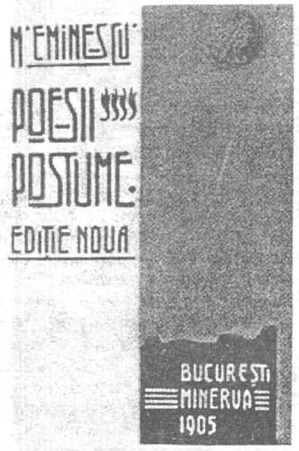

[...] Ce vicisitudini și în soarta reputației și tălmăcirii lui Eminescu!

Acum treizeci de ani "Convorbirile literare", pe atunci o foaie din Iași, o foaie revoluționară în materie de limbă, de orientare culturală și de prețuire a trecutului și prezentului literar, tipăriau din cînd în cînd, în paginile lor lungărețe, poezii de M. Eminescu. Un nume simplu, *schlicht*, supt rînduri iarăși simple, populare se poate zice, în care se exprimau toate adîncurile tragice și toată gingășia de colori superficiale ale sentimentelor, toată înțelepciunea unei minți cu experiența largă și nenorocită, toată bogăția unui spirit de o vastă și felurită cultură, toată noutatea strălucitoare a unui gînd deprins a străbate pînă la capăt, neînrîurit și neînfricoșat. [...]

Cei de aproape, membrii "Junimii" - afară de unul singur - găsiau că tînărul sărac, care părea străin în mijlocul lor și a cărui prietenie cu Creangă era legată mai mult prin păharul cu vin și prin gluma rustică, - are ceva talent, dar că nu e încă stăpîn pe un scris limpede și că păcătuiește în privința limbii și a gustului; ca idei, îl găsiau cam înapoiat. Ca oameni cu priință pentru dînsul și pentru literatura românească, aceștia prieteni de o dată pe săptămînă își dădeau osteneală pentru a-i pieptăna stilul, și erau oarecum jigniți cînd îl vedeau că, în loc de a fi recunoscător, se îndărătnicește. [...]

Într-o zi, nebuni, - de nebunia unei boale urîte, de nebunia neamului său fără noroc, de nebunia oboselilor unei munci de gazetar făcută cu prea multă sinceritate, cu prea multă jertfă și cu o uitare așa de desăvîrșită de sine însuși, încît dădea dreptul oricui să-l uite. D. Maiorescu făcu atunci să apară un volum de poezii alese ale lui Mihail Eminescu. În toată țara spiritele romantice ale tinerilor de amîndouă sexele se entuziasmară pentru poetul nebun. [...]

Dușmanii literari primiră, firește, cu alte sentimente noutatea fatală pentru literatura noastră. În nebunia lui Eminescu ei vedeau ca o consfințire a nerecunoașterii lor. Mintea încîlcită a poetastrului trebuia să fie cuprinsă odată de acest mare întunerec. [...]

[...] Cît rău a făcut această concepție, - nu se poate spune îndeajuns.

Însă iată că ea se dovedește falsă. Se scot la lumină articolele poetului, și se vede că el nu le-a scris pentru pîne, făcîndu-și rîs de cei ce i-o dădeau cu o cumpănă prea mică, ci din căldura adevărată a unui suflet ce voia să facă bine, nu sie însuși, nu prietenilor de cafenea și berărie, nu membrilor unui cenaclu literar, ci neamului întreg, mai presus de clase și mai presus de hotare. Se destăinuiesc scrieri ale lui pierdute prin ziare, se comunică o sumă de caiete, în care se cuprind poezia și proza pe care nu le-a tipărit. *Dar nici nu le-a distrus*, căci el știa bine că sunt în ele diamante care așteaptă numai ceva mai multă tăietură pentru a străluci deplin. Se văzu astfel că Eminescu, marele cetitor, era și un mare comunicativ, un foarte harnic scriitor, și se înțelese că el nu s-a născut beteag în aripile voinții sale de a produce, ci că aceste aripi au fost frînte prin dușmănie, și mai ales acea prietenie neînțelegătoare care le distruge mai sigur.

Un nou Eminescu apăru: minte setoasă de a ști, suflet doritor de a se împărtăși altora, inimă revărsîndu-se în bunătate, ochi puternici țintind necontenit idealul.

Și tinerii timpului nou, dezmorțiți de beția formulelor mizantropice și individualiste, simțind, odată cu puterile unei rase sănătoase, nevoia de a le exercita pentru izbînda unei culturi adevărate, au primit cu bucurie solia cea bună. La lupta lor ei au mai găsit un îndemn în icoana, curățită astăzi de ceață, a celui mai strălucit reprezintant al minții românești creatoare, în timpurile moderne. (*Eminescu și generația de astăzi*)

E. Lovinescu

Nu tot așa trebue considerată și opera poetică a lui Eminescu, a cărei valoare nu e numai istorică, ci și actuală, și, probabil, și viitoare. Cu o sensibilitate mult mai puternică, zguduitoare prin intensitatea ei, valoarea lui de expresie e incomparabil superioară celei a tuturor poeților de dinainte; chiar agitat de pasiuni politice, puterea lui de expresie trece peste "politica adîncă stă în fanfaronadă", dîndu-i un aspect de originalitate și de vigoare incontestabilă. Nu totul a rămas, după cum am mai spus, intact chiar și în partea cea mai bună a operei marelui poet; multe cuvinte s-au șters, dulcegăria de romanță nu se menține decît fie prin muzicalitate, fie prin prestigiul poetului. Roasă de o vastă literatură de imitație, valoarea de sugestie a expresiei eminesciene subsistă, totuși, în linie generală, neatinsă după cincizeci de ani; prin trecerea timpului ea se încarcă poate pentru generațiile ce vin de sugestii noi, trezite și de cultul eminescian ce a făcut din marele poet aproape un mit. Oricum, în poezie, Eminescu rămîne prima noastră valoare pozitivă cu adînci rădăcini în sensibilitatea actuală. [...] (*Album Eminescu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Străin şi făr' de lege de voi muri-atunce
Nevrednicu-mi cadavru în uliță l-arunce,
Ş'aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă,
Ce-o să amuțe cânii, ca inima-mi s'o rumpă,
Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față,
Îndură-te, stăpâne, şi dă-i pe veci viață!
(*Rugăciunea unui Dac*)

C. Rădulescu-Motru

[...] Mihai Eminescu este dintre toți scriitorii noştri acela care a reuşit să exprime cel mai bogat fond de gîndire şi de emoțiune idealizată în cea mai curată limbă românească. Cînd cuvîntul limbii sale materne era insuficient pregătit ca să îmbrace fondul unei gîndiri înalte, el n-a sacrificat fondul şi nu a schilodit nici cuvîntul, ci a muncit şi le-a făcut pe amîndouă să se corespundă. Limba sa este muncită dar nu chinuită; ea este cum trebuie să fie în viitor, în urma transformării naturale venite prin cultura timpului. Mihai Eminescu a anticipat munca, pe care după dînsul, va face-o inteligența generațiunilor viitoare; el şi-a găsit pentru patimile şi dorurile sale veşmîntul cel mai trainic care să le asigure viața.
(*Unicitatea operei*)

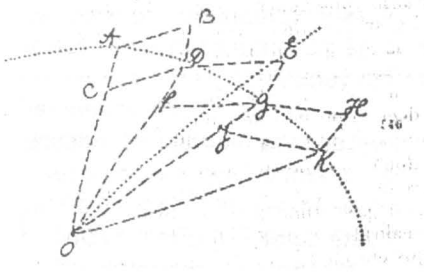

Al. Grama

Lumea ne arată două specii de genii: genii adevărați şi genii falşi. La cel dintâi, puterea şi avântul spiritului lor celui extraordinar este care-şi stoarce deodată sau pre încetul recunoştința şi admirațiunea omenească. Numele acestora apoi şi rămâne nemuritor. La cei din urmă sunt totdeauna alții, cari din un interes sau altul voiesc cu orice preț să-i facă să treacă de genii înaintea publicului. Numele acestora, de comun, piere după o generațiune, sau câteodată şi mai iute. Cei dintâi sunt ca soarele adevărat, care nu piere nicicând de pre bolta cerească. Cei din urmă sunt ca sorii aceia falşi, ce câteodată lucesc pre cer câteva minute în urma unei stări anumite a atmosferei şi apoi dispar fără urmă. [...]

De la 1883 încoace, cultul lui Eminescu îşi serbează prin publicul nostru toate orgiile sale. Tinerimea noastră amețită şi îmbătată de atâtea laude grămădite pre capul lui Eminescu, începe a uita pre Mureşanu, Alecsandri şi Bolintineanu şi începe a se ocupa prea mult cu cetirea lui Eminescu în detrimentul dezvoltării ei intelectuale, estetice şi morale. Sărmana noastră tinerime nu află nici ea nemica genial şi adevărat frumos în Eminescu, însă el a devenit poetul de modă, şi apoi e cunoscut ce putere captivantă deprinde moda în lume şi mai cu seamă asupra tinerimii. Şi cum să nu devină Eminescu poetul de modă, când pene atât de destre ca a dlui Pătraşcu în "Convorbirile literare" şi a d-lui Gherea în "Criticele" sale nu-şi țin demnitatea lor a se ocupa cu o nulitate literară ca Eminescu, deşi putem cu tot dreptul zice că în studiile lor partea cea mai slabă o formează citațiunile din Eminescu, din care se vede cât de puțin merită Eminescu şi numele de un poet mediocru. [...]

Dacă deschide omul colecțiunea de poezii a lui Eminescu publicate de dl. Maiorescu la 1884 şi le ceteşte toate cu atențiune de la început până la capăt, şi apoi îşi pune întrebarea cari sunt sâmțirile cântate şi ideile esprimate de Eminescu în un număr destul de mare de poezii din un volum iarăşi destul de mare, se va mira când va căpăta răspunsul categoric, că afară de câteva suspine sporadice în fața frumuseții naturii, în toate n-a întâmpinat nimic, absolut nimic alta decât simțul sexual sub formă de amor şi un urât de lume sub forma pesimismului lui Schopenhauer. Şi de ar căuta omul orişicât, de şi-ar încorda atențiunea şi spiritul de observațiune până la extreme, mai mult nu va afla, decât pururea şi pretutindene pre Amor şi pre Schopenhauer în o amiciție bizară.

Acum câmpul poeziei este atât de estins, simțămintele ce sunt în stare a cuprinde inima unui poet genial şi a irumpe de acolo îmbrăcate în veşmântul poeziei sunt atât de multe şi varii, ideile acomodate de obiecte minunate ale poeziei sunt atât de multifarii, încât trebuie să fie pentru un om cugetător o adevărată tortură sufletească a ceti pre un poet ca Eminescu, în care de la început până la capăt nu întâlneşte omul decât tot numai aceste două lucruri exprimate când în o formă când în alta. [...]

Iată ce se propune tinerimii noastre ca geniu. Şi au tras oare alarmă acei ce propun pre Eminescu ca geniu, ce dezastre sunt în stare poeziile lui de un atare cuprins să producă în inimile inocente ale tinerimei? Dacă nu şi-au tras seama până acum, atunci ar fi bine şi de dorit să şi-o tragă de aci încolo, să le fie milă de tinerimea noastră şi să-l lase pre Eminescu să se cufunde în marea uitării, unde merităză. [...]
(*Eminescu, geniu cuprins de lumea ideală*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fenomenele universului văzut se pot dizolva în materie şi mişcare. Unite formează forța şi materia însăşi s-a considerat într-o analiză metafizică ca rezultat şi semn al echilibrului forțelor. Ele sunt în perpetuă curgere şi circulațiune. Omul nu poate nici crea, nici nimici o părticică de materie, nici poate schimba cantitatea forțelor ce există în lume. El nu are decît facultatea de-a modifica modul manifestării lor, direcția şi repartiția lor. Forța e latentă în materie şi el o poate libera (dezlega) prin distrugerea echilibrului altor puteri cari o țin în repaos. El o poate efectua aceasta dînd direcție unei puteri neatîrnate ce repaosa pîn-acum în magazinul naturii, care putere, după ce şi-a împlinit misiunea, reintră în echilibru cu una sau mai multe din puterile eliberate, pentru a persista în repaos pînă ce iar e trezită spre acțiune. Orice cheltuială de putere condiționează o uzare a materiei, nu o nimicire, ci o modificare a formei. (*Fragmentarium*)

G. Ibrăileanu

Eminescu este unul din exemplarele cele mai splendide pe care le-a produs umanitatea. Avem convingerea nestrămutată că dacă mai trăia, sănătos, încă douăzeci de ani, el ar fi fost considerat, fără putință de contestare, ca unul din cei mai mari creatori de poezie din întreaga literatură a lumii. (Dacă Goethe s-ar fi stins la treizeci şi trei de ani, ca Eminescu, "Goethe" nu ar exista).

Poeziile lui Eminescu, geniale şi în chip absolut, ne apar ca un produs şi mai extraordinar, putem zice, cîntărind bine cuvîntul, un produs miraculos, cînd ne gîndim la împrejurările în care au fost create, cînd putem să ne transpunem cum trebuie în epoca apariției lor şi cînd ne putem imagina toate condițiile personale ale creatorului lor.

Cetitorul, care ar voi să-şi dea sama de genialitatea lui Eminescu, ar trebui mai întîi să cetească pe îndelete literatura română dinainte şi din vremea aceea, să foileteze în răgaz publicațiile anterioare şi contemporane lui Eminescu, să trăiască în închipuire acea epocă, să aibă prezente în minte limba, stilul şi arta acelei vremi. Să-şi imagineze starea culturală a țării, preocupările intelectualilor de-atunci, cultura lor, nevoile lor sufleteşti.

Atunci va vedea, va simți bine ce săritură a făcut Eminescu. Va înțelege noutatea totală şi excepțională în dezvoltarea literaturii a operei lui. Căci Eminescu nu este muntele măreț care se înalță ca Ceahlăul deasupra culmilor dimprejur. El este muntele care izbucneşte deodată spre cer din cîmpia platâ. În vremea lui Shakespeare, erau şi alți dramaturgi mari. Shakespeare a fost expresia supremă a unei epoci literare.

Dacă nu ne transpunem în vremea lui Eminescu, dacă, spre a-l judeca, nu ne umplem de spiritul vremii aceleia, dacă nu pornim de la scrisul de-atunci, nu putem înțelege bine că limba lui poetică, stilul lui, arta lui sînt făurite de el pe de-a-ntregul. Dar e de ajuns să ne gîndim numai la limbă. (De altfel, limba este măsura artei unui poet). Astăzi ne-am deprins cu ea - din opera lui şi din opera tuturor scriitorilor post-eminesciani, pentru care limba lui a fost punctul de plecare. Dar dacă ne putem pune în stare de suflet necesară ca să asistăm "la originea lucrurilor", atunci vom înțelege că orice vers al lui Eminescu este o întrebuințare nouă a limbii române şi o orchestrație nouă a muzicii ei.

El este cel dintâi care - selecționînd din infinitatea şi varietatea elementelor întregii limbi române (din toate regiunile şi din toate timpurile) numai "*cuvîntul ce exprimă adevărul*" noțional şi sensibil -, a făcut din ea un obiect de artă. Limba lui poetică, făurită de el numai în cîțiva ani, este tot atît de frumoasă ca şi a lui Hugo sau Verlaine, la care au contribuit sute de ani de cultură şi literatură, are toate calitățile: muzica unuia, ca şi plasticitatea celuilalt, şi ceva, pe care nu-l putea avea decît limba unui poet genial, de la începutul unei literaturi: frăgezimea expresiei, abia dezgropată din pămîntul încă nelucrat. [...] Dar Eminescu nu este numai un poet de geniu. Este ceva mai mult. El este cel dintâi care a dat un stil sufletului românesc şi cel dintâi român în care s-a făcut fuziunea cea mai serioasă - fuziunea normală - a sufletului dacoroman cu cultura occidentală. El, vagabondul, lipsit de diplome şcolare, feciorul lui Gheorghe Eminovici de la Ipoteşti, este eroul culturii noastre moderne. Aceasta se poate învedera chiar numai prin argumentul lingvistic. Comparați limba din poeziile lui cu limba oricărui scriitor român, şi veți vedea că la niciunul elementul autohton nu s-a îmbinat atît de armonios cu cuvintele noi, fuziune care este expresia fuziunii perfecte a sufletului național cu gîndirea europeană... (*Eminescu*)

Mihail Sadoveanu

[...] Să ne aducem pururi aminte de Mihai Eminescu, cel mai ales între toți scriitorii acestui neam, apărut pe neaşteptate în literatura lîncedă şi convențională a epocii. În viața lui scurtă a dus arta poeziei la înălțimi neîntrecute pînă astăzi, îmbogățind ritmul, rima şi expresia artistică; a dat cuvintelor simple valori nouă şi armonii surprinzătoare, sentimentelor adîncime unică, viziunilor orizont nemărginit. [...]

Eminescu a străbătut etapele de dezvoltare literară - pentru care, obişnuit, literaturile începătoare cheltuiesc decenii multe şi generații succesive - numai în răstimpul scurt de şaptesprezece-optsprezce ani cît i-a fost îngăduit să stăruiască printre oameni. De la Văcărescu şi Conachi pînă la pastelurile lui Alecsandri a trecut aproape o jumătate de secol. Către 1880 versul românesc nu trecuse încă de forme naive, stîngace şi convenționale.

Ritmurile nouă, rimele rare, bogăția expresiilor poetice au apărut brusc la noi în deceniul al IX-lea al veacului trecut odată cu el. [...] (*Eminescu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Moartea este stingerea conştiinţei identităţii numerice. Dar identitatea numerică a unui individ nu este decît o frunză în miile de frunze-n generaţii, pe cari arborele lumei le produce cu fiecare primăvară, astfel că închipuindu-ne chiar peirea desăvîrşită a organului omenesc de percepţiune, totuşi această stare probă şi neconştie a Universului rămîne faţă cu eternitatea, prin urmare cu o nesfîrşită probabilitate. Dacă acum preste (subiectiv vorbind) miliarde de ani acest cap omenesc ar răsări iar, faptul că acest timp nemăsurat s-a scurs fără ca el s-o poată şti, căci timp n-a esistat în lipsa lui, ar face ca tot acel timp să fie mai puţin decît clipă de adormire, în care el ş-ar fi suspendat funcţiunea. (*Fragmentarium*)

Pompiliu Constantinescu

Sub denumirea de simbolism, s-a înţeles în critica noastră ceva foarte vag, iar singura preciziune care s-a dat termenului a fost reacţiunea în contra eminescianismului decadent, ca şi în contra abuzului de poezie sămănătoristă. Istoriceşte, simbolismul apare, în evoluţia poeziei noastre moderne, ca o reacţiune în contra a tot ce este academism, fie derivat din imitaţia obositoare a sămănătorismului, fie din automatizarea sensibilităţii şi expresiei eminesciane. [...]

Lirismul metafizic al lui Eminescu ne introduce în atmosfera romantismului german. Coşbuc, iniţiatorul sămănătorismului, descinde din baladismul german şi din folclor. Cu Vlahuţă, poezia cade în eminescianism servil şi în didactism, cu Cerna în poezie tematică, prin d. Goga deviază spre discurs, iar cu Iosif se lichidează eminescianismul de romanţă, coşbucianismul idilic şi sentimentalismul heinian.

Începuturile lui Macedonski, din *Prima verba* (1872), din *Poezii* (1882), sunt atît de puţin diferenţiate, ele venind din poezia lui Alecsandri, Bolintineanu, Heliade şi Depărăţeanu. Pînă la apariţia volumului *Excelsior* (1895), Macedonski este un romantic epigon, în linia romantismului de izvor francez. Este şi singura lui forţă, unica lui "tradiţie", pe care o opune eminescianismului şi lui Eminescu însuşi, repudiat pentru filiaţiile germane ale marei lui poezii. [...] Dar tot ce prezintă Macedonski drept poezie socială nu e decît satiră personalistă, ţipăt egotist. Dacă aceasta este evoluţia poetului, el este totuşi începătorul unei alte poezii, mai artiste, mai pure şi mai noi faţă de eminescianismul decadent şi de sămănătorism. [...]

De romantism şi parnasianism ţin şi Iuliu Săvescu şi Ştefan Petică; nedescătuşaţi încă de eminescianism, aceşti precursori, dintre care Petică este cu mult superior, aduc unele teme noi, o sensibilitate mai ascuţită, o nevroză mai modernă. [...]

Dacă nici Macedonski, nici Iuliu Săvescu şi nici Petică nu sunt expresia unei sensibilităţi prea puternice - în masa de eminesciani şi de sămănătorişti - să fie oare Anghel întemeietorul simbolismului nostru? [...]

Macedonski, Petică, Săvescu şi Anghel sunt precursori ai modernismului; contribuţia lor la rafinarea expresiei, eroismul lor de a nu aservi poezia elementelor sociale şi politice, rezistenţa aristocrată de a nu o coborî în pur culturalism însumează cel mai dramatic prestigiu al liricei noastre moderne. [...] Să nu uităm că dintre poeţii care au ţinut de *Literatorul*, la debutul lor, s-a selectat acea cohortă de artişti, unii mai însemnaţi, alţii mai de zona a doua, care au dus cultul formei mai departe, făcînd drum modernismului.

De la *Literatorul* pleacă Duiliu Zamfirescu, un neoclasic şi un parnasian şi el, de aici porneşte d. N. Davidescu, de o structură atît de parnasiană, în toată opera sa poetică, macedonskiene sunt *Agatele negre* ale d-lui Arghezi. [...] (*De la Eminescu la Arghezi*)

Octavian Goga

[...] Un proverb din munţii Moldovei, o glumă de pe Tîrnava, o frază euritmică din Gorj, toate îşi dau întîlnire în atelierul lui Eminescu, ca să închege patrimoniul unităţii. El a fixat mai întîi, şi de un caracter definitiv, tablele legii în graiul nostru. Nu e însă numai codificatorul limbii literare. Eminescu e mai mult: e părintele ideologiei naţionale moderne în evoluţia noastră. E cel dintîi român al cărui creştet primeşte binecuvîntarea din cer, dar ale cărui picioare sunt înfipte pînă în glezne în pămîntul strămoşesc. Mai mult decît oricare altul, el a crezut în neam, l-a simţit în adîncimea, l-a înţeles în misiunea lui istorică. Veacurile i-au strigat de departe, dincolo de "*scripturile bătrîne*", i s-a mărturisit misterul traco-romanic al începutului, i-a strălucit epopeea de la o mie patru sute, şi l-au durut toate chinurile facerii de astăzi. [...] (*Un monument lui Eminescu*)

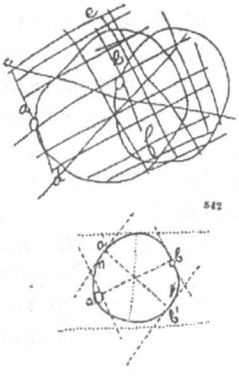

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ca artist sau ca om de litere e bine ca persoana ta să rămîie necunoscută cititorilor tăi - şi cu cît vei fi mai cu talent, cu atîta aceasta-i mai necesar. Depărtarea face a crede că autorul cutărei sau cutărei scrieri interesante trebuie să fie un om foarte deosebit - în fapt însă, oricare ar fi puterea imaginației sau judecății tale, rămîi tot om cu toate defectele şi slăbiciunile, ce sînt legate de acest cuvînt. Dac-ai putea să guşti în taină şi necunoscut laudele acelor oameni, ce i-ai putea iubi - bine, de nu, nu te arăta lor. (*Fragmentarium*)

Lucian Blaga

Emitem anume părerea că, întocmai cum americanul se identifică subconştient cu căpetenia indiană, sau omul balcanic cu haiducul, tot aşa Eminescu personal pare a se fi identificat şi el cu un ideal subconştient, cu totul particular: anume cu acela al "tînărului Voevod". Voevodul român, icoană luminoasă alcătuită din suprapunerea mai multor imagini din epoca de istorie românească dinaintea lui 1500, este pentru Eminescu efigia secretă, care-l absoarbe, care-i compensează insuficiențele, care îl magnetizează. Subconştientul, raportarea la un ideal voevodal ia proporții de identificare. Subconştient Eminescu se vedea un tînăr voevod. Acest fapt apare lămurit, uneori numai "personant" în poezia lui. În unele poezii identificarea se declară în termeni neîndoielnici. În poezia *Doina* e evocat Ştefan cel Mare. Poetul apelează la marele Voevod să execute ceea ce el însuşi ar face:

Ştefane Măria ta,
Tu la Putna nu mai sta
Las-arhimandritului
Toată grija schitului... etc...

Luceafărul (*simbol al Ideei-Eminescu*) întrupîndu-se:

Părea un tînăr Voevod
Cu păr de aur moale
Un vînăt giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale. [...]

(*Tînărul Voevod*)

Tudor Vianu

Cîntecul eminescian urcă din mari profunzimi ale simțirii şi ne obligă pe noi să coborîm către ele. Nu întîmpinăm în scrisul lui nici o urmă de convenție, nici o înlănțuire de cuvinte care să nu fi rezultat dintr-o lectură atentă şi exactă a poetului în sine însuşi. Confidența lui atît de călduroasă, sinceră şi adevărată a provocat un act asemănător de mărturisire în toți cititorii lui şi a fost atunci în momentul în care cîntecul lui s-a făcut auzit mai întîi, ca o rupere de zăgazuri, ca o revărsare de ape mari, cum cititorii români nu mai trăiseră înainte. Momentul eminescian a fost unul din cele mai însemnate în evoluția afectivă a poporului nostru. [...]

Fără Eminescu nu putem înțelege bine, ca pe nişte produse ale culturii româneşti, nici pe Xenopol, nici pe Sadoveanu, nici pe Iorga, nici pe Pârvan, nici pe Arghezi. Avîntul spiritual al lui Eminescu s-a propagat în aceştia şi în alții, lărgind orizontul lumii pentru noi toți. [...]

Însemnătatea națională a operei lui Eminescu rezultă din faptul de a fi dat sinteza principalelor direcții de cultură ale veacului său, de a fi întrunit în sine pe omul poporului său cu aspirațiile cele mai înalte ale culturii universale, de a fi dezvoltat limba literară pînă la punctul în care a putut deveni un instrument delicat şi armonios al exprimării lumii, a simțirii şi a cugetării, de a fi creat o operă poetică genială prin puterea ei de a evoca natura, durerile şi bucuriile inimii omeneşti, grandoarea cosmică şi neliniştile minții cercetătoare a omului, de a fi deschis zările cele mai largi ale lumii pentru întregul lui popor. A întrunit toate aceste însuşiri cu manifestarea unui caracter pur şi înalt, stabilind un exemplu uman. Toate popoarele îşi aleg printre gloriile panteonului lor național, pe aceia care le reprezintă mai bine: italienii pe Dante, englezii pe Shakespeare, francezii pe Voltaire, germanii pe Goethe, ruşii pe Puşkin. Românii îi deleagă lui Eminescu sarcina de a-i reprezenta în fața lumii întregi, fiindcă ei înşişi au dobîndit în opera lui conştiința însuflețitoare a trecutului şi a năzuințelor lor şi le-au inspirat încrederea deplină în puterea lor de a îmbogăți, prin creație originală, cultura universală...

(*În fața lumii întregi*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Minunile naturii sunt ca şi minunile matematicei. Fără urmărirea operaţiunii în sine, care, văzută de aproape nu-i decît un joc cu legile minţii, rezultatele răsar ca minuni, de care ne uimim, cum de au ieşit aşa, numai aşa şi nu altfel. Astfel suntem dispuşi a crede în misticitatea matematicei, căci chiar descoperitorii acestei ştiinţe (Pythagora) de ex. a fost aşa de uimit de rezultatele cîştigate, încît a fost dispus a crede, că numărul e substanţa lucrurilor. Să luăm de ex. estragerea rădăcinii pătrate. De vom lua regulele operaţiei mecanice, vom crede totdeuna, că avem în ele un fel de unealtă misterioasă pentru a afla la un număr dat, care este factorul care înmulţit cu sine însuşi a dat acest rezultat. Dar analizînd operaţiunea pe toate părţile, vom vedea, că nu este nimic mai firesc, mai evident, şi mai bine de-nţeles decît o astfel de estragere a rădăcinii pătrate şi cubice sau altele. Şi cu toate acestea, să nu uităm că miile de minuni matematice le produce capul omenesc c-un element altfel nesfîrşit (numărul), însă grozav de simplu şi omogen. Dacă am putea urmări în natură jocul simplelor legi mecanice, atunci poate că embrio ne-ar părea ca rădăcina, din care apoi se nasc ori ce potenţe prin multiplicarea cu sine însuşi. (*Fragmentarium*)

Vladimir Streinu

... Eminescu este, aşadar, un poet actual. Pe numele ei adevărat actualitatea lui se cheamă însă permanenţă, opera sa compunînd decisiv conştiinţa literară a fiecărei generaţii. În această perspectivă internă e de neîntrevăzut chiar timpul cînd critici externi îl vor cita inevitabil printre poeţii universali. De altfel, de un bun timp se merge într-acolo, fără îndoială. După primul război mondial comparatistul Valdolsperje numise, între alţii, pe "marele poet român Eminescu" - cum îi spunea el. Îl cunoscuse, desigur, din traducerile franceze realizate de Margareta Miller Verghi, Al. Grigore Suţu, N. Iorga şi Septime Gorsix, dacă nu şi din cele germane: Grigorovitza şi Mitte Kremnitz sau italiene: Bossi, Tagliavini şi Ortiz - cîte apăruseră pînă în 1920. Cu şase-şapte ani mai tîrziu, un act remarcabil de introducere în conştiinţa europeană fusese traducerea italiană semnată de profesorul Ramiro Ortiz, precedată de un studiu pe cît de entuziast pe atît de erudit şi tipărită de marea editură florentină Samsoni. Dar tot traducerile franceze care selectaseră în deosebi poeziile erotice, cu fond de romanţă, vor fi fost cam după alţi zece ani la originea impresiei de cronicar a lui Albert Thibaudet căruia Eminescu îi va apărea ca un "chansonetist". Vina era întreagă a traducerilor care, parţiale, în selecţia depăşită de estetica timpului, preferaseră din principiul întreg al oricărei traduceri "sau fidelă şi urîtă, sau infidelă şi frumoasă", riscul cel mai grav al "fidelităţii urîte". Alte date asupra pătrunderii poetului român în conştiinţa europeană în 1940 nu cunoaştem. Va trebui să aşteptăm mai bine de 20 de ani ca situaţia să se modifice. O fază nouă se va putea înregistra abia între 1960-1970. E drept că în acest timp se vor înmulţi traducerile bune, mai cu seamă în germană şi engleză. Se vor înfiinţa numeroase catedre şi lectorate pe lîngă universităţi străine. Aceştia sînt factorii situaţiei schimbate de azi. Studii temeinice asupra lirismului eminescian dau ultimului deceniu o însemnătate de care se leagă însăşi faima de poet universal a lui Eminescu. Lăsînd deoparte numeroase eseuri critice, conferinţe şi comunicări ale unor asociaţii internaţionale ce-i poartă numele, amintim astăzi apariţia compactei monografii *Eminescu o dell assolutto* de Rosa del Conte, titulara catedrei de literatură română de pe lîngă Universitatea din Roma, *La genese intérieure de la poésie d'Eminescou* - reconstituire genetică a sintezei eminesciene de Alain Guillermou, profesor de istoria literaturii române la Institutul de limbi orientale din Paris şi al Sorbonei, precum şi *Mihai Eminescu*, solidul studiu tipărit de Iuri Kovejnikov de la Institutul de literatură din Moscova.

După astfel de cercetări eminescologice în limbile italiană, franceză şi rusă, circulaţia restrînsă a limbii române ca piedică a universalităţii poetului rămâne o preocupare depăşită. [...]

(*Eminescu în circuit universal*)

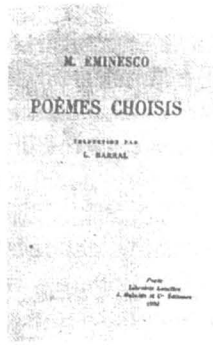

Tudor Arghezi

A vorbi de poet este ca şi cum ai striga într-o peşteră vastă... Nu poate să ajungă vorba la el, fără să-i supere tăcerea. [...] Într-un fel, Eminescu e sfîntul prea curat al ghiersului românesc. Din tumultul dramatic al vieţii lui s-a ales un Crucificat. Pentru pietatea noastră depăşită, dimensiunile lui trec peste noi, sus şi peste văzduhuri.

Fiind foarte român, Eminescu e universal. Asta o ştie oricine citeşte: cu părere de rău, că lacătul limbilor nu poate să fie descuiat cu cheile străine.

S-au făcut multe încercări onest didactice de transpunere a poetului, unele poate, se spune, mai izbutite; dar Eminescu nu este el decît în româneşte. Dacă se poate traduce o proză, o povestire, un roman, unde literatura se mărgineşte aproape fizic la tablouri, la personaje şi la conture, dominată de mişcarea şi succesiunea cinematică, poezia nu poate să fie tălmăcită, ea poate fi numai apropiată. Poezia aparţine limbii mai mult decît proza, sufletului secret al limbii: jocul de irizări din interiorul ei face vocabulele neputincioase. [...] (*Eminescu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ce să vă spun! Iubesc acest popor bun, blînd, omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc harte şi rezbele, zugrăvesc împărății, despre care lui nici prin gînd nu-i trece, iubesc acest popor, care nu serveşte decît de catalice tuturor acelora care se-nalță la putere - popor nenorocit care geme sub măreția tuturor palatelor de ghiață ce i le aşezăm pe umeri.

Pe fruntea-i străinii scriu conspirațiuni şi alianțe ruso-prusiene - pe seama lui să croiască revoluțiuni grandioase ale Orientului - a căror fală le duc vro trei indivizi - a căror martiriu şi dezonori le duce poporul sărmanul. Ați făcut din o parte din oraş tirania celorlalte cinci părți ca s-aveți alegători pe sprînceană, ați scumpit hrana de toate zilele ca s-aveți alegătorii voştri, ca în urmă acei puțini alegători să vă dea dreptul d-a vă croi diurne şi d-a împovăra într-un mod nemaiauzit în România.

(*Fragmentarium*)

I. Negoițescu

Fața lui Eminescu e dublă: priveşte odată spre noaptea comună, a vegherii, a naturii şi umanității, iar altă dată spre noaptea fără început a visului, a vîrstelor eterne şi a geniilor romantice. În timpul vieții sale şi apoi decenii de-a rîndul nu s-a cunoscut decît prima lui față: probabil că nici el n-a cutezat s-o destăinuie pe cealaltă. O teamă ciudată s-a înfipt în conştiința lui, încît tezaurul marilor vise a zăcut mereu ascuns în caietele depozitului de manuscrise; poetul fugea de umbrele acestor visuri. Erinii ale metaforei, spre țărmul mai fără primejdii al naturii. În planetariul romantismului, singularitatea lui Eminescu prinde figură din această față, cu două profiluri: unul neptunic, născut din spuma amară şi din ape tînjind spre orizonturile lumii, celălalt plutonic, învăpăiat de focul originar.

Întrebuințînd termeni care îşi trag eficiența dintr-o geologie estetică şi care au menirea să sugereze valoarea de adîncime a lirismului, vom numi (urmînd cuvîntul lui G. Călinescu, dar spre deosebire de el) neptunică acea parte a operei eminesciene, ce corespunde în general antumelor şi care, tot aşa ca pămîntul format prin acțiunea apelor, îşi are originea în straturile mai tangibile ale spiritului; e poezia formelor legale ale naturii, în care omul şi conştiința sa morală şi-au aflat clima de bucurii şi dureri; iar plutonică acea parte ce corespunde în general laboratorului şi care tot aşa ca - în geologie - roca născută din focul subteran, vine mai din adînc, de unde se frămîntă văpăile obscure. Această combustiune a poeziei, această iradiație cvasidemonică a spiritului, ce creează, departe de natura comună, una enigmatică, vîrsta de aur, inconştientul beat de voluptate al somnului, umbra tragică peste un tărîm de palori, decorul halucinant, mirific, magia şi mitul, implicațiile lor oculte, iată universul plutonic, metafora infernală.

În cercul unor astfel de viziuni, cînd natura ia proporții gigantice, cînd "trecînd rîul Selenei", sub ocrotirea nopții, "oştirile" florilor cresc ca arborii de mari, răspîndind parfumul lor ucigător, şi fluturii plutesc pe acest fluviu de mirezme, ca navele, nu avem doar o umflare a formelor spre a cuprinde sentimente exacerbate, simplu imperialism al formei, ci o adevărată alegorie a spiritului, ideea poetică în oglindirea stihiilor.

Pentru a măsura fenomenul în perspectiva culturii, se poate spune că există în opera lui Eminescu o parte, clasicizată prin tradiție, şi în care el însuşi s-a recunoscut, echivalentă micului romantism german, propriu-zis liric, al lui Eichendorff, Heine, Lenau, pînă la Mörike - şi altă parte, subiacentă, ce corespunde marelui romantism al viziunilor, explorator de domenii abisal metaforice, cuprinzînd nume ca Jean Paul, Novalis, Tieck, Brentano, Arnim, şi formînd la Eminescu laboratorul tăinuit şi atît de bogat, în care au fost prăsite poemele ce trebuiau să înalțe coloanele operei sale: **Mureşanu, Demonism, Miradoniz, Memento mori, Povestea magului călător în stele, Diamantul Nordului, Gemenii**... (*Poezia lui Eminescu*)

Mircea Eliade

[...] Mare poet, Eminescu este un creator de mituri, şi cel mai frumos, cel mai emoționant este această întoarcere la starea paradisiacă, acest dor arzător de întoarcere în sînul Naturii-Mame, această comuniune cu un Cosmos viu. Viața, *această viață* - în mijlocul tulburărilor, al durerilor, al iluziilor şi dorințelor - este un obstacol în drumul spre Unitate. Viața este un izvor nesecat de forme, care se ciocnesc şi se înlănțuie, care ne izolează pe noi, oamenii ce căutăm comuniunea cu Totul, reintegrarea într-un Unu principial. Din această cauză, Ieronim se refugiază pe o insulă, unde renunță la toate "formele" - sociale, morale şi chiar vestimentare -, pentru că se scufundă golit cu totul, în "lacul fermecat"...

Poetul nu ocoleşte suferința, excesul de durere îl ajută să-şi recupereze ființa intimă pe care o face să-şi afle climatul originar "Totul-Unu", marea Unitate cosmică:

Cînd de-odată tu răsărişi în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Pînă-n fund băui voluptatea morții
Nendurătoare. [...]

(*Eminescu - poetul neamului român*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În mîndria națională consistă dobitocia popoarelor ce se numesc civilizate. Eu cred că un om nu poate fi mîndru decît de un merit - şi meritul presupune un liber arbitru. Însă a fi mîndru de calităţile sale naturale, de poziţiunea pe care istoria ţi-a impus-o şi pe care vrînd-nevrînd ai trebuit s-o primeşti - a fi mîndru apoi fiindcă cu mijloace colosale ajungi ţinta uşor e o dobitocie. E foarte lesne de-a rîde de-o naţiune mică, cu mijloace mici uneori care se zbate pentru viaţă între trei imperii care-i sunt inamice naturale! (*Fragmentarium*)

Constantin Noica

Stăm toţi să vorbim în această adunare de oameni care e societatea şi nu ştim nici dacă suntem stăpîni pe ceea ce spunem, nici dacă nu cumva lucrurile spuse şi limba în care le spunem sunt stăpînii noştri. Dar undeva, pe dindărătul nostru, ne stăpîneşte noaptea cea bună din caietele acestea ale lui Eminescu.

Orice cărturar şi mai ales orice tînăr va trebui să aibă sub ochi editate întocmai, facsimilat, caietele lui Eminescu. E vorba de 44 manuscrise, păstrate cu grijă la Academie, din 1902, de cînd au fost donate de Titu Maiorescu. Din aceste caiete s-au scos aproape toate ineditele lui Eminescu, în versuri şi proză, asupra lor a lucrat G. Călinescu, pe baza lor şi-a făcut excelenta sa ediţie Perpessicius... Dar în caiete se găseşte nu numai întreaga operă eminesciană, în versuri şi proză, ci apar gînduri, proiecte, străfulgerări - alături de note de curs de la Viena şi Berlin, însemnări de lectură şi notaţii personale - care dau imaginea extraordinarei deschideri către cultură a lui Eminescu.

Orice cărturar şi mai ales orice tînăr ar trebui să aibă sub ochi aceste caiete, care arată toată bogăţia ce se află în laboratorul unui geniu.
(*Eminescu - Opera esenţială*)

Perpessicius

Dela 25 Ianuarie 1902, dată la care Titu Maiorescu ceda Academiei Române manuscrisele, câte deţinea dela Mihai Eminescu, editarea operei aceluia ce nu apucase, în vieaţă fiind, să-şi publice singur volumul, intră într'o nouă fază.

Ceea ce se ştia de câţiva familiari sau numai se bănuia, cu privire la o activitate infinit mai întinsă a poetului, apare de astădată lămurit. Cum tot mai lămurit şi mai insistent se face simţită nevoia editării integrale, a operei lui.

Ecourile se succed, cu regularitate, şi cu cât mai mult se dă la iveală din ineditul acestor inepuizabile grânării, cu atât mai mult se înţelege cât de necesară, cât de imperativă este nevoia publicării laolaltă a tuturor relicvelor sale. [...]

O întâie imagină, a ceea ce ar fi putut fi această râvnită ediţie integrală a operei lui Eminescu o schiţează în 1914, d-l A. C. Cuza. A spune că impunătoarea tipăritură, chiar lipsită de condiţiile unei prezentări critice, cum era şi de fapt, nu reprezintă, totuşi, *grosso modo*, nici a zecea parte din totalul operei eminesciene, este nu numai un adevăr elementar, dar şi cel mai puternic stimulent pentru urmărirea acelei himere pe care anii în loc să o apropie, o îndepărtau.

Vorbind despre această întâie realizare a «operelor complete», ca şi despre altele, într'o recapitulativă comunicare academică din 1929, d-l N. Iorga încheia astfel: «Dar e o datorie pentru noi, păstrătorii preţioaselor caiete, pentru noi cari am îngrijit atâta timp moştenirea literară a lui Alecsandri, să începem, printr'o comisiune la care bucuros aş primi să mă alipesc, ediţia integrală a lui Eminescu, care trebue să fie un monument naţional şi pe care n'o poate da decât Academia Română». Acelaşi gând revine şi în rândurile cu care glossa în «Revista Istorică» din 1933, preţioase contribuţii eminesciene: «dar o întrebare se pune: cine oare va avea curajul să ni dea opera însăşi a lui Eminescu, întreagă?». Iar mai deunăzi, distingând între feluritele categorii de ediţii critice, d-l N. Iorga săpa în câteva cuvinte însăşi norma şi temelia unei atari ediţii integrale: «Orice rând din Eminescu merită să fie tipărit».

Către această prezentare totală a operei lui Eminescu purcede, cu acest întâiu volum, Fundaţia pentru literatură şi artă «Regele Carol II». Integrală şi critică, ediţia aceasta năzueşte să ducă la bun sfârşit împlinirea acelui *corpus eminescianum*, la care şi memoria poetului, şi obligaţiile culturii contemporane, şi năzuinţele ani de ani amânate, au deopotrivă dreptul.

În ce spirit s-a lucrat ediţia de faţă, ce vor cuprinde întâiul volum şi al doilea, ce şi-a adaus încă dela început şi cum are de gând să se întregească, sunt chestiuni pe care cititorul le va urmări şi verifica singur. De aceea, nezăbovind la lucruri, ce i se par de prisos, editorul se îndreaptă către acele îndatoriri elementare, dar şi plăcute totodată, nu numai pentru că-l apropie, cu un pas, de ţinta nădejdilor sale, dar pentrucă-i oferă prilejul să răspundă, în chip public, acelor bunevoinţi, fără de care lucrul său n'ar fi fost cu putinţă. [...] (Prefaţa la *Opere*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

G. Călinescu

Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit şi-l va ivi vreodată poate pământul românesc. Ape vor seca în albie şi peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, şi câte o stea va vesteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-şi strângă toate sevele şi să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale.

Emil Cioran

Împărtăşesc fără doar şi poate admirația ta pentru un geniu de care nu încetez să mă mir că a putut apărea printre noi. Eu aş formula ceva mai brutal decît tine ceea ce gîndesc în privința aceasta: fără Eminescu, "*neamul*" nostru ar fi neînsemnat şi aproape demn de dispreț... Dacă entuziasmul meu pentru idiomul nostru nu face decît să sporească, încît am ajuns să-l consider unul dintre cele mai expresive care au existat vreodată, în ceea ce priveşte "*seminția noastră*" în schimb, mă simt obligat să mă îndoiesc şi chiar să revin la scepticismul meu inițial. [...]

Acestea fiind spuse, oricît de sever voi fi fost cu mine însumi sau cu generația noastră, nu cred că trebuie să-i supraestimăm, prin contrast, pe cei tineri, aceşti tineri despre care spuneai, nu de mult, că ei singuri îl *merită* pe Eminescu. Ceva (drept să-ți spun nu ştiu ce anume) mă încredințează că eşti victima unei înflăcărări mult prea generoase. La urma urmei, mă gîndesc la "*tînăra generație*" de dinainte de război - ne-am dovedit capabili de un eşec nedefinit, indiscutabil şi răsunător. Noii veniți ar trebui să înainteze în izbîndă la fel de departe pe cît am mers noi în înfrîngere. În clipa aceea, şi numai atunci, s-ar putea susține că sînt demni de Eminescu. (*Eminescu - Opera esențială*)

G. Călinescu

Privesc chipurile lui Mihai Eminescu, înşiruite dinainte-mi: acela astral şi pletos din tinerețe, cel uşor subțiat de gînduri şi de o înfrigurare sentimentală, de la 30 de ani, fața placidă şi adipoasă, cu ochi împinziți de o ceață alburie, în ciuda unui zîmbet copilăros şi somnolent, din epoca întîiei căderi, masca nietzscheeană, în sfîrşit, din ultimii ani, pustiită, surpată ca un crater stins, cu ochii înfundați şi stătuți. Privindu-le, omul cel adevărat pare că răsuflă aievea.

Eminescu era un român de tip carpin, dintre aceia care, trăind în preajma munților, mai cu seamă în Ardeal şi Moldova de sus, sub greaua coroană habsburgică, cresc mai vînjoşi şi mai aprigi, şi arată pentru încercările de smulgere a lor din pămîntul străbun lungi rădăcini fioroase, asemeni acelora ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci bătrîni. El avea ca atare un suflet etic, simțitor la toate ideile şi sentimentele, care, alcătuind tradiția unei societăți, sînt ca grinzile afumate ce susțin acoperişul unei case, nefiind lipsit totdeodată de viziunea unui viitor mai drept. Nu nutrea nici o aspirație pentru sine, fiind prin aceasta mai mult un exponent decît un individ. Deoarece nu urmărea un folos propriu, ci unul social, n-avea însuşirea de a alerga repede pe treptele vieții, spre a ieşi sus în fruntea scării, dar era cu atît mai îndîrjit şi mai muşcător în lupta pentru idei. Răzvrătit, cu o lipsă de prefăcătorie ruinătoare pentru om, Eminescu a fost un patriot înflăcărat şi un denunțător al mizeriei muncitorului rural, industrial şi intelectual îndrăzneț în numele ideii, sfios şi blazat în numele său. Din această pricină, dacă avea humor, era totuşi un om lipsit de ironie. Spiritul critic e o înfățişare rectilinie, care nu are nimic sfînt afară de expresia cea mai înaltă a adevărului. Patriotismul, tradiția, ideologia sînt pentru omul ironic locuri comune, bătătura aridă de atîta călcătură, vatra înnegrită de funingine, tot ce stînjeneşte prin vechime şi respect zvîcnirea vieții noi. Acestea însă erau scumpe lui Eminescu, care nu le considera ca o crustă peste rîul vital. Şi cînd un *graeculus* ca I.L. Caragiale, cu linii subțiri şi nestatornice de maliție, încerca să atragă pe poet în jocul alunecător şi întortocheat al sofisticii, piciorul său sufletesc solid se împletica iritat, obişnuit să se aşeze lat şi neted în hora sublimă a principiilor. Eminescu cel lipsit de ironie căuta pe Creangă sau pe ardeleni, care, cum ştim, se frămîntau pe loc, neputincioşi în fața iuțelii valahe, dar petreceau cu lacrimi de înduioşare în duhul gîndurilor grave şi religioase.

În viața afectivă Eminescu nu se ridică decît prin expresie deasupra norodului, cuprinsul esențial al sufletului său fiind un sentiment de *jele*, fie că în iubire, departe de orice educație analitică, îşi chema iubita în codru verde, fie că gîndul morții i se înfățişa cu toate mîngîierile unei îngropăciuni după datini şi tristețile unei vieți nelumite. [...] (*Masca lui Eminescu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În van cătá-veți...

În van cătá-veți ramuri de laur azi,
În van cătá-veți mândre simțiri în piept.
Toate trecură:
Viermele vremilor roade 'n noi.

Căci nu-i iubire, ură d'asemeni nu-i
Și ce rămase, umbra simțirei e:
Marmura lumei
Netedă, palidă, ca și ea.

Nu e antica furie-a lui Achile,
Nu este Nestor blândul-cuvântător.
Aprigul Ajax
Țărână-i azi și nimic mai mult.

Și unde-i Roma, doamnă a lumii 'ntregi,
Și unde-s astăzi vechii și marii Caesari?
Tibrule galbăn
Unde e astăzi mărirea ta?

Chiar Papii mândri cu trei coroane 'n cap,
Păstori de nații cu strâmbă cârjă 'n mâini,
Pulbere-s astăzi.
Pulbere sunt chiar vii fiind.

Căci nu sărută regii piciorul lor,
Căci nu se 'nchină lumea la glas de sfânt.
Semnele tainei
Mute rămân și îi fac de râs.

Chiar tronul Papei azi ca o scenă e
Și el își face mutrele lui plângând.
Hohotul lumei
Lumei întregi îi răspunde-atunci.

Căci nu-i s'ardice bolțile de granit,
Un Michel-Angelo nu-i să facă iar
Ziua din urmă.
Templele vechie pustie rămân.

Să 'nvie pânza Rafael astăzi nu-i.
Nu 'nvie dalta 'n mânile cele noi.
Moartă rămâne
Marmura grea sub ochiul mort.

În van cătá-veți ramuri de laur azi,
În van cătá-veți mândre simțiri în piept.
Toate trecură:
Viermele vremilor roade 'n noi.

Bibliografie

Pentru alcătuirea paginilor consacrate lui Mihai Eminescu am avut la îndemână următoarele lucrări:

Poesii, prima ediție, Titu Maiorescu, Ed. Librăriei Socecu & Comp. - București, 1884, retipărită în 1984; M. Eminescu, *Opere* - vol.I, IV, VII, X, XVI - ediția Perpessicius; *Fragmentarium*, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1981; *Opere complecte*, ediția A.C. Cuza, Iași, 1914; *Literatură populară*, ediția D. Murărașu, Ed. Scrisul românesc (f.a.); Eminescu, *Opera esențială*, Editurile Oltenia - Dionysos, 1992; *Un veac de nemurire*, vol.I și II, Album alcătuit de Victor Crăciun, Ed. Minerva, 1991; *Eminescu și Bucovina*, Cernăuți, 1943; G. Călinescu, *Viața lui Eminescu*, ediția a II-a, Ed. "Cultura Națională" (f.a.); Ioan Slavici, *Amintiri*, Editura pentru Literatură, 1967; N. Iorga, *Eminescu*, Ed. Junimea, 1981; Pompiliu Constantinescu, *O catedră Eminescu*, Ed. Junimea, 1987; Teodor Seiceanu - Ion Buzași, *Blajul*, Editura Demiurg, 1993; Ion Buzași, *Eminescu și Blajul*, Editura Iriana, 1994; George Panu, *Amintiri de la "Junimea" din Iași*, B.P.T., Ed. Minerva, 1971; Iacob Negruzzi, *Amintiri din "Junimea"*, B.P.T., Ed. Minerva, 1970; Gala Galaction, *Mihai Eminescu*, Ed. Junimea, 1987; G. Călinescu, *Ion Creangă*, Editura pentru Literatură, 1964; Titu Maiorescu, *Critice*, vol.II, B.P.T., Ed. Minerva, 1973; Ion Creangă, *Opere*, Ed. Minerva, 1972; I.L. Caragiale, *Opere*, tomul III, ediția P. Zarifopol, Ed. "Cultura Națională", 1932. (*I.H.*)

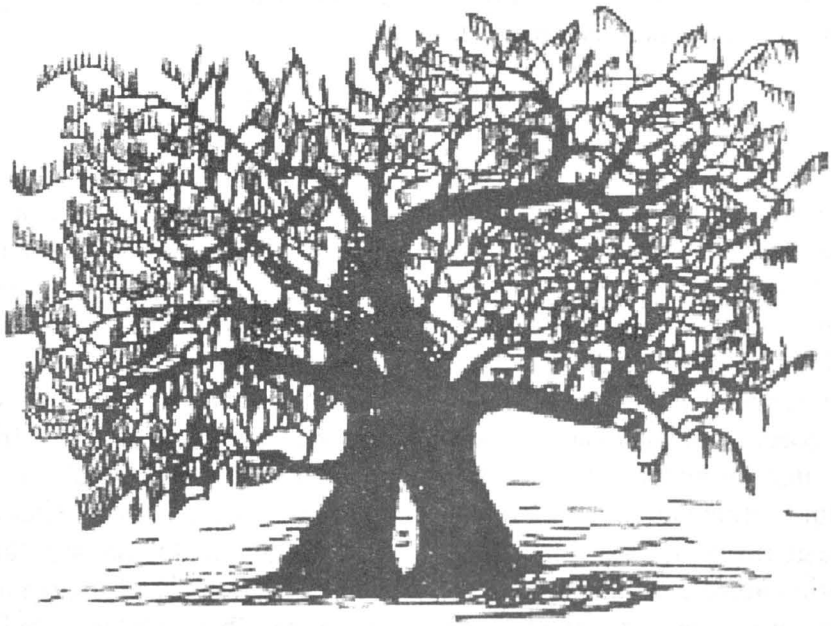

C. Dracsin: "Povești"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Călători străini din vremea revoluției de la 1848, războiului Crimeei și epocii premergătoare Unirii

Acad. Paul CERNOVODEANU

Lev Tolstoi

Cu ocazia cantonării trupelor ruse în țara noastră în timpul războiului Crimeei a stat câteva luni în garnizoană la București, la începutul anului 1854, însuși marele scriitor rus Lev Nicolaevici Tolstoi (1828-1910), pe atunci tânăr ofițer și care și-a notat în jurnalul său intim câteva însemnări relative la șederea sa în oraș. El a fost trimis mai întâi pe front la Oltenița, iar apoi detașat în statul major al generalului Serpuhovski, șeful artileriei, la București, "oraș mare și frumos". În timpul poposirii sale în capitala noastră, între 14 martie și 30 iulie 1854, viitorul romancier își scrise aici *Adolescența* și *Memoriile unui artilerist*, făcând și lecturi din operele lui Pușkin, Lermontov, Goethe, Schiller... Despre poporul nostru, Tolstoi a scris: "... Mi-am schimbat părerea prostească și nedreaptă pe care o avusesem până acum față de români, părere împărtășită de toată armata (țaristă) și care mi-a fost băgată în cap de gugumanii pe care i-am întâlnit până acum. Soarta acestui popor e plină de farmec și tristețe".

Ofițerul rus Sercevski

Un alt ofițer rus, Sercevski, aflat și el în garnizoană la București în 1854, a consacrat câteva rânduri Bucureștilor într-o lucrare asupra Turciei europene. Informațiile sale sunt însă restrânse, conținând date cunoscute, unele chiar perimate, iar aprecierile sale asupra Capitalei sunt în general defavorabile. "Strălucirea culturii europene și ignoranța asiatică, pompa lipsită de socoteală și mizeria cea mai jalnică se prezintă atât de amestecat, încât nu știu dacă [poți] să socotești Bucureștii printre orașele europene sau asiatice".

După retragerea trupelor ruse din țările noastre și ocuparea Principatelor de armatele turcești și austriece și-au făcut apariția observatori și călători apuseni, care au trecut mai toți prin București.

O. Squarr

Ziaristul belgian O. Squarr a vizitat în 1854 țările române făcând cu acest prilej un istoric al chestiunii Orientale și al evenimentelor care au dus la războiul Crimeei. Asupra orașului București el se întinde într-o descriere mai amănunțită în care repetă, însă, multe lucruri cunoscute (așezarea geografică, contraste edilitare, starea proastă a străzilor, arhitectura caselor, activitatea comercială din Lipscani etc.).

Despre cuconașii filfizoni, care roiau pe la Șosea, la baluri și prin cafenele, Squarr spune, nu fără dreptate, că "la fel ca mai toți orientalii ce maimuțăresc moda europeană, ei cred că niciodată nu vor exagera destul eleganța lor și astfel ajung să cadă în ridicol. Preocuparea lor cea mai importantă este de a semăna cu vreun individ oarecare, un francez, care a trecut pe la ei și a cărui purtare și fel de a fi le-a plăcut îndeosebi..."

Ziaristul belgian încheie considerațiunile sale asupra Bucureștilor arătându-și antipatia față de moravurile decăzute ale boierimii, care dădeau societății Capitalei un caracter atât de cosmopolit.

Relatările lui Squarr, fără a ne aduce elemente noi, se situează pe linia unor aprecieri obiective asupra Bucureștilor și societății lor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Théodore Valério

Valorosul artist, portretistul Théodore Valério (1819-1879), atras de evenimentele din Orient, a făcut o călătorie în răsăritul Europei în 1854, trecând prin Transilvania şi ţările române. El a înfăţişat cu talent în picturile sale diferite scene din viaţa poporului nostru, redând în culori vii frumoasele costume ţărăneşti al căror pitoresc a fost apreciat de publicul care a admirat tablourile sale la "Salonul" din Paris (1855). În Bucureşti el nu s-a interesat de monumentele şi aspectele pitoreşti ale Capitalei, ci mai mult de chipurile orăşenilor întâlniţi, lăsând un admirabil portret al unui tânăr ţăran şi al unui soldat român, acuarele preţioase păstrate în arhiva Bibliotecii Şcolii de Arte Frumoase din Paris.

Hénocque-Melleville

Un alt călător, francezul Hénocque-Melleville, care a trecut prin Bucureşti în octombrie 1854, ne-a lăsat şi el o descriere a Capitalei reliefând contrastele dintre viaţa luxoasă şi risipitoare a boierimii şi traiul mizer al maselor populare şi arătând obişnuita neînţelegere faţă de vechea artă bisericească. Oraşul cu 130.000 de locuitori i se pare o "îngrămădire aşa de mare de clopotniţe încât nu poate deosebi monumentele principale. Pe locul caselor arse în 1847 şi pe maidane se îngrămădesc gunoaiele, răscolite de câini. Străzile aproape fără poliţie sunt de o necurăţenie de nedescris. Iarna te înglodeşti în noroi dar poţi merge cu birjele, scumpe, pe când vara te îneacă praful uscat şi arzător". La Şosea, veşnicele plimbări ale protipendadei, în caleşti cu vizitii în livrea. Din curiozitate, doreşte să cunoască bisericile:

"Să intrăm acum într-una din cele multe biserici din Bucureşti, a căror cifră e socotită la trei sute (vechea tradiţie!) şi vom fi loviţi de luxul ornamentaţiei care-i împodobeşte interiorul. Aurul străluceşte pe fiecare ieşitură a ciubucelor de lemn sau gips cu care sunt încărcate zidurile şi stâlpii, policandre cu grămada, mozaice, marmure de toate culorile, perdele cu stele de argint, vase de flori dovedesc însemnătatea veniturilor clerului prin risipa lor în lăcaşurile religioase. Totuşi zidurile sunt spoite cu chipuri care fac puţină onoare pictorilor lor; se poate zice chiar că multe dintre ele par să urmărească grotescul".

Hénocque vizitează şi teatrele. Este plăcut impresionat de Teatrul Naţional, în afară de luminat, care se făcea cu ulei, restul aspectelor, obişnuite, adică petrecerile boierimii, frivolitatea saloanelor bucureştene în care se vorbeşte mult franţuzeşte, luxul cucoanelor etc.

De Bois Robert

Francezul De Bois Robert, care a trecut prin Bucureşti după o călătorie în Orient în 1855, observă aceleaşi aspecte bine cunoscute.

"Bucureşti, oraşul celor 300 turle de biserici, reprezintă tipul cel mai complet al acestui amestec nemaipomenit de civilizaţii diferite, notă caracteristică a Principatelor..."

Cu toate că relevă şi aspectele negative în înfăţişarea Capitalei, De Bois Robert recunoaşte totuşi farmecul pitoresc al aşezării de pe malurile Dâmboviţei, care a atras pe străinii care s-au aşezat aici, nemaidorind să se reîntoarcă în patria lor.

("*Il faut bien, malgré tout, qu'il y ait quelque vertu particulière dans ces eaux, dans ces plaines, dans ces montagnes; il faut que le sol des contrées arrosées par le bas Danube soit essentiellement sympatique, car vous verrez une foule d'étrangers se fixer pour toujours dans les Principautés*").

Este unul din francezii care au arătat înţelegere pentru ţara noastră şi poporul ei, exprimându-şi încrederea în viitorul Ţării Româneşti, pe drumul sigur al progresului. ("*Bientôt, grâce au progrès de la civilisation, le gaz, l'habit noir, l'asphalte envahiront tout, et Bucharest s'élévera à la hauteur de Brives la Gaillarde ou de Carpentras*").

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vechi zidiri bucureștene – Creatori și opera lor

Ion Mincu (I)

Ana Maria ORĂȘANU

"Mincu a avut puternică convingerea că fiecare țară are datoria să-şi dezvolte arta națională".

Emil Pangratti

Ultimele decenii ale secolului al XIX-lea şi primele din secolul XX reprezintă o perioadă aparte în istoria zidirilor româneşti. Ca în întreaga lume europeană, pragul dintre cele două veacuri a stat sub semnul "artei noi" – Arta 1900, astfel că academismul de şcoală frânceză dominant până atunci începea să facă loc noului stil ce promova specificul național – stilul neoromânesc având la bază îmbinarea rafinată a elementelor tradiționale cu motive clasice sau renascentiste.

Alexandru Odobescu, inițiatorul şi promotorul noului curent în arta românească, se adresa atunci în mod special arhitecților îndemnându-i: "... lucrați aşa fel ca din vechile monumente să iasă, precum fluturele din crisalidă, monumente mărețe dar cu acelaşi caracter de originalitate locală".

Ion Mincu

Cel dintâi arhitect care a făurit opere în forme inspirate din tezaurul plastic național a fost Ion Mincu. Născut în anul 1852 la Focşani, el a urmat studiile elementare în oraşul natal, apoi liceul şi studiile superioare la Bucureşti. În 1875 obținea diploma de inginer ca absolvent al Şcolii de poduri şi şosele vădind deopotrivă serioase preocupări în domeniul artelor. Din anul 1877 începe studierea arhitecturii la cea mai prestigioasă instituție a timpului – École des Beaux Arts din Paris, sprijinit moral şi material de A. Odobescu, în calitatea sa de ambasador al României în Franța.

Ca arhitect încununat cu Marele premiu al Societății Centrale a Arhitecților francezi, Ion Mincu s-a întors în țară în anul 1884. A început să lucreze şi să participe la viața publică dovedindu-se o personalitate de vârf în domeniu.

Opera sa arhitecturală, nu atât de amplă pe cât este de complexă, cuprinde: edificii publice monumentale, felurite tipuri de locuințe unifamiliale, construcții funerar-monumentale, restaurări de vechi lăcaşuri, ambientări interioare şi mobilier. Aceste lucrări, realizate în Bucureşti, Craiova, Sinaia, Galați concretizează stilistic ambele orientări majore ale arhitecturii vremii sale. Câteva dintre ele sunt excepționale creații eclectice materializând cunoştințele despre compoziția în manieră academistă însuşite în Franța. Cele mai multe sunt însă opere de mare originalitate, inegalabile creații de sinteză a tradițiilor naționale, a formelor şi motivelor prelucrate după arta românească a secolelor XVII-XVIII, prototipurile stilului inovat de el însuşi. Compozițiile sale se disting prin planuri echilibrate, volume armonios proporționate, fațade cu ordonante regulate, expresii plastice adecvate materialelor locale şi tehnicilor tradiționale.

Creația sa bucureşteană cuprinde: renovarea Casei Vitzu (1884), Casa Lahovary (1886), renovarea Casei Vernescu (1889), renovarea Casei Monteoru (1889), Bufetul de la Şosea (1892), Casa Robescu (1892), Şcoala Centrală de fete (1894), Casa Pătraşcu (1904), Cavourile Ghica, Cantacuzino şi Gheorghieff din Cimitirul Bellu, restaurarea Bisericii Stavropoleos, decorarea şi mobilarea interioarelor Palatului de Justiție, precum şi două proiecte grandioase, nerealizate: Primăria Bucureştilor (Ospedalul Comunal) şi "Cetatea românească" (studiu urbanistic pentru un cartier de vile în zona Parcului Ioanid).

În țară, lucrări publice de anvergură sunt: Palatul Administrativ din Galați (1904) şi Palatul Băncii Comerciale din Craiova (postum, 1916).

Ion Mincu a fost membru fondator (1891) al Societății arhitecților români şi al doilea preşedinte, după Alex. Orăscu. El se numără printre întemeietorii învățământului de arhitectură din țara noastră desfăşurând o strălucită activitate didactică (1896-1906). Model de dascăl şi dăruire profesională, la împlinirea vârstei de 60 ani, cu puțin înaintea sfârşitului prematur, îşi făcea testamentul spiritual: "Dacă eu nu am reuşit să desăvârşesc acest vis măreț de artă națională, doresc din suflet ca elevii mei s-o facă". Acest crez a animat multe generații de arhitecți, iar numele său a fost atribuit Şcolii româneşti de arhitectură.

Ion Mincu a fost membru al Parlamentului României, ca deputat independent al județului natal, folosind adeseori şi acea înaltă tribună pentru a susține "onoarea profesiunii de arhitect şi menirea lui în formarea valorilor culturii naționale".

În galeria personalităților româneşti, Ion Mincu rămâne "un mare arhitect prin semnificația operei sale de pionier în slujba afirmării spiritului național în arhitectură". (Grigore Ionescu)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Eveniment editorial

Romulus Vulpescu

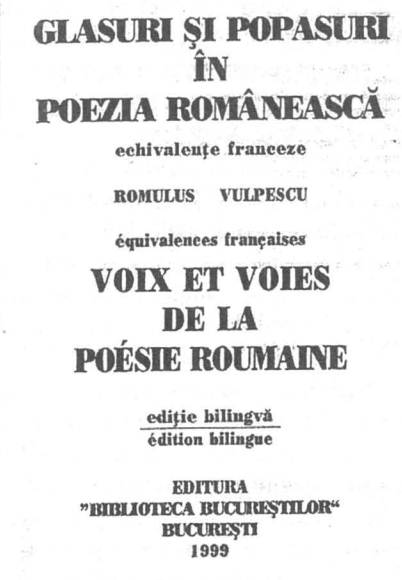

Anul 1999, bogat în evenimente şi apariţii excepţionale, al Editurii "Biblioteca Bucureştilor", a fost încununat prin apariţia antologiei *30 de poeţi – 101 poeme/30 poètes – 101 poèmes, Glasuri şi popasuri în poezia românească, echivalenţe franceze Romulus Vulpescu/équivalences françaises, Voix et voies de la poésie roumaine – ediţie bilingvă/ édition bilingue*.

Coperta şi întreaga ţinută tipografică a impunătorului volum aparţin împătimitului de carte şi de arta cărţii, care este autorul atâtor tipărituri de excepţie, Romulus Vulpescu.

Eminentul poet şi cărturar, traducător al lui Villon, Rabelais, Torquato Tasso, Shakespeare, Dante Aligheri, Charles d'Orléans, Alfred Jarry, şi-a consacrat o bună parte a biografiei sale literare traducerilor în limba franceză, echivalării multor poeţi români. După un număr de ani, antologarea acestor strădanii, iată, cunoaşte o superbă întruchipare.

Cartea este structurată în şapte capitole, într-un relief tematic şi liric fixat nu numai de profilurile distincte ale autorilor antologaţi, de la Dosoftei la... Romulus Vulpescu, ci şi de o foarte personală distribuire a motivelor poetice care încadrează traducerile mai cuprinzătoare din G. Bacovia, Ion Barbu, Mateiu I. Caragiale, Ion Minulescu şi Miron Radu Paraschivescu. Astfel, Capitolul I cuprinde o singură *Poemă emblemă*, – Dosoftei, *Cine-şi face...* Capitolul II, *Poezia anotimpurilor*, însumează douăsprezece ipostaze lirice, după lunile anului, de G. Călinescu, V. Voiculescu, Şt.O. Iosif, Emil Botta, Emil Isac, Adrian Maniu, D. Anghel, Lucian Blaga, Ion Pillat, Geo Bogza, Tudor Arghezi şi G. Bacovia. Capitolul III, *Maeştri ai metaforelor*, cuprinde florilegiile substanţiale din cei cinci autori enumeraţi mai sus. Capitolul IV este un *Triptic*: Tudor Arghezi, Victor Eftimiu şi V. Voiculescu. Capitolul V înmănunchează trei *Fabulete/Fablettes* de Geo Bogza, Eugen Jebeleanu şi Urmuz (*Cronicari*). Capitolul VI, *Dar sunt contimporanii mei*, aduce accentele unei alte vârste lirice: Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Ştefan Aug. Doinaş, Grigore Hagiu, Ion Horea, Marin Sorescu, Nichita Stănescu şi Romulus Vulpescu. Un ultim capitol, VII, pecetluieşte întreaga lucrare, parcă în jocul destinului, cu un *Sigiliu*, poezia lui Lucian Blaga, *De Profundis*. Încă trei capitole, *Note lămuritoare*, *Indice de autori*, *Iconografie*, adaugă substanţei propriu-zise a cărţii distribuită în accentele atâtor poeţi, acribia spiritului autorului, care a prezidat acest efort într-un tărâm liric de-o viaţă, lămuririle bibliografice ale "glasurilor" şi "popasurilor" care se întorc să configureze distincta lui personalitate. Sugestive sunt şi precizările privind reprezentările iconografice, spre care îndreptăm atenţia cititorilor.

Spre mai buna înţelegere a spiritului care a însoţit acest eveniment editorial, reproducem integral nota autorului, ce o prefaţează:

În pragul acestui "cenaclu de metafore lirice" – înainte de-a ospeţi cititorii cu pîinea şi cu sarea poeziei – se cuvine să-mi exprim gratitudinea pentru ajutorul prompt de care m-am bucurat în tot răstimpul lucrului de pregătire a florilegiului, graţie admirabilei competenţe a doamnelor cărţii de la Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", din Bucureşti, "zîne bune" care nu şi-au precupeţit abnegaţia şi priceperea: Adriana GAGEA (identificarea unor "chipuri" şi a unor semnături de scriitori) şi Elisabeta BENYI, Elena Constantinescu, Mihaela Dan, Liliana Matei (scanare, culegere şi tehnoredactare computerizată).

Recunoştinţa mea îşi află corolarul înscriind aici numele distinsului cercetător şi istoric Florin ROTARU, directorul Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu", aşezămîntul de cultură şi de civilizaţie românească sub ale cărui auspicii s-a împlinit acest vis de poezie.

Fără iniţiativa editorială a (măr) inimosului cărturar, culegerea lirică bilingvă ar fi rămas în limburile uitării, în tenebrele reci ale indiferenţei contemporane. (Ion HOREA)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Itinerar francofon

Reparații la "Coloana Infinitului" (V)

Teofil BĂLAJ

Dar să revenim la Brâncuși.

– *Înainte de a emite vreo judecată de ordin estetic* – este de părere cunoscutul critic de artă Raymond Cogniat – *trebuie să înțelegem că ceea ce Brâncuși a adus mai valoros în arta contemporană este faptul că a eliberat total sculptura de rolul ei de figurație, mai mult sau mai puțin anecdotică pentru a-i conferi o valoare monumentală pe care o pierduse de multă vreme și pe care timpul nostru, cu toate bunele sale intenții n-a reușit s-o egaleze.*

Pentru Bernard Dorival, director multă vreme al Muzeului Național de artă modernă, dacă arta lui Brâncuși păstrează rădăcinile în trecutul fecund al pământului românesc, ceea ce este foarte adevărat, nu este mai puțin adevărat că ea datorează, de asemenea, destul de mult, cercetărilor în domeniul sculpturii din această Franță în care el a trăit cincizeci și trei de ani, adică din anul 1904 pînă în 1957. Cum opera lui este o componentă esențială a mișcării plastice franceze contemporane – pe de o parte – și cum – pe de altă parte – această operă a impus o dimensiune originală și durabilă sculpturii moderne în ansamblul ei, explicarea "fenomenului Brâncuși" nu se poate face altfel decît în contextul problematicii începutului de veac.

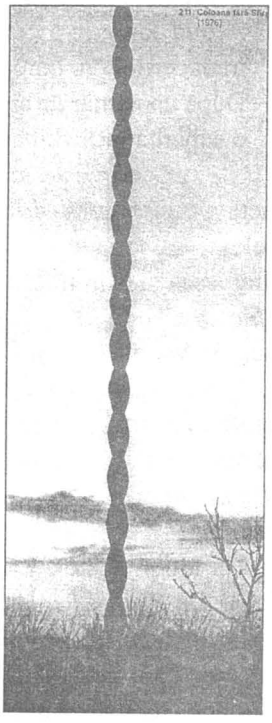

... Cu cîțiva ani în urmă, lîngă șemineul de teracotă smălțuită din apartamentul domnului Jean Cassou, deținătorul Marelui Premiu Național Francez al Literelor, laureat al Premiului prințului de Monaco pentru ansamblul operei și recunoscut părinte spiritual al Muzeului Național francez de Artă Modernă, pe care l-a condus cîteva decenii îmbogățindu-i tezaurele cu semnătura marilor săi prieteni Giacometti, Picasso, Chagall și Dali, evocarea lui Brâncuși a fost aproape brutală.

Vorbisem pare-se prea insistent despre obîrșia oltenească a patriarhului din Montparnasse și despre stîlpii de pridvor din țara Oltului românesc de vreme ce domnul Jean Cassou a ținut neapărat să se supere. *Este foarte român, adevărat. La fel ca Titulescu în politică, asemenea lui George Enescu în muzică sau a lui Panait Istrati în literatură. Trebuie însă ca românii să se obișnuiască cu gîndul că nu le mai aparține în exclusivitate. Nu-l coborîți mereu lîngă meșterii cei mulți care lucrează lemnul porților și al altarelor în România. Lăsați-l acolo sus unde îi este locul: lîngă Matisse și Breton și deasupra lui Moore, pentru că Brâncuși nu mai este de mult* numai *român. El a despicat în două istoria artei așezînd la granița dintre clasicism și modern coloana fără de sfîrșit în frumusețe a geniului românesc.*

El aparține, astfel și istoriei universale a culturii, nu numai artelor românești...

Bernard Dorival putea să întregească acest "reproș", mai degrabă sentimental, cu argumentele istoricului de artă pe care i le-am și sugerat ca pretext, de altfel.

A fost de acord, cu condiția să ne reamintim împreună ceea ce nu este un secret pentru nimeni și anume că Parisul în care a sosit tînărul sculptor român era un Paris al avangardei sculpturale răzvrătită împotriva copleșitorului monument care era Rodin. Maestru al formei expresive prin adîncirea contrastelor dintre suprafețe și credincios corolarului său, potrivit căruia opoziția brutală între umbrele care se acumulează în adînciturile materiei și lumina formelor îngroșate este singura sursă a viabilității operei, Rodin îndrăgise profilurile încărcate, contorsionate uneori în arabescuri rare sau zboruri frînte la jumătatea înălțimii, îndrăgise mișcarea vehementă și înfierbîntată a lumii sale de piatră albă. Avea un sens rar al individualității prin intuiția aproape voluptoasă a unicatului pe care îl descifra în fiecare profil. Imaginile personajelor sale îi definesc, de aceea, atît de convingător – fiecare separat și toate la un loc – spiritul operei și vocația perfecțiunii.

Împotriva acelei tehnici și a acestui spirit avea să se răzvrătească pleiada tinerilor de la 1904: Maillol, Despiau, Pompon, Joseph Bernard și – mai puțin, e adevărat – Bourdelle.

– *Tăietorul în piatră* – spuneau ei – *trebuie să prefere simplitatea șlefuită în locul masei aspre* – continuă domnul Bernard Dorival. *Se stabilește, astfel, o apropiere aproape complice între "Muza adormită" și "Foca" lui Brâncuși cu " Paulette" a lui Despiau, "La porteuse d'eau" a lui Joseph Bernard și statuile animaliere ale lui Pompon. Nudurile lui Maillol, la rîndul lor, acuză un statism și o sondare a universalității care sînt indiscutabil și virtuțile "Torsului de fată" și ale "Trunchiului" lui Brâncuși. În ceea ce privește încadrarea sculpturii în spațiul arhitectural, care a fost marea preocupare a lui Bourdelle nu numai în imaginea Teatrului de Champs Elysées, la Brâncuși ea se concretizează în alcătuirea monumentelor de la Tîrgu-Jiu: "Masa tăcerii", "Poarta sărutului" și "Coloana infinită".*

Fără îndoială însă că această apropiere de opera unora din protagoniștii întoarcerii la tehnicile și valorile clasice nu poate explica decît parțial esența artei lui Brâncuși.

După părerea lui Bernard Dorival, din cel puțin trei motive, Brâncuși rămîne totuși, așa cum este, adică unic: în primul rînd pentru că dintr-un anume punct de vedere el este mai fidel decît ceilalți spiritului complex al lui Rodin. În al doilea rînd, el ajunge mult mai departe decît toți ceilalți pe calea pe care s-au aflat un timp împreună; iar în al treilea rînd, ei bine acest al treilea rînd este esențialul deoarece în afara drumurilor comune Brâncuși a sondat universul emoției și pe un drum al cunoașterii care este numai al lui.

Cu Rodin el a împărțit de fapt gustul pentru simbol și pentru mituri. Nu trebuie uitat că gigantul clasicismului era contemporanul unui simbolism care s-a dovedit extrem de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

acaparator pentru semnificațiile operelor sale și uneori chiar mai mult, pentru filosofia lui, de vreme ce Rodin însuși mărturisea că "numai aceste mituri pot dezvălui latura miraculoasă a vieții". Și ce altceva decît nevoia continuă de simbol și de mituri străbate întreaga creație a lui Brâncuși, preocupată atît de statornic – după considerațiile exegetului său Ionel Jianu din atît de frumosul volum pe care i-l dedică – de cele trei teme esențiale ale exemplarei sale existențe: originea vieții, legătura dintre pămînt și infinit și solidaritatea a tot ceea ce este viu în această lume? N-au ajuns oare operele sale să exprime atît de definitiv simbolul acestor întrebări continue ale oamenilor, lărgindu-le semnificația pînă la tulburătoarea puritate a miturilor?

Dar fidelitatea față de Rodin nu este decît o latură a creației sale. Trecutul simbolist nu-l împiedică să devină prin "Sărutul", din cimitirul Montparnasse, sau prin "Cumințenia pămîntului" un contemporan vizionar care adaugă simplității masive a materiei sale, amintind de revelațiile artei negre, adîncimea inegalabilă a unor ecouri arhaice, coborîtoare din folclorul românesc.

Aici, în acest punct de interferență, absolut surprinzătoare la prima vedere, se găsește explicația derutei inițiale a criticilor care l-au apropiat atît de grăbit și de arbitrar de cubism.

Nimic mai greșit decît această apropiere. Cubiștii sînt artiști ai ansamblurilor descompuse în fațete, după desene minuțios geometrizate. El, Brâncuși, este bărbatul volumelor unice, integrale, armonizate prin continuitatea melodioasă a aceleiași linii.

Desigur că în desenele sale se pot găsi experimentări gemene cu masivitatea dominantă a volumelor lui Matisse și în general a fauviștilor. Gustul pentru sincopă, dinamismul mișcării și bucuria de a trăi respiră aceeași atmosferă de optimism în suprafețele sale netede și rotunde – de o atît de perfectă unitate – ca în cele mai largi alegorii fauviste.

Dar Brâncuși frînge brutal această tentație a perfecțiunii introducînd în succesiunile ovale și alte volume – cilindrice mai ales – care imprimă lucrărilor sale un dinamism impresionant.

Și aici se găsește marea virtute a operei sale: aparentul statism nu este apatie amorfă, ci sinteza forței de neutralizare între două sau mai multe dinamici opuse. Și din această dialectică esențială, ca un aforism, se degajă uimitoarea viață a operei lui Brâncuși, o viață bărbătească și antrenantă plină de o exuberanță care trece cu multe sute de ani dincolo de opera contemporanilor, pe care i-am amintit mai înainte, și care sînt, totuși, un Despiau, un Joseph Bernard, un Pompon și un Maillol.

... N-am nici un motiv să refuz convingerile domnului Cassou care spunea că locul lui Brâncuși e lîngă Matisse și nu în altă parte.

Cînd marele meșter român s-a adresat admiratorilor săi în pragul unei expoziții spunîndu-le "Vă dăruiesc o bucurie cinstită", el n-a mințit. Opera lui este într-adevăr o bucurie cinstită pentru fiecare din cei care o cunosc.

Puncte de vedere

Despre istorie, fără prejudecăți

Dezbaterea privind predarea istoriei în manuale alternative nu este nici nouă dar nici lipsită de actualitate, de vreme ce somități în materie n-au ocolit acest subiect de cîte ori diferența dintre punctele de vedere exprimate s-a accentuat.

Disputa nu este, evident, numai pur pedagogică, dar exigențele preopinenților concordă, în mod paradoxal, tocmai în finalitatea motivației acesteia: interesele tinerei generații.

Prin urmare, ziarul "Timpul" își onorează pe de-a-ntregul preocuparea de a fi într-o actualitate care nu este nici de această dată sortită doar interesului de o zi. (*T.B.*)

Francezii și studiul istoriei (I)

Dezbatere organizată de revista "Historia" cu ocazia apariției numărului 400. 1980

– **Știți cine a fost Ioana D'Arc?** – *Da, a fost o femeie care... care... Nu știu.*
– **Puteți aminti o victorie a lui Napoleon?** – *Da. Waterloo.*
– **Ludovic al 18-lea a fost înainte sau după Henric al 4-lea?** – *După.*
– **Mult timp după?** – *Da... da. Vreo treizeci-patruzeci de ani.*
– **Despre războiul din Algeria ați auzit ceva?** – *Nu.*
– **Dar contra cui a fost purtat?** – *Algeria? Contra... Habar n-am...*
– **1515 vă spune ceva?** – *Da. E în secolul 15.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Înregistrarea acestui dialog edificator între un reporter de la Europa 1 şi elevii din clasa a 4-a a unui liceu, în vârstă de 12 şi 15 ani, a fost difuzată la 4 martie 1980, cu prilejul dezbaterilor organizate de revista "Historia", la apariția celui de-al 400-lea număr al său, având ca temă "Francezii şi studiul istoriei".

"Evoluția studiului istoriei a provocat, cum se ştie, o alarmă justificată. Ruină în învățământul primar, şubrezire în primul ciclu secundar, întristare în al doilea ciclu, avea să spună, în cursul dezbaterii – **Jean Peyrot** – preşedintele Asociației profesorilor de istorie şi geografie. Declanşată acum trei ani de Asociația noastră, alarma a avut un larg ecou în marele public, mulțumită mai ales lui **Michel Debré** şi lui **Alain Decaux**. Intervențiile lor, reluate de mass-media, au făcut ca acestei probleme să i se acorde o importanță națională. De fapt, toată lumea este conştientă de valoarea Istoriei, de valoarea ei fundamentală, în formarea individului, pentru înțelegerea realităților țării sale şi a lumii în care trăieşte. Grija de a evita oboseala elevilor, alături de aceea de a menține, şi chiar mări, numărul de ore pentru studiul materiilor aşa-zis «utile», a dus la devalorizarea studiului Istoriei în şcoli, mai ales în cele elementare, unde este, câteodată, cu desăvârşire absent. Voința de a lărgi viziunea despre lume a elevului, teoria interdisciplinarității, a influențelor şi activităților diverse, valabile la nivel superior dar inaplicabilă în şcoala elementară, se traduce în manuale printr-o juxtapunere dezordonată a unor cunoştințe neclare, vagi, în detrimentul continuității, a personajelor-cheie şi a tramei cronologice în care acestea se înscriu. De unde, cum putem constata azi, elevi privați de puncte de reper, de baze şi de referințe solide, ignorând înlănțuirea faptelor, experiențelor şi ideilor care au făcut Franța şi lumea aşa cum sunt".

Aceasta este, cu deosebire, soarta studiului Istoriei Franței în învățământ, aşa cum se desfăşoară de zece ani încoace, care fapt a declanşat alarma, din partea lui **Michel Debré** în mod deosebit. Este condamnată Istoria la pieire? O putem expedia pe Ioana D'Arc în câteva rânduri sau putem să nu vorbim despre ea deloc? Putem, de exemplu, să reducem la aproape nimic războiul de 100 de ani pentru a putea vorbi despre civilizația indiană?

Pentru a discuta despre valoarea formativă a Istoriei din poziția rezervată ei în programele actuale, despre natura unui învățământ liberal, despre măsurile de luat pentru a încerca să stăvilim răul, **"Historia"** a făcut apel la personalități a căror implicare, date fiind calitatea şi diversitatea de opinie, dovedeşte gravitatea problemei.

Animată de **Alain Decaux**, dezbaterea a reunit pe **Michel Debré, Edgar Faure, Jean-Pierre Chevènement, Fernand Braudel, Emmanuel le Roi-Ladurie, Heléne Carrére d'Encausse, Max Gallo, Pierre Goubert, Jean Tulard, Jean Peyrot**, preşedintele Asociației profesorilor de istorie şi geografie, **Christian Beullac**. Ministrul Educației a avut şi eleganța şi curajul de a accepta să participe, personal, la această manifestare. Aşa cum se şi aştepta, avea să înfrunte aici un tir concentrat.

Când, la 14,30, participanții şi-au ocupat locurile pe estradă, sala era deja arhiplină. Toate scaunele sunt ocupate. Mai mult de 200 de persoane în picioare ocupă tot spațiul liber. Un veritabil baraj de auditori blochează uşile. Televiziunea, toate posturile de radio, toate marile ziare sunt prezente. Toată lumea este conştientă de importanța evenimentului. Se remarcă în asistență mai mulți academicieni: **ducele de Castries, ducele de Levis-Mirepoix, Maurice Druon, Georges Dumeznil, Maurice Rheims, Félicien Marceau**, fostul ministru al Justiției **Jean Foyer, Louis Joxe**, fost ministru şi ambasador al Franței, **Edouard Bonnefous** şi Pierre **Olivier Lapie**, de la Institut, **André Castelot**, doamna **Louise Weiss, Gabriel de Broglie**, directorul Institutului național audio-video, **Jean Favier**, directorul arhivelor Franței, **Jean Marie Le Pen**, preşedintele Frontului Național, **prințul de Beauveau Craon**, preşedintele Casei Istoriei, **Maurice Duverger, Michel Droit**, în ajunul alegerii sale la Academia Franceză, **Claude Moreau**, Preşedinte Director General al ediției Larousse,**Claude Nielsen**, PDG la Presse de la Cité, **Henri Flammarion**, Preşedinte Director General la librăria **Jules Flammarion, M. Worms**, D.G. la Hachette, **Alex Herbst**, ambasadorul Germaniei la Paris, **J.A. de Ranitz**, ambasadorul Olandei, **Marc Blancpain**, preşedintele Alianței Franceze. Sunt prezenți numeroşi profesori, printre care **Robert Mandrou** şi **Lucien Genet**, decan al Inspecției generale pentru studiul istoriei şi geografiei. Mulți profesori au venit împreună cu elevii lor. Această adunare, foarte animată, avea să-şi exprime aprobarea sau nemulțumirea, dovedind că Istoria nu este o materie moartă.

Maurice Dumoncel, Preşedinte Director General la librăria Jules Tallamdier, cel care editează **"Historia"**, aminteşte motivele organizării dezbaterii şi locul revistei în aria preocupării francezilor pentru studiul istoriei.

"Când, în 1946, **Christian Melchior-Bounet** şi eu ne-am gândit că ar fi posibil să avem o revistă de istorie destinată marelui public, nu ne imaginam că avem în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

faţă un drum ce ne va duce la nr. 400. Ca toate publicaţiile care merg la inima publicului, pe parcursul a 34 de ani am fost imitaţi. Multe reviste au încercat experienţa **Historiei**. Am salutat, cu plăcere, apariţia lor şi ne-am întristat de dispariţia lor. Astăzi, (...) într-o epocă în care grija pentru istorie pare să mişte atâţia oameni de-a lungul şi de-a latul Franţei, ne-am gândit că n-am putea sărbători mai bine această aniversare decât oferindu-vă ocazia acestei dezbateri asupra studiului istoriei în Franţa. **Michel Debré** şi **Alain Decaux** s-au făcut primii, în presă, ecoul acestei preocupări care se simţea pretutindeni. Ei au acceptat, şi pentru asta le mulţumesc profund, să folosească prilejul acestei aniversări a **Historiei** pentru a lua cuvântul şi a dezbate public problema, împreună cu toţi cei care se simt implicaţi şi interesaţi. Nu este nevoie să vă prezint personalităţile pe care le-am putut reuni pe această estradă. Înaltele funcţii publice pe care le îndeplinesc, locurile pe care le deţin în Parlament, sutele de mii de exemplare de carte pe care le-au editat şi vândut, mărimea lor, câteodată chiar strălucirea lor fac inutilă o prezentare din partea mea. (...) În câteva clipe îi veţi auzi.

Vă mulţumesc dumneavoastră tuturor aparţinând, de fapt, tuturor orizonturilor vieţii intelectuale franceze, membri ai Academiei Franceze sau ai Institutului Franţei, ambasadori la Paris, oameni politici, profesori, de a fi venit în număr atât de mare. Sunteţi cu toţii aici pentru a mărturisi interesul pe care-l purtaţi acestei probleme. (...)"

Ia cuvântul **Alain Decaux**:

"Această dezbatere – spune el – va marca o dată... O dată, da, pentru că de câteva luni, în Franţa, s-a ridicat un val de mânie. Presa, TV, Radio s-au făcut ecoul acestei mânii. Istoria patriei noastre este învăţată prost sau nu este învăţată deloc. Ministrul Educaţiei a luat cunoştinţă de aceste critici, de aceste păreri formulate, câteodată, cu multă severitate. El ştie că şi astăzi aceste critici continuă. Iată de ce, dle Ministru, trebuie să vă fim recunoscători pentru că aţi acceptat să veniţi aici şi trebuie să salutăm fair-play-ul dvs".

Alain Decaux aminteşte ce l-a determinat să publice în "Figaro-Dimanche" şi apoi în "Figaro-Magazine", două articole răsunătoare în care denunţa situaţia existentă astăzi.

"Pentru că tocmai citisem textul unei interpelări adresate de **Michel Debré**, în sfârşit, ministrului Educaţiei. Această interpelare a rămas, practic, fără răspuns. Şi **Michel Debré** a prezentat-o a doua oară, apoi a treia oară şi îl cunosc suficient pentru a şti că el o va prezenta în continuare, dacă va fi nevoie.

Din 1946 – continuă **Alain Decaux** – am abordat probleme care implicau un apel la public. De fiecare dată, am primit scrisori. Dar, trebuie să vă mărturisesc, niciodată în cariera mea întreagă n-am publicat un articol care să aibă un asemenea ecou. Nu puteam bănui că această preocupare era atât de profundă. Rar popoare atât de ataşate de Istorie ca poporul francez. Cei care mi-au scris, şi-mi scriu încă, subliniază mereu că nu trebuie să rupem generaţiile viitoare de bazele ei, că cetăţenii se formează în şcoală. Fără cunoaşterea Istoriei, în mod fatal, se formează cetăţeni răi. Marile curente politice de azi sunt rezultatul unei evoluţii lente care urcă în multe secole... Din reformă în reformă, am plasat Istoria, în şcoala elementară, printre dexterităţi, printre cele în stare să stimuleze interesul, în afara materiilor de bază, iar în legătură cu acestea, instrucţiunile sunt imprecise sau greu de înţeles. Astfel, studiul Istoriei se desfăşoară hazardat, la mâna învăţătorilor. Mulţi copii nu învaţă istorie în şcolile primare şi ajung în cele secundare fără să aibă nici un simţ al scurgerii timpului şi nici al cronologiei. Un număr de ziare, TV, Radio au prezentat răspunsurile la chestionarele adresate copiilor. Aceste răspunsuri sunt înspăimântătoare. (...) În clasele a 5-a şi a 6-a, dar mai ales în a 4-a, se prezintă o istorie total fărâmiţată. Deschideţi un manual de clasa a 5-a sau a 4-a: continuitatea în timp, fără de care nici un copil nu poate accepta şi nici înţelege Istoria, este pur şi simplu ştearsă cu guma. Informaţiile sunt fragmentare şi dezordonate. Se trece de la un secol la altul, se merge înapoi, apoi înainte. (...) Se vorbeşte despre societăţi din Europa, Asia, Africa, dar, practic, nu se spune nimic despre oamenii care le-au condus. Sau se trece nespus de uşor peste o serie de evenimente. În aceste condiţii, memoria copiilor este pusă la grea încercare într-un morman de informaţii abstracte şi fără legătură, care nu se leagă de concret, de ceea ce vorbeşte imaginaţiei copiilor".

Alain Decaux citează rezultatele unui sondaj realizat de SOFRA, la cererea **"Historiei"**, asupra rolului studiului istoriei: 62% dintre cei chestionaţi îl recunosc ca foarte important sau destul de important; 64% doresc ca Istoria să facă obiectul unor cursuri specifice; 77% doresc ca această materie să fie obligatorie în liceu şi 54% dintre aceştia gândesc că ar trebui să fie obligatorie şi la bacalaureat; în sfârşit, 77% consideră studiul Istoriei ca necesar, pentru că "evenimentele actuale sunt consecinţa directă a evenimentelor trecute".

Alain Decaux nu propune soluţii pentru această problemă: "Nici cercetător şi nici universitar, eu sunt un mediator. Mediator între cercetarea istoriei şi public, încerc să aduc în atenţie ceea ce acesta caută, adică o istorie accesibilă tuturor.

Eu am transmis mesajul acestui public. Rămâne ca cercetătorii să propună remedii şi Ministerul Educaţiei să facă astfel ca ele să fie aplicate. Reformele succesive ale acestui învăţământ au eşuat, dar întotdeauna se pot trage învăţăminte pozitive şi dintr-un eşec. Şi atunci – încheie **Alain Decaux** – din acest Waterloo al dvs. faceţi un Austerlitz".

(va urma)

(Text preluat din ziarul "Timpul", nr. 46, 16-22 noiembrie 1999)

Traducere de Marian AVRAM

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

In Memoriam: Mihai Cornel Stănescu

Ne-a părăsit un sculptor

Adrian-Silvan IONESCU

Pe 23 ianuarie 2000, pe neașteptate, în urma unei foarte scurte suferințe, s-a stins din viață sculptorul Mihai Cornel Stănescu. A plecat dintre noi cu discreția și modestia caracteristice lui. Om de exemplară moralitate, profund credincios, nu a făcut vreo concesie întreaga-i viață, nici în relațiile umane, nici în arta sa. Manierat și delicat, a preferat recluziunea în liniștea inspiratoare a atelierului oricărei activități publice și a afirmării zgomotoase. Cu greu îl convingeai să participe la vreun vernisaj ori la alt fel de manifestare. În mediul său de visare și de creație era, însă, gazda cea mai îndatoritoare, totdeauna bucuroasă de oaspeți. Ospitalitatea sa era de extracție pur creștină, ca în vremurile de demult, când drumețului i se punea la dispoziție toată locuința, i se umplea traista cu merinde pentru drum, i se ștergeau sandalele de praf și i se ungeau rănile de la picioare cu uleiuri scumpe și sfinte. De-i treceai pragul atelierului nu-l puteai părăsi înainte de a fi închinat, împreună cu gazda, trei pahărele de băutură, pentru Sfânta Treime.

În conversație era neîntrecut: un interlocutor perfect, care știa să vorbească și știa să asculte. Comunicarea de cel mai înalt nivel intelectual se putea lega de la faptul cel mai banal continuând, cu eleganță, prin cele mai variate subiecte, de la filosofie, religie, istorie și literatură (era un cititor pasionat), la artă plastică, muzică (era un fin meloman), film, teatru și dans. Subiect tabu era doar politica, pe care o desconsidera fiindcă avea convingerea că, în contemporaneitate, aceasta era făcută doar de oamenii fără talente, care nu au găsit alt mijloc de afirmare și înavuțire. Având un dezvoltat simț al umorului, conversația era de multe ori punctată cu glume și jocuri de cuvinte care o făceau și mai savuroasă.

Mihai Cornel Stănescu s-a născut la București, pe 18 noiembrie 1942, ca fiu al unui colonel de artilerie – devenit advocat după samavolnicele deblocări din armată din 1947 – și al unei distinse chimiste, ce-și avea obârșia la Albești, zonă de pietrari cu vechi tradiții în sculptura populară. Poate de aici și pasiunea pentru arta tridimensională a viitorului plastician. După câțiva ani de studii politehnice, Mihai Cornel Stănescu se dedică adevăratei sale vocații – sculptura – și intră la Institutul de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" din București (astăzi Universitatea de Arte), pe care îl absolvă în 1975.

Atras de mișcarea alertă și de velocitate, în mai multe basoreliefuri a surprins caii de curse în plin efort al competiției. Pasiunea pentru muzică l-a inspirat în realizarea câtorva compoziții în rondbos cu interpreți de motete sau cu tineri țărani din Oaș cântând melodiile specifice regiunii lor. Într-una era concretizată expresia pioșeniei novicilor ce-l slăveau pe Domnul, în cealaltă voioșia mirenilor și dezlănțuirea juvenilă afirmată prin țipuriturи stridente. Prin aceasta Mihai Cornel Stănescu s-a apropiat de trăsăturile umane. Fire subtilă, analitică, s-a dedicat portretului psihologic. A imortalizat mai întâi chipurile celor apropiați, rude și prieteni, toate în relief plat. Apoi a început să compună fizionomii imaginare, rod al fantazării și al lecturii. Calitățile sale de admirabil portretist au fost fructificate într-un program al Inspectoratului pentru Cultură al Municipiului București, de omagiere, prin plăci memoriale, a unor iluștri creatori în domeniul artelor și literelor.

Mihai Cornel Stănescu a ocupat un loc preeminent în rândul celorlalți sculptori cooptați în acest proiect de anvergură, extins pe mai mulți ani, 1991-1998. De sub eboșoarul său măiestru au fost restituite figurile unor romancieri, poeți, dramaturgi, gazetari, filosofi, plasticieni, muzicieni și chiar oameni politici: Iulia Hașdeu (a cărei efigie a fost așezată atât la București, pe casa unde s-a născut, cât și la Paris, pe casa unde a murit tânăra poetă de geniu), Alexandru Vlahuță, Mateiu Caragiale, Vasile Voiculescu, George Enescu, Dinu Lipatti, George Apostu, Stelian Popescu, Nichifor Crainic, Simion Mehedinți, Pan Halipa, P.P. Carp, Corneliu Coposu etc. Un modeleu gingaș, ca o tandră mângâiere pe obrazul modelului, personaliza chipul care, astfel, prindea viață și se desprindea din planul impecabil finisat al fondului. Câteva volume mai agitate la păr sau la barbă confereau mișcare acestor icoane ale trecutului nostru intelectual.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Tot la iniţiativa municipalităţii, Mihai Cornel Stănescu a executat, din bronz, stema Bucureştilor care astăzi înnobilează faţada Primăriei Generale a Capitalei şi faţadele primăriilor de sector.

A participat la mai multe tabere de sculptură, la Măgura, Arcuş, Căsoaia, Oarba de Mureş, Scânteia şi Babadag, peste tot lăsând lucrări de largă respiraţie.

Şi-a prezentat creaţiile în expoziţii de grup, municipale, naţionale şi internaţionale dar, din aceeaşi sfială care îl făcea să se ţină departe de publicitate, nu a avut decât o singură expoziţie personală, în noiembrie 1990, la Căminul Artei. Plin de cucernicie, în ultimul an, a lucrat la o "Crucificare" monumentală menită a fi donată unui lăcaş de cult. Lucrarea a rămas neterminată.

Mihai Cornel Stănescu a trecut Stixul în plină putere creatoare când, ajuns la deplină maturitate, îşi cristalizase o sintaxă plastică inconfundabilă şi avea încă multe de spus în arta sa. A lăsat în urmă o familie îndurerată şi mulţi prieteni neconsolaţi. Dar şi o operă solidă care îi asigură locul cuvenit în istoria artei contemporane româneşti. Plăcile sale memoriale, diseminate prin Bucureşti, pe pereţii caselor în care au trăit şi creat mari spirite ale culturii naţionale, stau mărturie a talentului şi devoţiunii sale artistice.

Good night, sweet Prince!

I. L. Caragiale

G. Călinescu

Tudor Arghezi

Meridian biblioteconomic

Mediatizarea culturală stă în faţa unei noi provocări

Hans Ulrich GLARNER
Director la Stapferhaus Lenzburg

În faţa dumneavoastră nu stă un bibliotecar, ci – la fel ca toţi dintre dumneavoastră – un manager cultural. Sunt director la Stapferhaus Lenzburg, un centru cultural situat într-un minunat castel medieval cu perspectivă asupra întregului Lenzburg, un loc între oraşele Zürich şi Berna, pe care îl veţi vizita vineri după amiaza. Stapferhaus organizează expoziţii, conferinţe, evenimente culturale şi se străduieşte şi este obligat să transmită conţinuturile culturale la un auditoriu cât mai mare.

Vedeţi, poate că unii dintre noi lucrăm cu diferite media, dar intenţiile noastre sunt asemănătoare.

Încă din timpul pregătirii şi prezentării marii expoziţii "Culturile tinerilor din Elveţia - de la swing la techno" din anul 1997, personalul de la Stapferhaus Lenzburg, centrul elveţian pentru cultură, a avut permanent contact cu bibliotecile publice din toată Elveţia. Este sarcina noastră comună să dăm informaţii despre fenomenele expresive, fascinante şi uneori deranjante ale culturilor tinerilor din această ţară. Ambele părţi implicate sunt conştiente de importanţa acestei expoziţii şi a literaturii aferente, pentru că a devenit evident faptul că dezvoltarea culturilor tinerilor poate fi privită ca unul din principalii factori în crearea stilului de viaţă şi a atitudinilor deceniilor trecute. În pragul noului mileniu tinereţea a devenit o marcă a societăţii noastre. A te simţi tânăr înseamnă a fi în stare să faci parte dintr-o lume a tendinţelor şi comunicării. Şi în timp ce societatea aprobă şi încorporează părţile frumoase ale tinereţii, ea este şocată când înţelege că există şi cealaltă faţă a monedei.

Cu puţin timp în urmă am fost înspăimântaţi de cuvântul *tineret* în conexiunea lui cea mai îngrozitoare. Articolele din ziare ne informau despre izbucnirile de violenţă aparent inexplicabile. Elevi din Statele Unite, în unele cazuri nu mai mari de 14 ani, au intrat în clasă sau în curtea şcolii şi i-au împuşcat pe colegii lor. Şi în timp ce se blama influenţa jocurilor video şi educaţia copiilor, a devenit evident faptul că au existat alte motive care au condus la aceste evenimente tragice.

Mulţi comentatori au subliniat că există o puternică tradiţie în istoria, literatura şi filmul american, de răzbunare pentru nedreptatea suferită. Se pare că tinerii din America cresc învăţând că ei au un drept legitim în a se apăra dacă simt că sunt trataţi cum nu se cuvine. Tinerii membri ai societăţii care se simt excluşi se răzbună pe ceilalţi membri ai societăţii pe care îi învinovăţesc pentru soarta lor. Într-o

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

perioadă de timp când cuvântul *tineret* pare că şi-a pierdut impactul său politic, trebuie să ne confruntăm cu impactul devastator al unui nou fel de protest individual al tinerilor.

De fapt, a existat o lungă istorie a protestului tineretului, când primele sunete ale muzicii de jazz au străbătut Statele Unite. Este o istorie a protestului tineretului care, în general, şi din fericire, s-a dovedit a fi mai paşnic decât recentele evenimente pe care le-am menţionat. În plus, a fost întotdeauna un fenomen nu al unui protest individual, ci al unui protest şi unui stil de viaţă al unui întreg grup. Şi în timp ce urmările imediate au fost rareori aşa de tragice ca în aceste recente împuşcături din America, reacţiile societăţii împotriva formelor neobişnuite şi nedorite ale culturii tinerilor şi ale protestului lor au fost adeseori foarte critice.

Poate că Elveţia pare un loc prea paşnic pentru astfel de evoluţii. Dar, după cum putem presupune, clişeul obişnuit al ţării unde se produce ciocolată, brânză şi ceasuri nu dezvăluie întregul adevăr nici în acest caz particular. De fapt, în această ţară există o lungă şi foarte prolifică tradiţie a culturii şi protestului tinerilor. Din anii '40 încoace modelele specifice ale culturii tinerilor, swing, hip hop, beat, heavy metal, gothic, reggae, rockabilly sau techno au influenţat puternic pe tinerii din Elveţia. Tinerii din Elveţia au găsit întotdeauna modalităţi de a adapta influenţele, care vin mai ales din Statele Unite, la cerinţele şi sentimentele lor. Şi în cele mai multe cazuri acel mod propriu de cultură a diferit puternic de regulile şi stilul de viaţă al majorităţii.

Astăzi pare aproape de necrezut cât de puternice au fost în trecut reacţiile împotriva modelelor culturii tinerilor. Unele caracteristici ale culturilor din trecut ale tinerilor, care astăzi trezesc numai sentimente de nostalgie, au avut tendinţa de a fi respinse sever de cea mai mare parte a populaţiei adulte şi de autorităţile din acea vreme. Societatea simţea că integritatea ei morală era ameninţată. Astăzi pare ridicol faptul că în anii '60 băieţii cu părul lung până la umeri nu aveau voie să ocupe un loc în tramvaiele din Berna şi că generaţia punk din anii '70 era insultată când se plimba pe străzi.

Societatea accepta cu greutate faptul că existau locuri, gânduri şi viziuni ale tinerilor asupra cărora ea nu avea nici o influenţă. Tinerii din Elveţia – ca oriunde în lume – îşi cereau dreptul la opinie. Cultura tinerilor a însemnat de obicei o subcultură: o lume foarte aparte care nu şi-a propus niciodată să fie însuşită de partea mai mare a populaţiei.

Dar, în mod paradoxal, astăzi suntem conştienţi de faptul că aceste culturi din trecut ale tinerilor, chiar dacă au fost ignorate de societate, chiar dacă au fost desconsiderate, poate s-au bucurat de un grad mai mare de libertate personală decât tinerii de astăzi.

Din anii '60, mass-media şi societatea au început treptat să recunoască *tinereţea* ca o vârstă separată, aflată între copilărie şi maturitate. De atunci, activitatea de promovare şi comercializare şi-a luat treptat plata în ceea ce îi priveşte pe tineri. De la cultura beat şi hippy a anilor '60 modelele de subcultură şi protestul tinerilor nu mai sunt considerate dezgustătoare ci atractive. De atunci, înfăţişarea şi modelele de comportament ale tinerilor sunt integrate în lumea modei, a sporturilor şi Hi-Tech.

Tinerii din anii '50 erau trimişi acasă de la şcoală şi erau bătuţi acasă pentru că purtau jeans şi jachete de piele şi pentru că prin atitudinea lor respingeau, în mod evident, standardele societăţii. Astăzi însă nimeni nu poate pretinde că, de exemplu, snowboarding, techno şi hip hop sunt încă un mod de protest şi o cultură a tinerilor, în acelaşi sens. Din contră, ele au început să fie integrate în lumea fitness-ului. Oamenii de afaceri au descoperit importanţa tineretului şi sunt foarte doritori să includă noile tendinţe ale muzicii şi ale stilului juvenil în produsele lor şi în strategiile afacerilor. Nici o afacere nu-şi poate permite astăzi să ignore acest impact. Şi astfel pare logic că multe din aceste business-uri angajează specialişti pentru a afla cât mai devreme posibil direcţiile noi de dezvoltare din cultura tinerilor.

În mod ironic, într-o vreme când orice lucru pe care şi-l doreşte tânăra generaţie se poate obţine din primul magazin sau numai printr-un singur click de mouse, e posibil ca această tânără generaţie să-şi fi pierdut libertatea identităţii. Orice mesaj din subteran este comercializat imediat. Nu există nici o oază în care să trăieşti singur, nici nu este posibil a exprima identităţi diferite fără ca societatea să nu afle imediat. Modelele de cultură ale tinerilor, care în trecut au fost în stare să ofere o identitate proprie unui anumit grup de tineri, au devenit astăzi bunuri de consum. Aceasta este o situaţie în care inovaţiile adevărate ale tinerilor sunt făcute aproape imposibile. Spaţiile libere, în care tinerii pot descoperi şi exprima modele proprii de viaţă, aproape au încetat să existe. Lucrul acesta, într-un anumit fel, este tragic, dar nu numai pentru actuala generaţie de tineri. Lucrul acesta reprezintă şi o mare pierdere pentru societate, care este pe punctul de a-şi pierde potenţialul creativ atunci când nu permite tinerilor să-şi dezvolte noile atitudini.

Deşi apreciem şi ne bucurăm de evoluţiile din comunicaţie şi tehnologie, poate regretăm o transparenţă a societăţii acolo unde astfel de evoluţii devin imediat vizibile. Dar în acelaşi timp nu dorim cu adevărat să întoarcem înapoi roata timpului. În această reţea globală a informaţiilor şi comunicaţiei, dumneavoastră, ca reprezentanţi ai bibliotecilor publice, jucaţi un rol foarte important. Şi în munca dumneavoastră de fiecare zi sunteţi în legătură cu tinerii din ţara dumneavoastră în două sensuri. Dumneavoastră colectaţi şi distribuiţi informaţii despre diferitele aspecte ale tinerilor şi în acelaşi timp sunteţi ca un centru de informaţii pentru tinerii care vin zilnic la ghişeul dumneavoastră, avizi de informaţie. Şi dacă datoria dumneavoastră nu poate fi aceea de a exercita o influenţă directă asupra tinerilor vizitatori, cu siguranţă intră în obligaţia dumneavoastră a-i informa pe aceşti tineri despre evoluţiile curente din societate. Astfel, într-un sens mai larg, puteţi să-i ajutaţi să-şi modeleze identitatea, să le arătaţi modul şi poate o viziune, în care să-şi articuleze propriile lor idei şi cerinţe. Dacă va fi aşa, poate că n-ar mai fi necesar să se umple cu violenţă şi ură acest vid al dezorientării şi confuziei juvenile.

În pragul spre noul mileniu dumneavoastră sunteţi o parte din reţeaua globală a spaţiilor publice, unde tinerii pot obţine informaţii şi deveni conştienţi de complexitatea lumii în care trăiesc şi de rolul pe care îl au. Astfel, bibliotecile publice din toată lumea formează o reţea globală nu numai de cunoştinţe ci şi de coeziune, de consolidare a individualităţii tinerilor. Suntem acum într-o vreme când căutarea tinerilor după individualitate în cadrul unor "culturi specifice" ale tinerilor şi-a pierdut semnificaţia.

Comunicare susţinută la Conferinţa **INTAMEL**, Zürich, septembrie 1999. *Traducere de Ortansa ENĂŞESCU*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Concursul Național Studențesc "Eminescu"
Sărbătoarea lui Eminescu

Nina VASILE

Nu știu, de fapt, cît de marcate de agitația, nebulozitatea vieții noastre zilnice, sînt domeniile culturii românești actuale la nivelul lor paradigmatic (sau cel al atitudinii omului față de paradigme). Am fost, însă, martoră la atmosfera Concursului Național Studențesc "Eminescu", unul din primele evenimente dintr-o serie dedicată "Anului Eminescu". Am încercat să disting întîi de toate în mine însămi, felul meu de a trăi aniversarea din 15 ianuarie a nașterii Poetului. Eram la Brașov unde s-a ținut etapa națională... Am privit și, cu toate că am regăsit "starea Eminescu" din copilăria și adolescența mea, ochiul matur de acum și din această lume românească de azi, s-a simțit mai degrabă stînjenit de "farmecul trist" al naturii, atunci atît de cuprinzătoare... Între timp, se mai pusese ceva: o bogăție sporită de spiritul puternic viu, întotdeauna neliniștit și febril în căutarea unei *naturi* pe care nu mai poți s-o vezi cu ochii de carne, și parcă nu de aici, nu de acum, ci de mai departe și totuși în jurul nostru. Sau în noi? Dar această nouă așezare a poetului-paradigmă nu-mi mai oferea frumusețea și lumina naivității școlare ci entuziasmul căutării infinitului, unul, însă, însoțit de limitele, neputințele, oboseala din mijlocul luciditații, de neocolit într-o viață care te dez-iluzionează cu o consecvență probabil direct proporțională cu sacul de iluzii pe care îl cari ieșind din copilărie.

Așadar, cum să fi sărbătorit eu nașterea poetului? Citindu-l desigur. Re-născîndu-l în mine, odată cu lectura, una destul de rară pentru ca ea să rămînă una revelatoare, destul de rară atîta timp cît nu mă simt în stare să posed de la mine însămi puterea ochiului mereu nou... Îl citeam, deci, într-o cameră de cămin studențesc (acolo, la Brașov, ca de hotel recent dotat) făcînd o noapte albă într-o stare aproape ritualică. Acesta a fost singurul moment autentic al sărbătorii pentru mine, căci atmosfera concursului, de fapt, inevitabil, se îndepărta de spiritul aniversării: un amfiteatru în care 40 de studenți din 16 centre universitare, inclusiv Cernăuți și Chișinău, au primit o temă: "Eminescu – poet național? Argumentați opțiunea..."; în care o "masă rotundă" în același amfiteatru, pe tema "Eminescu azi" s-a desfășurat frugal și academic sub directa orientare a Președintelui Academiei Române, domnul Eugen Simion. Apoi a urmat a treia zi (chiar pe 15 ianuarie) Festivitatea de decernare a premiilor și Spectacolul omagial de muzică și poezie în regia actorului Adrian Pintea. Toată această poveste a concursului care a antrenat destui oameni, a fost rezultatul străduinței frumoase a Ligii Studenților în colaborare cu Academia Română. Premiații au avut privilegiul de a fi dăruiți cu ediția *Operelor fundamentale – Mihai Eminescu*, aproape întreaga creație eminesciană fiind cuprinsă în trei volume elegante și cu sfială de atins. S-a fost văzut acolo și medalia omagială Eminescu împreună cu pliculețele cu... bani, între care, 3.500.000 pentru premiul I (sosit la București).

Așadar, nimic mistic, nimic fastuos, nimic exagerat – nici apologie, nici cinism, totul rezonabil și sobru. Și totuși, sărbătoarea nu în întîmplările concursului s-a văzut: pentru unii, poate în bucuria pentru cele trei cărți ale lui Eminescu, pentru alții în momentul regăsirii poetului prin lectura operei sale. Poate că sărbătoarea reală rămîne interioară... Nu știu *exact* ce va fi stat în mințile studenților, și nici nu am avut curajul să caut mai mult, căci în mine personal, sărbătoarea, de felul ei, recunosc, e o problemă: ritualurile ei laice obișnuite, mai mult mă întristează, iar la sărbătoarea regeneratoare, aceea care nu marchează timpul, n-am reușit să ajung. Doar visez, doar îmi rămîne să visez și poate astfel o să construiesc sărbătoarea adevărată, și sper că voi găsi pînă la urmă grația bunei sărbătoriri și a lui Eminescu. Sau poate va fi fost deja în momentul scrierii eseului pentru etapa locală a Concursului, un eseu care s-a întîmplat din alt motiv decît un afiș. Aceasta este însă o altă poveste, alta decît cea a limitelor funciare ale omului contemporan, deci și ale noastre, ale românilor (între care mă recunosc), de a sărbători. Poate că dacă vom ști să-l sărbătorim pe Eminescu, vom ști să sărbătorim în genere?! Și invers, desigur.

Premiile acordate la Concursul Național Studențesc "Eminescu":

- Premiul I – **Nina Vasile** (Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", București)
- Premiul II – **Doris Mironescu** (Universitatea "Al. I. Cuza", Iași)
- Premiul III – **Camelia Crăciun** (Universitatea "Transilvania", Brașov)
- Mențiune – **Melania Istrate** (Universitatea "Petru Maior", Târgu Mureș)
- Mențiune – **Gabriela Tănăsache** (Universitatea "Dunărea de Jos", Galați)
- Premiul Special – **Daniel Culea** (Universitatea București)
- Premiul Uniunii Scriitorilor din Brașov – **Roxana Ursărescu**

Secțiunea social-politică:

- Premiul I – **Vlad Mureșan** (Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj Napoca)
- Premiul II – **Erika Magyarosi** (Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj Napoca)
- Premiul III – **Raluca Vîjîiac** (Universitatea "Petrol și Gaze", Ploiești)
- Mențiune – **Ciprian Cârnială** (Universitatea "Al. I. Cuza", Iași)
- Mențiune – **Tiberius Serghei** (Universitatea București)
- Premiul Special – **Ștefan Vornicu** (Universitatea "Al. I. Cuza", Iași)
- Premiul Editurii "Orientul Latin" – **Cătălin Săraru** (SNSPA, Iași)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendarul evenimentelor culturale
ianuarie 2000

♦ ianuarie 1830. 170 de ani de la naşterea lui **Petre Ispirescu**, folclorist şi povestitor (ian. 1830 - 21 nov. 1887)

♦ ianuarie 1945. 55 de ani de la apariţia, la Sibiu, a **"Revistei Cercului literar"**, subintitulată **"Revistă lunară de literatură, filozofie şi artă"**, care şi-a încetat apariţia în august 1945

♦ 2 ianuarie 1910. 90 de ani de la naşterea scriitorului **Mircea Streinu** (2 ian. 1910 - mart. 1945)

♦ 2 ianuarie 1920. 80 de ani de la naşterea scriitorului şi diplomatului **Francisc Păcurariu**

♦ 4 ianuarie 1795. 205 ani de la naşterea lui **Aleksandr S. Griboedov**, dramaturg rus (4 ian. 1795 - 11 feb. 1829)

♦ 4 ianuarie 1960. 40 de ani de la moartea lui **Albert Camus**, scriitor francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1957 (7 nov. 1913 - 4 ian. 1960)

♦ 6 ianuarie 1760. 240 de ani de la naşterea lui **Ion Budai-Deleanu**, autorul poemului eroic-comico **"Ţiganiada"** (6 ian. 1760 - 24 aug. 1820)

♦ 6 ianuarie 1940. 60 de ani de la naşterea poetului **Ion Iuga**

♦ 8 ianuarie 1915. 85 de ani de la naşterea lui **Iosif Pervain**, istoric literar

♦ 8 ianuarie 1940. 60 de ani de la moartea lui **Charles Drouhet**, istoric literar francez (22 ian. 1879 - 8 ian. 1940)

♦ 9 ianuarie 1890. 110 ani de la naşterea lui **Karel Čapek**, scriitor ceh (9 ian. 1890 - 25 dec. 1938)

♦ 9 ianuarie 1900. 100 de ani de la naşterea prozatoarei **Henriette Yvonne Stahl** (9 ian. 1900 - 25 mai 1984)

♦ 11 ianuarie 1865. 135 de ani de la moartea poetului **Alexandru Depărăţeanu** (25 feb. 1834 - 11 ian. 1865)

♦ 11 ianuarie 1935. 65 de ani de la naşterea scriitorului **Domiţian Cesereanu**

♦ 13 ianuarie 1935. 65 de ani de la naşterea lui **George Gană**, critic şi istoric literar

♦ 14 ianuarie 1850. 150 de ani de la naşterea lui **Pierre Lotti**, poet şi romancier francez (14 ian. 1850 - 10 iun. 1923)

♦ 14 ianuarie 1915. 85 de ani de la naşterea lui **Mihai Isbăşescu**, traducător, istoric literar şi filolog

♦ 14 ianuarie 1925. 75 de ani de la naşterea lui **Yukio Mishima**, prozator japonez (14 ian. 1925 - 25 nov. 1970)

♦ 15 ianuarie 1850. 150 de ani de la naşterea lui **Mihai Eminescu** (15 ian. 1850 - 15 iun. 1889)

♦ 17 ianuarie 1600. 400 de ani de la naşterea lui **Pedro Calderon de la Barca**, dramaturg spaniol (17 ian. 1600 - 25 mai 1681)

♦ 20 ianuarie 1800. 200 de ani de la naşterea lui **Costache Bălăcescu**, autor satiric (20 ian. 1800 - 29 feb. 1880)

♦ 21 ianuarie 1900. 100 de ani de la naşterea istoricului **Victor Papacostea** (21 ian. 1900 - 20 iun. 1962)

♦ 21 ianuarie 1900. 100 de ani de la naşterea dramaturgului **Tiberiu Vornic** (21 ian. 1900 - 20 mart. 1975)

♦ 23 ianuarie 1940. 60 de ani de la naşterea poetei **Ileana Mălăncioiu**

♦ 24 ianuarie 1895. 105 ani de la naşterea lui **Constantin Barcaroiu**, poet şi prozator (24 ian. 1895 - 21 apr. 1974)

♦ 26 ianuarie 1855. 145 de ani de la moartea poetului francez **Gérard de Nerval** (22 mai 1808 - 26 ian. 1855)

♦ 26 ianuarie 1920. 80 de ani de la naşterea lui **Marcel Aderca**, traducător

♦ 26 ianuarie 1925. 75 de ani de la naşterea lui **Nicolae Balotă**, eseist şi critic literar

♦ 26 ianuarie 1935. 65 de ani de la naşterea poetului **Corneliu Sturzu** (26 ian. 1935 - 27 iun. 1992)

♦ 26 ianuarie 1935. 65 de ani de la naşterea prozatorului **Gheorghe Suciu**

♦ 27 ianuarie 1775. 225 de ani de la naşterea lui **Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling**, filosof german (27 ian. 1775 - 20 aug. 1854)

♦ 27 ianuarie 1920. 80 de ani de la naşterea poetului **Vladimir Ciocov**

♦ 29 ianuarie 1860. 140 de ani de la naşterea dramaturgului rus **A.P. Cehov** (29 ian. 1860 - 15 iul. 1904)

♦ 30 ianuarie 1930. 70 de ani de la naşterea lui **Ion Apetroaiei**, publicist (30 ian. 1930 - 21 iul. 1995)

NOTĂ: Rubrică realizată de colectivul *Serviciului Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Anul Eminescu 1-25

Bucureștii de altădată

Paul CERNOVODEANU – Călători străini din vremea revoluției de la 1848, războiului Crimeei şi epocii premergătoare Unirii 26

Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene - Creatori şi opera lor Ion Mincu (I) 28

Autografe contemporane

Romulus VULPESCU – Eveniment editorial 29

Itinerar francofon

Teofil BĂLAJ – Reparații la "Coloana Infinitului" (V) 30

Puncte de vedere

Francezii şi studiul istoriei (I) 31

In Memoriam: Mihai Cornel Stănescu

Adrian-Silvan IONESCU – Ne-a părăsit un sculptor 34

Meridian biblioteconomic

Hans Ulrich GLARNER – Mediatizarea culturală stă în fața unei noi provocări 35

Agenda culturală

Nina VASILE – Concursul Național Studențesc "Eminescu" 37

Calendarul evenimentelor culturale – ianuarie 2000 38

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

The Eminescu Anniversary Year 1-25

Paul CERNOVODEANU – Foreign Travellers during the Time of the 1848 Revolution, the Crimean War, and during the Time before the Great Union 26

Ana Maria ORĂŞANU – Old Bucharest Buildings – Creators and their Work
Ion Mincu (I) 28

Romulus VULPESCU – A Publishing Event 29

Teofil BĂLAJ – Repairs of the "Infinite Column" (V) 30

The French and the Study of History (I) 31

In Memoriam: Mihai Cornel Stănescu

Adrian-Silvan IONESCU – A Sculptor Left Us 34

Hans Ulrich GLARNER – A New Challenge for the Youth Library 35

Nina VASILE – The Eminescu National Student Contest 37

The Calendar of Cultural Events – January 2000 38

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Bucureşti, str. Take Ionescu nr. 4,
sector 1, cod poştal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA
Secretar general de redacţie: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacţie: Iulia MACARIE
Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
„BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **„Biblioteca Bucureştilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Bucureşti, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poştal 79711.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociaţia noastră ABIDOB şi Biblioteca Municipală Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din Comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **„BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicaţiei. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Ţările Arabe) - 8 $ per exemplar

Tipărit la Tipografia "Semne"

Redacţia revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ANTON PAVLOVICI CEHOV

1860 - 1904

140 de ani de la naştere

"... Sunt un om liber. Tot ceea ce voi ceilalţi, bogaţi sau săraci, preţuiţi atât de mult, asupra mea n-are mai multă putere decât un fulg luat de vânt. Eu pot să mă lipsesc de voi, pot nici să nu vă bag în seamă, sunt puternic şi mândru. Omenirea merge spre adevărul cel mai înalt, spre cea mai înaltă fericire din câte există - şi eu sunt în primele rânduri".

Trofimov - Livada de vişini

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

HENRIETTE YVONNE STAHL

1900 - 1984

100 de ani de la naştere

"Responsabilitatea omului faţă de viaţă este totală.
Această responsabilitate face parte din libertatea lui efectivă,
dar trebuie înţeles că viaţa nu poate fi împlinită decât iluzoriu.
Aceasta este marginea libertăţii omului.
Pedeapsa, în dauna celui ce încearcă a înşela mecanismul de cauză şi efect,
este inevitabilă".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro